

www.kitabxana.net

Milli Virtual Kitabxananın təqdimatında

Saday Şəkərli

Ömrün yorğun kölgəsi

(şeirlər və poemalar)

E-kitab N 17

**Şəbəkə üçün hazırlayanı:
Aydın Xan (Əbilov)**

**YYSQ – Milli Virtual Kitabxananın
rəqəmsal nəşri N 17**

Bakı - 2010

Saday Şəkərli

Ömrün yorğun kölgəsi

(şeirlər və poemalar)

«Elm və Təhsil» nəşriyyatı
Bakı–2009

Redaktor:

Əjdər OL

Saday Şəkərli. Ömrün yorğun kölgəsi (şeirlər və poemalar)
Bakı, «Elm və Təhsil», 2009, - 328 səh.

Azərbaycanın tanınmış şairi Saday Şəkərlinin indiyə kimi azərbaycan, rus və başqırd dillərində kitabları nəşr olunmuşdur. «Ömrün yorğun kölgəsi» adlı yeni kitabına əsasən dövrü mətbuatda çap olunmuş şeirlərini daxil etmişdir.

Ş $\frac{4702000000}{N - 098 - 2009}$ *Qrifli nəşr*

© «Elm və Təhsil» nəşriyyatı, 2009

**Şeirlərinə oxşayan bənzərsiz şairdir
Saday Şəkərli**

*«Azərbaycan jurnalı»,
1998, 12 sayında*

Qətiyyətlə deyə bilərəm ki, Saday Şəkərli elə ilk şeirlərindən özü olmağa can atıb. Əlbəttə, buna müvəffəq olmaq göründüyü qədər də asan deyil. Başqalarının şeirlərinə oxşamayan şeirlər yazıb. O, ədəbiyyata oxuduğu kitablardan yox, həyatdan, öz doğma kəndinin ab-havasından gəlib. Bəli, Saday Şəkərli səmimi şairdir və heç kimə bənzəmir.

*«Ədəbiyyat» qəzeti,
21 fevral, 1997-ci il*

VAQİF YUSİFLİ,
tənqidçi

ƏZİZ OXUCU!

Bu kitabı yaşamağa yer tapa bilmədiyim bu Yer üzündə, bu gəlimli-gedimli, duracaq yer olmadığını dərk elədiyim dünyada mövcud olmağımın (yaşamağımın yox!) əlli illiyi xatirinə nəşr elətdirdim (Məni bu işi görməyə təhrik eləyən dostlar sağ olsun!). Bir-birinin dalınca yaxınlarım İsa İsmayılzadəni, Nüsrət Kəsəmənlini, Abbasğa Azərtürkü, Əhəd Muxtarı, Allahverdi Məmmədlini və filosof qardaşım Əmrah Şəkərlini uzaq səfərə yola saldığımdan, əllərim insanları dünya malına uymuş bu vəfasız, bu haqsız bu fani dünyadan üzülmüş, sarsılmışdım. Digər tərəfdən də torpaqlarını itirib, məğlub durumda, başısağrı «yaşayan» bir şairin könül açmayan şeirləri nəyinə gərəkdi?

Ərdəbildə Şah İsmayıl Xətəinin məqbərəsinə baş çəkib, üzr istədim, Hələbdə Nəsiminin hüsurunda bənövşəyə döndüm, Türkiyədə İqdırdan Qəhrəman Maraşa qədər Arazla qucaqlaşib ağladım, Şamaxıda Sabirlə dərdləşdim, uzun zaman dostluq elədiyim xalq şairi Qabili gəlib (xaricdə yaşayırdım) yerində görmədim, məyus oldum. Barı şəkillər çəkdirib (heç ağıma da gəlməyib) sənə göstərə bilmədim. Bu faciə deyil.

Bir quş dimdiyində meşə yanğını söndürməyə gətirdiyi su qədər gərəkli olduğumuzu başa düşüb şair qardaşım Abbasğa Azərtürklə Şuşanın müdafiəsinə yollandıq. Bizi Ağdamdan qaytarıb dedilər ki, hələ oğullarımız qırılıb qurtarmayıb ki, şairlərimiz döyüşə getsin.

Çalış bu kitabı oxuma! İşdi - şayətən oxumaq fikrinə düşsən, onda Allah xatirinə məni bağışla, keç günahımdan.

Bu yaşa görə isə mənə təbrik yox, başsağlığı düşür.

Müəllif

**BƏCİRƏVANIN ŞOLAN DİKİ VƏ...
VƏ ORDAN GÖRÜNƏN DÜNYA – ŞƏKƏRLİ
DÜNYASI**

Şair Şəkərli dünyası... Bu yazının adını qısaca belə də qoymaq olardı, amma...

Amma mənə elə gəldi ki, Sadayı doğulduğu o kəndsiz, o kəndin o üzündəki o diksiz təsəvvürə gətirmək namümkün bir şey olardı onda. Ən azı ona görə ki, dostumun uşaqlıq illərini keçirdiyi o dikə və o dikin Saday ucalığına iyirmidən artıq şer qoşulub. Bu da tam təbiidir, çünki Saday torpağa ilk oğul sözünü ordan deyib, ordakı adamların dilindən deyib:

*Sən mənimsən, ana torpaq!
Səni mən heç kimə vermədiyim tək
..... öləndə....
Sən mənə heç kimə verməyəcəksən...*

Sadayın bəzən hər həftə, bəzən də on-on beş gündən bir özünü Cəlilabada yetirib Bəcirəvandakı doğmalarına baş çəkməsinin, o kəndin hər bir sakininin dərdinə-oduna yanmasının canlı şahidlərindən biri olmasaydım ürəyimdə o adamlara üz tutub xəyalən belə deyərdim: «Aldanma ki, şair sözü əlbəttə yalandır», yəni eşit-bil, ana torpaq, bu sevgi poetik sevgidir. Amma yox, mən bu sözü nə ürəyimdə dolandırırım, nə dilimə gətirirəm, heç fikrimə də gətirmirəm. Axı mən Sadayı beş barmağım kimi tanıyıram (bizi on beş il əvvəl bir-birimizə bağlayan və bu gün qardaşlığa çevrilən dostluq telləri özü buna şəhadət verə bilər); həm Şolan dikiylə göz-gözə baxan ata ocağında, həm Bakıda – qardaşlar və ən munis dostlar üçün «karvansaraya» çevrilmiş hücrəsində dəfələrlə qonaq

olmuşam, hər dəfə də öz dost dünyamın bir qütbünü kəşf eləmişəm. Elə bu səbəbdən də özümü onun barəsində ürək sözü deməyə səlahiyyəti çatan beş-üç dostdan biri saymağa haqqım var. Ona görə də axır sözümlü əvvəldə deyirəm: Sadaya görə şəxsiyyət sözü qafiyəli-qafiyəsiz bütün sözlərdən ucadır.

Bir az əvvəl «on beş il» ifadəsi çıxdı dilimdən. Sadayın son kitabında («Gecədən çıxan kimi» toplusunda da belə bir deyim var: «Keçdi on beş il») on yaşından üzə bu yana əyninə yetimlik ömrü geymiş dostumun ata həsrətinin ağrısıdır. Rəhmətə gedəndə ehtiyac üzündən ataya başdaşı ucaltmaq mümkün olmayıb (Saday bunu poeziya dilində belə ifadə edir: «On beş il başdaşı qoymadıq, ata, dedik ki, öldüyü yadından çıxar»), sadəcə bir ağac parçası sancıqlar ki, qəbrin nam-nişanı bilinsin. Budur, üstündən on beş il keçib, oğul «torpağı yatıb, qəbirə düşmüş» atanı ziyarətə gəlib:

*Başdaşı yerində dikələn ağac
Qorxuram soruşa: «-Kimin oğlusan?»
Burdaca üzümü dostuma tutub nə deyərdim?*

Əzizim Saday, şair dağın-daşın oğlu da ola bilər, qarın-yağışın, gülün-çiçəyin, otun-ağacın da. Öz-özünü qınasan belə, amma sən bizim hamımızın gözü qabağında elə bir ömür yaşamısan ki, o ömrü məhz Əsəd oğlu Saday (və Əsəd balanın atası Saday) yaşaya bilərdi. O Saday ki, on doqquz yaşında (əynində bir qara pencək) hara gəldi baş alıb gedib; bir də görüb Saratovdadır. (Kənd Təsərrüfatı Mexanizasiya İnstitutunda). Bakıda 18 saylı peşə məktəbini və sənaye-pedaqoji texnikumunu bitirib Saratova üz tutan Saday Saratov, Volqoqrad, Həştərxan vilayətlərarası poeziya festivallarında, Gənc yazıçıların Moskvada keçirilən VIII Ümumittifaq seminar-müşavirəsində iştirak edir, özünə çoxlu qələm dostu qazanır (həm də gələcək tərcüməçilərini tapır), qəzet və dərgilərdə, almanaxlarda çap

olunur, nəhayət, rus dilində «Derevo Lyubvi» adlı uğurlu kitabını çap elətdirir. Özü də hələ tələbəyə! (İndi o vaxtdan on iki il keçir: bu on iki ildə Sadayın ana dilimizdə dörd kitabı çıxıb və onların hər biri haqqında yazılıb-deyilib).

Saday az qala dünyanın yarısını gəzib dolansa da, on yaşından dörd-sərini urcah olduğu həsrət dünyasını özüyə gəzdirib – «Şam kimi yanıb tükənən ömrü, gözümdən tökürəm» deyə-deyə. Niyə ömrü gözündən tökə-tökə? 1993-də qələmə alınmış bu misraların kökünü on il ondan əvvəl yazılmış «Dərdiylə oynayan uşaq» şerində axtarmaq lazımdır:

*Ayağı altına bir kötük qoyub
çıxdı üstünə ki, bir əl yetirsin.
Doğma atasının tabutuna o,
çıxdı anasının göz yaşlarından
yapışa-yapışa, tuta-tuta o...*

*Maşallah, indi bir iyiddi oğlan
Oturub arabir şer də yazır ...
Ancaq ki, o vaxtdan hara gedirsə,
Çiyinin üstüylə bir tabut gəzir...*

Saday ağrı şairidir. Bu ağrı artıq öz fərdi deyim tərzinə, öz mövzusuna və onun orijinal ifadəsinə yiyələnmiş S.Şəkərlinin iyirmi iki yaşının ağrısıdır; on yaşlı ata həsrətinin gözünün bulağından su içən ağrısı. Burdaca deyim ki, Saday şair kimi axtarışa iyirmi yaşlarından başlayıb və bu qənaətə gəlib ki, dağda-dərədə axtarmaq özünü boş yerə dağa-daşa salmaqdır, elə öz avtobioqrafiyasını-tale şerlərini yazsa yetər («Ümid işığı», «Doğuluş», «Günah dirəyi», «Kənd havası», «Şəkil», «Payız adamı», «Mən gedincə», Bacım Dilşadın xatirəsinə», «Kürən at» «Kor Balayar» və s. kimi şerlər, poemalar buna uğurlu misaldır).

Hardasa son kitabındaki əsərləri onun iyirmi-iyirmi yeddi yaşının poeziya yarpaqları adlandırardım. Bu yarpaqlardan bəzisi xəzan yelinin əlində əsir-yesir olsa da, böyük əksəriyyəti (yetmiş-həştad faizi) həmişə yaşıl söz ağacının yaşarı yarpaqlarıdır. Sadayın iyirmi yaşında yazdığı «Göz yaşı» yerindən gətirdiyim bu misalın təhlilini oxucunun öz ixtiyarına buraxıram:

*Göz yaşı su olsaydı,
ürəklər ot gətirərdi.*

Elə bu misraları da:

*Özünü asmağa
yer tapmaz ürəyimdə
çıxıb kirpiklərimdən
asar özünü göz yaşım.*

Bir onu deyim ki, fikrin bu cür orijinal ifadəsi (və çox şairanə ifadəsi) nəinki iyirmi il əvvəl üçün, elə iyirmi il bundan sonra üçün də təzə və qəfildir; o qəfillik:

*Budağından narın qopub
Düşdü küləyin başına*

və daha bir nümunə:

*Bu qayanı
Su gətirib sahilə –
Susuzluq gətirib.
Ot istəsəydi
Göylüyə gedirdi bu qaya,
Dincəlmək istəsəydi
Kölgəliyə...*

Su gətirib

*Bu Qayanı sahilə,
Budur,
Qara öküz kimi
Diz çöküb yanğısına
Bu qaya...*

Burda şer bitir. Amma onun gözlərimiz önündəki peyzaj yaşamı öz konturlarını son misranın son sözündən sonra cızmağa, kağızdan kətan üstə keçən rənglər, boyalar isə öz yerini-yurdunu təzə-təzə tapmağa başlayır. Oxucunun bu şer lövhəyə biganə qalacağına inanmıram. İşdir, kimsə onu oxuyub «axı nə olsun» desə, ona da sözüm var – o olsun ki, bu şer sözlə çəkilmiş tablodur. Əgər belə deməyə dilin varırsa, onda icazə ver sənə belə bir sual verim: «Ayvazovskinin «Doqquzuncu dalğası», Van-Qoqun «Günəbaxanları», Bəhlulzadənin «Kəpəzin göz yaşları» nə olsun?»

Sadayın şerləri bir əlin beş barmağı kimidir, yəni bu şerlər bədii səviyyələrinə görə bəzən bir-birlərindən hətta çox kəskin şəkildə fərqlənsələr belə yenə onların heç birini götürüb (barmaq kimi kəsib) bir qarığa atmaq mümkün deyil, çünki bu halda hər barmağın (şerin) yeri görünəcək, ağrısı bilinəcək. Çünki bu kitabdakı hər bir şerin (elə bundan əvvəlki əl boyda kitablarındakı şerlərin də) öz funksiyası var. Başqa sözlə onun müəyyən bədii ovqatı, yükü olmayan şeri yoxdur. Yuxarıda dediyim kimi hər şeri tale şeridir. Amma təkcə öz taleyini yazmır Saday. Öz ömürlüyündən, fəndgir fələklə gərdisindən ibarət səhifələri ümumiləşdirib sonda bizim tale hekayətimizi yaradır.

Burdaca Şəkərli poeziyasının (artıq o, bu sözün yiyəsi olmaq hüququnu qazanıb) çox vacib bir məqamını qeyd edir – Sadayın şer dili bulaq suyu kimi duru, gözündə heç bir «xılt» (abstrakt ifadələri nəzərdə tuturam) görünməyən, dibində heç bir «çöküntü» (gəlmə sözlər) saxlamayan saf dildir. Başqa sözlə, Şolan dikiylə üzbəüz «məmləkətdə bina olan xalqın dilidi. Digər mühüm məqam isə budur-əsl xalq

dilində ifadələnmiş hər bir fikrin özülü mətləbi var, yəni xalq duyğu və düşüncələrinin anlamıdır.

El dilində belə bir işlək deyim var: «Adam dəli olmaq istəyir». Bəlkə də yüz illərlə yaşı olan bu ağırlı giley Sadayın iyirmi dörd yaşının poetik yaşamına dönüb. Və özünün giley çalarındakı məni yaşamaq, düşünümlü ağrıya çevrilib. Görək şerin «Bu doğru dünyada, yanlış dünyada ağıllı-ağıllı günlər yaşayıb hərdən dəli olmaq» istəyən adam niyə dəli olmaq istəyir? Ona görə ki, xalq dilindəki hazır ifadə aşağıdakı mətləbi ifadə eləmək üçün hazırlıqdır. (başqa sözlə səbəb üçün vasitə mərhələsidir):

«Özün bilə-bilə dəli olasan... bir qıza bazardan günəş alasan», «Baxasan özünə, baxasan suya...

Suya atılan-dəlisən guya». Bundan (bu lirik-yumoristik notdan) sonra «Mən»in tərs damarı tutur: «Üzünə söyəsən rüşvətxoru da – Deyələr dəlidir, fikir verməyin». «Hərdən dəli olmaq istəyir adam... Hərdən dəli olmaq, divanə olmaq... Niyə Nəsimi tək soymurlar məni?».

Burda mən şerin ortasına qayıtmaq istəyirəm. Bu misralara: «Görəsən, yaraşır dəlilik sənə, Ulduz göy üzünə yaraşan kimi». Amma nə olsun? «Dəli olmağa da qoymurlar məni». Bu isə son misradır. Və elə ən acı həqiqət də məhz həmin nöqtədir. Sonra yadımdan çıxar, qoy elə burda deyim – ağrı şairi Saday ən əvvəl acı həqiqət şairidir. İlk öncə də öz ömür-gününün acılar dolu həqiqətinin şairi. Amma nə qədər özünü yazsa da birinci növbədə bizi ifadə edir. Biz isə onun poetik dünyasının bir az tutqun güzgüsündə (Şer var bütünlüklə, Şer də var ayrı-ayrı bəndlərdə, misralarda) əksər hallarda özümüzü görürük və bu qənaətə gəlirik ki, ağrı şairi, acı həqiqət şairi Saday həm də oxşar talelər şairidir. Öz ömürlülüyünün əks-sədasi olan «Ümud işığı» şerindəki kimi:» Bu axşam balaca macalım oldu, gedib on yaşımı gördüm qayıtdım». Şer belə başlayır. Sonra bu misralar gəlir: «Bir az böyük idi düşündüyümdən... Yalın ayaqları üşüdüyükdən, yolun yarısından evə dönürdü. Gözlər kədərliydi, dünyünlüydü qaş,

dilinin altında deyirdi nəşə... Tanrım! Bu uşağa qardaş ol, qardaş, qoyma yaratdığın dünyadan küşə».

*Yaşlılar yanında üzü gülmədi,
Anası döz – dedi, ay bala neynək.
Əyninə böyükdü altdan geydiyi
Atasından qalan pamazı köynək.*

Bu misralar on yaşlı atasız çocuğun üz-gözünün, üst-başının nam-nişanıdır. Yəni onun zahiri portretidir. Bu misaralar isə həm on yaşlı uşağın; həm iyirmi səkkiz yaşlı şairin (şer 1987-ci ildə qələmə alınıb) daxili görünüşüdür:

*Ürəyim partladı, anası ölmüş,
Gözlərim yaşardı – di, tez-tez yeri.
Başa düşəcəkmə dostlar, tanışlar
Boğula-boğula yazdığım şeri.*

Belə! Əli Kərim demişkən, «nöqtə, nöqtə və nöqtə...» Yox, dediyim o nöqtəyə (burda mənim nidama) qədər bir iki vacib detal üzərində dayanmağı lazım bilirəm. Birincisi, bayaq dediyim o xalq söhbətidir. Başqa cür desəm, mənim gözümdə bu çox kövrək tale hekayəti bir yanadır, ikicə kəlməlik «anası olmuş» ifadəsi bir yana. İkincisi, yeddi «xatirat»dan bir sətir, bir söz belə qaçıya gəlmir, yəni ixtisar qrafasına düşmür. Təhkiyənin doğmalığı və anamlığı, ananın məhrəmliyi birinci misranın ilk sözündəcə adamı tutur, çəkib qəribə bir qəm yükünün altına atır və adam az qalır havalanıb dəli ola. Mən hardasa «hərdən dəli olmaq istəyir adam»a keçid xəttini də bu şerin qəm havasında görür və bu qənaətə gəlirəm ki, yalnız «ümud işağı»nın qəhrəmanı dəlilik eşqinin, sevdasının meracına qovuşa bilər; özgə adamlar isə bu ucalığa yetişmək üçün gərək hələ bir də dünyaya gələ, gəlib yer üzünün, göy üzünün olduğunu bilə.

Şair Şəkərlinin ən üstün cəhətlərindən biri, bəlkə də birincisi özü harda olsa da ürəyinin Şolan dikindən bir az bəridəki el-oba içində döyünməsidir.

*Yarım kəndimizdə qoyun otarır,
Yarım şer yazır qərib şəhərdə.*

Bu misraları 1985-ci ildə – iyirmi yeddi yaşında deyib Saday. Bu gün də yəqin elə həmin sözü deyərdi. İntəhası bir az ayrı biçimdə deyərdi. Amma ifadə tərzini başqa olsa da fikir yenə o olardı, yəni şair dostumun alın yazısı olan tərcümeyi-halı! Sadayın ali məktəb həyatı qürbətdə keçib. Mənə elə gəlir hardasa elə o qürbət ona «Araz» poemasını diqtə edib. Bu poema ayrılıq notu üstə köklənmiş ovqatından çox cəsarətilə diqqətimi çəkdi. Özü də iki yöndən – həm ürək eləyib əvvəllər dəfələrlə toxunulmuş bir mövzuya toxunması və onun bədii həllinə özünün hələ formalaşmamış şair prizmasından yanaşması, həm də cəsarətlə fikirlər söyləməsi baxımından. On yeddi il əvvəl qələmə alınmış bu misralar Araz dərdimiz, ayrılıq yaramız kimi bu gün də təzədir:

*Bir üzünə üz qoyuram,
O birinə üzüm çatmur
Lap öldürüm öz-özümü,
Lap özümü üzüm, çatmur.*

«Kürən at» (1986), «Kor Balayar» (1987) poemaları isə Sadayın əksər yazıları kimi Şolan dikindəki dünyada qələmə alınıb. Mənə birinci poema daha maraqlı göründü. Ona görə yox ki, bu əsər poema kononlarına daha çox cavab verir. Ən əvvəl poemadakı ümumiləşdirmə döşümə yatdı. Ata dörd il səngərlərdə kipriyilə od götürür, atı isə arxa cəbhədə onun «yiyəsiz evini, kişisiz evini» öz sahibi kimi dolandırır. At kimi qeyrətlə araba çəkir, taxılı qoyun-quzudan qoruyub, hətta sahibinin əvəzinə onun ana

ümidinə qoyub getdiyi evdəki «arvad xeylağının» qeyrətini də çəkib. Poemada belə bir epizod var – Gülxanım nənə qoca Vəlişi yer şumlamağa çağırır; Kürən at isə noxtasını qırıb ona hücum çəkir. Günlərin bir günü qoca rəhmətə gedir – yasin odunu, suyu atın belində daşınır. Kəndin ağılı hələ söz kəsməyən, amma böyüklər kimi dərin bir dərd içində olan uşaqları bu mənzərəyə doyunca gülürlər.

Ata cəbhədən məktub yazır – birinci Kürəni soruşur. Çünki nənənin sözləriylə desək: «Atanın kefini soruşan adam atının kefini xəbər alar»-miş və elə davadan qayıdanda da ata buna görə «həyəətə girəndə öz papağını birinci Kürənin başına qoyur».

Kürən özünün At-adam ürəyiylə nənəni qəmli görüb dənli samana da yiyə durmur. Burda heyrət doğurası nə var ki...

Atın uzaqdan gələn təhlükəni duyub təpiklərini yerə döyüb öz sahibini xəbərdar etməsi (yatıbsa, kişnəyib onu oyatması) barədə bilgisi olan oxucuya Kürən «ekstrasensliyi» olsun ki, təəccüblü gəlməsin. Amma mən oxucunun bu sətirlərdən sonra nəinki yeni bir şey tapılmış kimi təəccüblənəcəyinə, poetik sözün gücünə-qüdrətinə heyrlənəcəyinə heç bir şübhə etmirəm:

*Bir gün dərdli görüb Kürən nənəmi,
Yalayıb əlini, «öpür üzündən» –
Nənəm baxıb görür qəlbinin qəmi,
Yaş olub Kürənin axır gözündən.*

«Kor balayar» poemasının qəhrəmanı qarmonçalan Balayar yadıma kor Qulamı saldı. Kor Qulam bizim qonşu Əmənkənddendir. O da qarmon çalardı və onun qarmonu da «qırmızı dilli idi, yaxası güllü idi... dartılında gülürdü». Bu da taleyin bizim Qulamla «balaca» bir zarafatıydı və mən bilməzdim tale Qulamla o zarafatı nə səbəbə eləmişdi. Hə, mən bu sirri bilə bilmədim (necə ki, Saday kəmfürsət bəxtin kor Balayarla oynadığın o oyunun səbəbini bilmir).

Amma bilmədiyim bir şey var- mən Qulamın qarmonunu necə toy-düyündə görsəm də onun tale nəğməsinin şerini heç bir yazı-pozuma mövzu eləyəmmədim. Saday isə, görünür, Şolan dikindən bəridəki doğma dünyasına, o dünyanın bu dünyadakı adamlarına məndən daha artıq bağlı olduğuna görə Balayar taleyinin poeziyasını özümləşdirərək şərə gətirib. Elə uşaq dünyamın gözləri barmağına köçmüş (və artıq dünyadan köçmüş) qarmonçalı Qulamını təzədən yadına saldığı üçün Sadaya «çox sağ ol» deyirəm.

Mən Saday lirikasının həzinliyindən söz açə bilmədim. Sadayın bir-birindən sevgili sevgi şərlərindən də («Sıxma gözlərini ömrümə, gözəl»-dən, «Üzü taleyimə göyərən çiçək»-dən, «Bir yaşıl sevgiyə doğru»dan, «Səni sevcəkdim haçansa, Tanrım»dan) danışmağa macal tapmadım. Uşaqlar üçün yazdığı nəğmələrdən də...

Sevgi yaşında yazılmış həmin şərlərin hər birində bir neçə poetik obraz var – uşaq...yaşı. Bu şərlər sadə və səmimidir, hər birində bir uşaq saflığı var, ona görə rahat oxunur, tez əzbərlənir, uzun müddət yadda qalır. Kitabdakı «Heykəllər» silsiləsi dediklərimə bariz nümunədir.

Sadayı tanıyan dostları bilir – o dilinə yalan gətirə bilməyən, ağzından çıxan sözün ağası olan «köhnə kişidir». Özü də bundan xoşlanır. Çünki bu az yaşıyla bilir ki, «Sabah yalan satan tapılsa da.. Sabah yalan alan tapılmayacaq». Çoxdan yazdığı bir şerinin bu misrələrini isə mən onun bütövlükdə yaradıcılıq məramı – bütün əsərlərinin leymotivi hesab edərdim:

Demə dünən yazmışam bu gün yazacağım şeri.

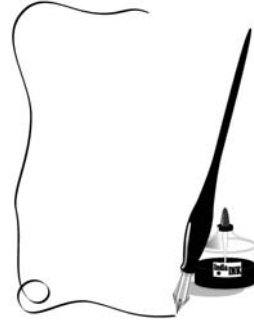
Bu vaxtı qabaqlamaqdır? Bəli! Amma hardasa bu misrələrin başqa bir sətiraltı mənası da var – şair şəxsiyyətinin dəyişilməzliyi – Saday sabitliyi.

Mən Sadaydan, onun öz nəşriyyatında – «Təbriz» də (naşir kimi təzə-təzə fəaliyyətə başlasa da, artıq xeyli kitabı xeyrduaçısı olub, neçə-neçə cavan şairə hamilik edib) çap olunmuş son kitabı haqqında dost sözü, şair sözü dedim (onu da necə bacarırdım). Və ürəyimdən dəli bir istək keçdi:

«Görək tənqidçi dostlarımız bu söhbətə nə vaxt qoşulacaqlar? Gedib Şolan dikini görəndən sonra?!

Allahverdi MƏMMƏDLİ,
«525-ci qəzet»
«Məqam» qəzeti
1999-cu il

**Bu d rd gözlərimi örtüb qan
kimi,
Kiprikl r quruyan  i ekdi,
g ld ,
Ağladım  n qədim bir insan
kimi,
Qırmızı d rdl rim yerə
töküldü.**

ÖLÜMDƏN QAYIDAN....

Gözlərim bulaq şəklidi,
Dərd-kədər bölgəmdi, bala.
Sulardakı dağ şəklidi,
Ya mənim kölgəmdi, bala?

Baxtım döyənək, yaradı,
Mən təkcə dərdə yaradım,
Heykəlimi dərd yaradıb,
Sorma nə görkəmdi, bala?

Ölüm – ömür doğan ahdı,
Ah çəkdim, min adam baxdı...
Hər ölüm bir doğanaqdı,
Hər ömür örkəndi, bala.

Qəm dəryadı – adım çıxıb,
Dərdi, qəmi atıb çıxım?
Deyirsən qanadım çıxıb?
Dar gündə yelkəndi, bala.

Yolum yoxdur kor quyudan,
Dönüb gəlirəm qayadan...
Mənəm ölümdən qayıdan,
O gedən gör kimdi, bala?!

Gözümə göz dikən sərçə,
Su içməyə gəlmisənmi?
Göz yaşını su əvəzi,
İçib doyan görmüsənmi?

İnnən belə göz yaşımı,
Qoruyub saxlayım gərək.
Özümçün ağladım, bəsdı,
Səninçün ağlayım gərək.

Öz xoşunla uçub getdin,
Uç, yenə öz xoşunla gəl.
Gur çeşmədi bəbəklərim,
İstəyirsən qoşunla gəl.

Mən döyülüb ağlamıram,
Ürək vurulmuş ağladır.
Dərdim ağlatdı, doymadı,
İndi də bir quş ağladır...

AÇILMAZ KÖNLÜM, AÇILMAZ...

Bitməz, dənim daşa düşüb
Tuş gəlib qarğışa düşüb.
Qönçə güldür, qışa düşüb,
Açılmaz könlüm, açılmaz.

Hər dərdə çatışmaz tabı,
Binədən qəmin yatabı, -
Yaman bağlanıb kitabı
Açılmaz könlüm, açılmaz.

Buzdu, budaqdan asdanıb,
Od vurma, yanmaz, islanıb,
Köhnə tufəngdi, paslanıb,
Açılmaz könlüm, açılmaz.

Düynlənmiş tül sapıdı,
Kif basmış dərd əzabıdı,
Yiyəsi ölmüş qapıdı,
Açılmaz könlüm, açılmaz.

Dünya – yorulmaz kəhərim,
Çapdıqca, hey axar tərım,
Hər gün açılar səhərim,
Açılmaz könlüm, açılmaz.

PAPAQ HAQQINDA...

1

Söz ilə ölçülər yazanın boyu,
Saz ilə bərabər ozanın boyu...
Qaynayıb buğlanan qazanın boyu
Qapağa qədərdir, qapağa qədər.

Hər vədə tanrımın yanındayam mən,
Adəmin yaranış anındayam mən.
Yaxşı bax, ağacın canındayam mən
Kökdən yol gedirəm yarpağa qədər.

Nə haqla söz qoşub yazım rənginə, -
Payızın rənginə, yazın rənginə?
Bəzənmiş görəndə «qızıl» rənginə
Endirdim başımı topağa qədər.

Bu dünya üzündə lüt-üryandı haqq, -
Haqq yeri ucadı, gəl haqqa varaq...
Başdan yuxarıda dayanar papaq,
Gərək böyüyəsən papağa qədər.

2

Aşığın minillik cinas qoşması,
Şairin ən gözəl şeridi papaq.
Körpə könüllərin sınaq çağında
Pələng idi papaq, şir idi papaq

Qurd gözünlə cəngə gələrsən bir gün,
Dərdə tunc sinəni gərərsən bir gün.
Özün olmasan da... görərsən bir gün
Yağılar üstünə yeridi papaq.

Bir cəngi səsinə qanım oyandı,
Od yağdı gözümdən, ürəyim yandı...
Kişilər başında kişilik andı,
Namərdlər başında dəridi papaq.

Səcdənə gələrlər...
Sanarlar pirsən...
Dünənsən, sabahsan, tənha qəbirsən, -
Qeyrətlə namusla qoruya bilsən,
Ölsən... səndən sonra diridi papaq.

Tüstü kimi çıxaram
Öz içimdən ah ilə...
Nə bir şərikiyim var
Nə davam Allah ilə

Varmı cahanda məntək
Öz baxtından yıxılan?
Qalxıb hər dəfə...
Gördüm
Mən Allaha yaxınam.

Hər gün dərindən bəzənir,
Bu boy-buxun,
Bu qamət.
Nə kimsədən pay umdum,
Nə Tanrıdan mərhəmət.

Çox gəzdim...
Küsməyə də
Adam tapa bilmədim.
Cəhənnəmdi, cənnətdi
Bu xaraba, bilmədim.

ATAMDAN QALAN PAYIZ...

Saralan otlarıynan,
Dolan buludlarıynan
Bir payız qaldı mənə atamdan

Çeşmələri çağlayan
Qönçəsi qan ağlayan
Bir payız qaldı mənə

Yarpaqların uçmağı
Öyrənən bir çağında
Xəzan vurmuş körpəcə
Könüllərin bağından
Bir payız qaldı mənə.

Bir araba qaldı, bir ulaq,
Bir palan, -
Bir də tarımar olan
On yaşında bir kişi,
Bir pır olmuş pır kişi,
Baxdı solğun güllərə
Baxdı solan yarpağa
Dən kimi, toxum kimi
Özünü vurdu torpağa...

Məndən tez böyüdü yaşdım
Mən ölmüş mənə qalan
Payıza bürünüb yaşadım
Görənlər «payız adamı» - dedilər
adıma
Bir payız qaldı mənə
Atamdan ...

Bir payız qoyub getdi
Çıxmaz yadımdan bu payız
Ölənə qədər,
Doğmam, yaxınım olacaq.
Ta atam göyərrib gələnə qədər.

Qonşuma atası maşın qoyub getdi
Lap təzə evinin daşın qoyub getdi
Mənə bir hüznü, bir ağlar payız qaldı.

Ömür keçdi payızda,
Öyrəndim...
Bir durna köçündən çıxıb bilmədim,
Bir də mənə qalan payızın içindən...

Həşəm olmuş ömrün, günün,
Ağı, qarası alnımda.
Bir sağalmaz dərdə düşüb,
Güllə yarası alnımda.

Daha şumlanmış zəmidi,
Gün görməyən zirzəmidi,
Sanan var qopuz simidi,
Hey çalır sazı alnımda.

Dünyanın üzü çomçopur,
Dərd səpilib çıpır-çıpır,
Fələk belimdə at çapır,
Qaldırır tozu alnımda.

Baxt, qırışı ləkə bilmir,
Tikişdimi sökə bilmir?
Başında turp əkə bilmir,
Sındırır qozu alnımda.

Hey çapdım ömür köhləni,
Sözlə doldurdum dəhnəni...
Əlifbası çox köhnədi,
Oxunmur yazı alnımda...

HAYDI....

Hər yetən üstümdə ağlayır mənim,
içindən göyərən qəbirəm indi, -
verib küləklərə çiçəklərimi,
dərdimi dən kimi səpirəm indi.

Dağılıb çöllərə bəy də, xanım da,
həzin bir sızıltı gəzir canımda,
elə bil ölmüşəm, coşmur qanım da,
Daş səbri daşlaşan Sabirəm indi.

Bəs hanı aslanım, şirim çətində,
körpə didərgindir ana bətnində...
Bu solğun bənizlər məmləkətində,
buzları əriyən Sibirəm indi...

Hanı meydan tutub at oynatdığım,
murada yetişib, kama çatdığım?
Xəlil Ulutürkün peşman yatdığı,
torpağı gözümə təpirəm indi.

Adıma vurulan bu nə qalaydı,
yurdum topdağıtmaz azman qalaydı?...
Haydı igidlərim, atlanın, haydı,
son kərə çalınan təbiləm indi.

Əzdim gözümü döyməklə,
Əzdim gözümdə şəklini
Qan ağlayan gözlərimdə,
Tanı özün də şəklini.

Alnında yazı bilinmir,
Üzündə qırıq, gözəlim.
Mənəm bu dərdi yaradan,
Bu dərdə qarış, gözəlim.

Sən ağ-qara çəkdirmişdin,
Həmin şəkli götür apar –
Çimib qanlı göz yaşımda,
İndi rəngli götür apar...

TAR DANIŞIR
Allah səslər cəmidir

Kökləmişəm
Muğam üstə könlümü
Kim ovudar belə dərqli,
belə xəstə könlümü?
Ayaz düşüb
sarı simdə mürgüləyib üşüyürəm,
Üşüyəndə gözü yaşlı Təbrizimi
Zəncirlənmiş Dərbəndimi düşünürəm.
Nəşəliyəm, halım yoxdur,
bu dünyada tardan betər
zalım yoxdur,
bu dünyanın heç yerində
Ramiz, Möhlət, Alim yoxdur
Alim, oxu!
Havalansın Yarın səsi, tar səsi
Qoy qarışsın tar səsinə Yar səsi, -
Dağlardan aşdım Xoya qoymadılar,
Bəzəndim gəldim toya qoymadılar...
Görmürsənmi
quzeylərdə buza dönmüş,
güneylərdə dil açılan qar danışır?
tar danışır!

Barmağıma dolamışam
Neçə-neçə rəngi, dədə
Quş tək uçub əllərimdən
qanadlanmış cəngi, dədə.
Bir də gördün
pərdələrin arasında Araz yanır –
Arazbarı,
Bir də gördün yorğun-arğın
Bir Bayatı-Şiraz yanır

Yada salıb Şəhriyarı.
Xəbər gəlir keçmişlərin
həm ilindən, həm günündən
həm ayından,
tora salıb, qara gözlü bir gözəli
oğurladım Humayundan
bir də gördün bənövşə tək boyun
büküb
qəmli-qəmli bir alagöz yar danışır,
tar danışır.

Bu dinsizin çanağında
Uluların zil səsi var, bəm səsi var,
Qolunda səs şalələsi
Hər pərdədə Müşfiqimin
İniltisi, naləsi var.
Xırçıldayan qızıl qumlar
Bayatı-Kürd Sarı gəlir,
Saçlarını külək yolan
Dilbər adlı yarı gəlir -
Gəl ağlayaq biz dilində ləpələrin
Dil açmamış süd qoxulu körpələrin:-
Qəm şairin köynəyidi, Sarı gəlin
Eyləmə ah-zar danışır
tar danışır

Könül gülür Şahnaz ilə
Şahnaz gəlir min naz ilə
Bir yorulmuş qafiyəyə meylim olur,
Məcnun mənəm,
Bu qız dönüb Leylim olur.
Muğam sona yetənəcən
And içirəm sədaqətə,
And içirəm sevgimdəki ülvyyəyə
Füzulinin eşqinə bax

Meydir demiş məhəbbətə
Hər içən hüşyar danışır
tar danışır

Mən Şuşanı, Xankəndini
Cahargahda, Şurda gördüm.
Qarabağtək ceyranımız,
Qismət oldu qurda gördüm.
Gördüm, gözümdən vurdular
Neştər qan içindədi
Damır barmaqlarımdan
Şüştər qan içindədi
Segahsız qaldı düzlərim
Kor olsaydı
Kor olası gözlərim
Deyərdim bimar danışır
tar danışır

Mən Mahurda doğulmuşam
Sübh zamanı, dan yerində
Öküzlərin gözünə bax, -
Sıçramayıb qan, yerində
Şikəstənin qızdırmalı anında
Əsədimin, Əsmərimin, Ərşahımın
Göylər qədər uzaq olan
Ürəyimə ürəyimdən yaxın olan
allahımın
yanağında yaş görmüşəm
görmüşəm qardaş, görmüşəm.
Gözə dəymir Dəli Domrul
İndi mənəm, mən dəliyəm
Mən tanrıya qayıtmalı
Mən allaha dönməliyəm
Tərpənir Qatar, danışır,
tar danışır

Dəli könlüm
Mənsuriyyə oxuma ta, mərsiyyə de
Məcnun olub Leyla demə
Qarabağa layla de
Rast üstündə
Düşünən bənövşələr
Çıxdı rastıma
Sus, sus dedim dostuma
Dedim, nəfəs, can içində
Alış, odlan, yan içində
Gül dodağı qan içində
Gülüstan, gülzar danışır
tar danışır

Gələcəyi daşa basıb
Keçmişini pisləyənlər
Qanı donmuş damarıma qırmaq atıb
Balıq tutmaq istəyənlər
Başımda bir Simayi-şəms havası var
Hələ türkün Müxalifdə
Gör nə qədər davası var
Zaman bizə görk olacaq
Tarix bizə dərs verəcək
Bir gün haqq da
Səsimizə səs verəcək: -
Yandım, tazə söz bəstələ,
Ellər yığışsın tüstümə
Baş qoyub sinəm üstünə
Tar xumar-xumar danışır
tar danışır

Bəsdir, qəflət yuxusundan
Ayıl, ayıl
Şah İsmayıl
Babəkimi səslə gəlsin Əzrək ilə
Sınağa çək Xan Qazanı Beyrək ilə

Gəl Zəbulda qonağım ol,
Yetər öyündüyüm, yetər
Gəl indi də qınağım ol,
Başım üstə dalğalanan
Bir qələbə bayrağım ol,
Torpağım ol,
Çırağım ol
Dəli ruzigar danışır
tar danışır

Xəritələr sızıldayır, göynəyir
Duz töküblər yarasına
Qan içrədir
Bu dünyanın köynəyi
Durub getsən harasına.
Buymuş insan həyatı
Heyrətindən
Gözlərini bərəldibdir Heyratı
Qoy tifağlar dağılmasın
Bölünməsin çəpər ilə,
hasar ilə
Dünya niyə qovuşmasın
Bərdaşt ilə, Hisar ilə
Adəm zülm ağuşunda
Yaşı yüzə, minə çatmış
Xan çinarın koğuşunda
Bayatı-Qacar danışır
Sərhəd bilməz çay kimidir
Ulduz kimi, ay kimidir
Oxlanmış Saday kimidir
Yaralı şikar danışır,
tar danışır

Danış ey könlümə həmdəm
yari-dildar, danış
Olmuşam gör neçə rəng
dərdə giriftar danış

Nə susub, sevdalı dilbər kimi
gözlər lalmı
Aşiqin dərdini sən
Eyləyib izhar danış

Asılıb Yerdə səsindən
Yenə sərməst oldum
Xaliqim eyləməsin
Göydə intihar, danış

Cəmi dillərdə danışdın,
Dəxi zillət nəymiş
Var sənə gör nə qədər
Məhəbbətim var, danış

Səs Allah əmanəti,
Sən sözə baxma, səsə bax
Din, Bilək kimdi müqəssir,
Ya günahkar, danış

Nə çəkirmiş bu ürək
Qoyma ki, pünhan qalsın
Simə çək, sirrimi aç
Tanrıya aşkar, danış

Şəkərli, yoxmuş əlac
Son kərə yalvar, yalvar
De yandım, ağılama tar,
Sızlama tar, tar, danış!

Bir boy enirəm dünyadan,
düşüb aşağı yatıram.
Ağlayıb səs salır, apar
arvad-uşağı, yatıram.

Dünya tək sənin kefindi,
bircə qəbirlik kefindi.
Büküldüyüm ağ kefindi,
ya göy qurşağı, yatıram.

Olanım elə ad-sandır,
Hünərin var, qatla, sındır,
Gözümə gün düşür, söndür,
dünya, işığın, yatıram.

Bir zaman göylərin quşuydum elə,
uçurdum dağlardan dağlara sarı.
Tanrının özünən qonşuydum elə,
şimşək göy üzündə qan damarlarım.

Nə yorğun ulduzun yatmağa yeri,
nə dəli könlümün ünvanı vardı.
Axşam vurulduğum alagöz pəri,
səhər gözlədiyim mələk olardı.

Göylərin qucağı quyu tək dərin,
quyular dibində dən olmuşam mən.
Alıb dimdiyinə kasıb dərdlərin,
Allaha çatdıran mən olmuşam, mən

İndi bax, adamam, dərdin əlindən,
göylər də üzümə qapılar açmır.
Eh, məni qoparıb Yerin əlindən,
göylərə apararı tapılacaqmı?

Sözümü üzünə geyimmi? Yetər,
Tanrım! Aramızda pərdə qalmasın.
Gərək elə gəlir göylərə qədər,
heç ayaq izim də Yerdə qalmasın.

HEYF

A.Abdullaya

Heyf insan yarandı
Qaşına-gözünə heyif
Danışdığı yalandı
Dilinə, sözünə heyif

Ay səni sağ olasan
Sən türksən, mən də türkəm
Dəmir döyəndə insan
Şeir deyəndə türkəm.

Dön ilkə, bax əzələ
Nə Nuhun, nə İsan var
Çətin dünya düzələ
Nə qədər ki insan var

Dərd içində boğulur
And olsun bir Allaha
İndi insan doğulur
İnsan yaranmır daha

BƏXTİMƏ DÜŞƏN DÜNYA

Qəfil sınmağımın nə imiş adı,
görürəm adamdı –
ya dost, ya düşmən.
Dünyalar içində bax, bu dünyadı,
Bu gözəl dünyadı bəxtimə düşən.

Bu özəl dünyadı sirrimi açan,
Üz-gözüm öyrəşib, bişmişəm indi.
Mən idim kəpənək dalınca qaçan,
Sözlərin dalınca düşmüşəm indi.

Böyüdüm kədərlə, qəmlə yanaşı,
Nə qədər sevincim qaldı dünyədə!
Göynəyə-göynəyə qəlbinin başı,
Mənə məktub yazır körpəliyim də.

Hərdən o qızdan da məktub alıram,
(balaca əlləri, qonur gözləri)
Qaç, gizlən, - demişdim,
tapan oluram,
o, elə o vaxtdan qaçıb gizlənib.

Bir köynək geyərdim uşaqkən, o da
zalım yaddaşından ayrıla bilmir –
o körpə köynəyim körpə bir ada,
dəniz kədərimin əyninə gəlmir.

Min dəfə demişəm,
haqq bu dünyadı,
Bəlkə sevdiyimdən belə demişəm,
Dünyalar içində bax, bu dünyadı,
Bu gözəl dünyadı bəxtimə düşən.

1987

YARISI MƏNİMDİ, YARISI ...

Yaralı dalğalar dizinin üstə,
Gündə ağı deyən yarımadayam.
Məndən nə istəsən, yarsını istə,
Mən yarım adamam, yarım adamam.

Yuxusu çin olmaz yarım yatanın,
Çoxları qoluma girib şəhərdə...
Yarım kəndimizdə qoyun otarır,
Yarım şer yazır qərib şəhərdə.

O qız da oxşayıb yaralı quşa,
Bu yarım baxışdan üşüyüb, donub –
Onu bir qolumla qucaqlamışam,
Yarım məhəbbətlə sevmişəm onu.

Bütöv çörəyə də çatmayıb gücüm,
Yarısı mənimdi, yarısı kimin...
Bulud da ağlayıb bu zəmi üçün,
Eh, küləşi kimin, darısı kimin.

Hələ bu yorğan da mənimki deyil,
Sözüm çəp gələrsə o qara xalla, -
Bir gün ayağıyla qapımı döyüb,
Yarısı mənimdi, - deyəcək, vallah.

Yurdum da adından yaralı, nasaz,
Özündən ağırdı yarası, ağır:
Araz da tək deyil, harda, hardasa,
Dünyanın ayrı bir Arazı axır.

Özüm də bütövəm bir iş görəndə,
Mən bütöv deyiləm başdan, binədən –
Onunçün dostlara salam verəndə,
Təkcə bir əlimi uzadıram mən...

1985

SÜPÜRGƏÇİ

1

Süpür küçələri gün çıxmamışdan,
Süpür küçələri, süpür obaşdan.
Süpür gecələri, açılısın səhər,
Süpür gecələri, ayılısın şəhər.

Süpür, ağrın alım, dayanma, süpür,
Müdür otağını saxla sonraya.
Gözü bu dünyadan doyanı süpür,
Vurğunun bağını saxla sonraya, -
(təmiz ürəklidir şair, inciməz...)

Süpür yer üzündən kədəri, süpür,
Kədər Yer kürəsi qədərdir, süpür.
Getsə, daş da tulla onun dalınca,
Qayıtsa, utanma, üzünə tüpür.

Saxlama, amandı, pisi sonraya,
Saxlama o əyri gözü sonraya.
Xoşuna nə gəlmir qat qabağına,
Baxma biqeyrətin qaş-qabağına.

Bax belə, bax belə, keçə bu tərəfə,
Süpür rüşvətxoru rüşvətiylə bir.
Sən haqq adamısan, uyma tərifə,
Kim deyir yalan söz, yalançı tərif,
Alınan, verilən rüşvət deyildir?

2

Namərdlik eləməz, onun nə kini,
Tərtəmiz ömrünü səpər küçəyə.
Təmirə verilən saatlar kimi,
Verək ürəkləri süpürgəçiyə.

Hələ təmizlikdən gözüm doymayıb,
eh, ona nə fərqi, kiməm, nəçiyəm...
Əlimi sinəmin üstünə qoyub,
baş əyib keçərəm süpürgəçiyə.

Onun arxasıyla təmizlik gedir,
(təmizləyə billə insan içini).
Sonra böyük-böyük adamlarla bir,
ucala heykəli süpürgəçinin...

3

Hələ dizlərini büküb oturma,
Hələ yorulmağın vaxtına qalıb.
Dünyada nə qədər natəmiz ad var,
Sənin taleyinə, baxtına qalıb.

Odur, qara qəpik tozun içində,
qarşına çıxıbsa, utanma qaldır –
bu, halal maldır.
Bu qədər oğlanın, qızın içində,
kimçə vicdanını itirib, dayan!
Vicdanı olmayan, eşqi olmayan
nə sənə gərəkdir, nə mənə gərək,
süpür, nolacaqdır sonrası görək.

Nolacaq, qolacaq – vecinə alma:
sonra süpürgənin işi artacaq,
qılınc-süpürgəni doğruya çalma,
çalma, sağ-solunda kişi artacaq.

Çənlibel olacaq sənin də yurdun,
sanma süpürgəçi dünyada təkdir –
səni qoruyacaq həqiqət ordun,
həmzələr aldada bilməyəcəkdir.

Bir də görəcəksən, nə görəcəksən! –
Ötəcək sinəndə söz pərdə-pərdə.
Haram çörəyindən, pulundan ötrü,
ya qızından ötrü, oğlundan ötrü,
minnətə gələcək milyonerlər də:
Ki, onun oğludur yekəpər hakim,
ki, onun qızıdır bu fərsiz həkim,
onun qohumudur avam prokuror –
bağışla səhvini, qələb eyləyib,
Onda nə ağzını, nə beynini yor,
bil ki, neçə vaxtdır bir iblis təki,
odur xalqımızı soran müftəxor...

Hələ ki, Çənlibel bir yana qalsın,
götür süpürgəni, başla işinə,
götür, həqiqətə batırıb onu,
çək haram yeyənin qızıl dişinə.

Süpür, qadan alım, bu da bir yoldur,
axı, mənim kimi sən də dərdlisən.
Bir qız dəsmalını itirib, qaldır,
qaldır gözünü sil, yaman tərlisən.

Deyəsən, yoruldun?!
Gəl otur, dincəl,
səndən bu istəyi tox uma bilməz.
Təniyən ömrünə toxunan əcəl,
heç vaxt süpürgənə toxuna bilməz.

Dünyanı kim tutub, eh, kim ölməyib?
Ölüm sinən üstə yek atar bir gün.
Sənin yoxluğuna dözə bilməyib
süpürgə qəbrinə kök atar bir gün.

Kök atar, başı da dəyər buluda,
bu haqqın heykəli çəkər adamı.
Koroğlu dastanı bitər, sonra da
sənin nağılımı danışar hamı.

1982

Biz çoxdan ayrılmışıq,
Ayrılıq...
Nə qəribə!
Sən qaranlıq, mən işıq,
Aralıqda Qərinə...

Yetiştirib bu Cani,
Dəyib... dənə gəlirəm,
Mən səndən qaça-qaça
Hər gün Sənə gəlirəm.

Bu, haldan-hala düşmə,
Bir az da dəyişmədir.
Yerdə günlər sanılı,
Göydə saat işləmir..

Tumurcuqlar içində,
Ya dəryada gizlənim?
İndi bu dünyadayam,
Gəlsən...
Harda gözləyim?

QOBUSTANDA ŞER GÖRDÜM

Qobustanda şer gördüm –
misra-misra, düzüm-düzüm.
Gözlərindən
düşüb qalıb Nizaminin;
əslərin yaddaşıyla
imzalıdı...

Qobustanda şer gördüm –
bir misrası uzanmışdı
Füzulinin alını qabar
qəbrinəcən,
Koroğlunun ağzı paslı qılıncına,
Babəkimin yetim qalan qollarına,
Nəsiminin dağ dağıdan,
bulud sökən səbrinəcən.

Qobustanda şer gördüm –
ürəyimə bir ox kimi
saplanmışdı bir misrası,
gözlərindən yaddaş yağır,
daş, daş yağır bu mirasın...

1986

ÖZGƏDİ

Bu doğma torpağın yiyəsi mənəm,
Alovdan yoğrulmuş mayası mənəm,
İllərdi, sökülməz qalası mənəm,
SİNƏMDƏN DAŞ KİMİ QOPAN ÖZGƏDİ.

Hərə söz deyəcək, söz danışacaq,
Təkcə şair olan düz danışacaq...
Dindirsen, təndirdə köz danışacaq,
Çünki çörəyini yapan özgədi.

Niyə təpinməyim taleyə, baxta?
Toxta ağırlardan, ürəyim, toxta –
Mənəm var itirən doğma torpaqda,
Nədənsə onu da tapan özgədi.

Bələdəm, hər şeyə burda bələdəm,
Döşümə saz sıxdım, zurna pələdim,
SİNƏMİ ELİMÇÜN CİDİR ELƏDİM,
Dərdə bax, atını çapan özgədi.

Köksümdə ağırlar alır dincini,
Ay susur, il dözür, fəsil incimir,
Elə paylayıram öz sevincimi,
Elə hey əlimdən qapan özgədi...

1986

AYAĞIM ALTINDA QALAN QARIŞQA

Ayağım altında qalan qarışqa,
Neyləyim, o qədər balacasan ki...
Ürəyim gözümlə çətin barışa –
Ayağım qəlbimi tapdayıb sanki.

Tapdayıb üstündən keçə bilmədim,
Axı necə oldu, necə, bilmədim?!
Dayandım könlünü alam, qarışqa,
Ayağım altında qalan qarışqa.

Deyən ağlamısan axır gününə,
Əlim gözlərini sığadı – yaşdı.
Mənə neyləmişdin? Ayağım altda,
Xaliqi görməyən, xalqı görməyən,
Qeyrətsiz kişilər qalaydı kaş ki...
Balaca qarışqa, sən niyə qaldın?

Balaca qarışqa, bala qarışqa,
Əlimdən gəlməzdi səni öldürmək –
Ayağımdan gəldi bu gələn ölüm:
Bağışla, sən allah, məni bağışla,
Ayağım altında qalan qarışqa.

Ömründən qırıla-qırıla gəldin,
Ölümə sarıla-sarıla gəldin,
Məzar ayağımın altına kimi...

Səni qınamıram, ölümqabağı,
Ağıla nə gəlməz, başa nə gəlməz.
Kim deyir qarışqa başına gələn,
Bir zaman insanın başına gəlməz.

Hə... canım qarışqa, keç günahımdan,
Demə ki, şairdi, yalandan yozdu.
Mən sənin halına nahaq yanmıram,
Yer var ki, insanlar səndən ucuzdu.
Balacam qarışqa, balam qarışqa,
Ayağım altında qalan qarışqa.

1981

Dindim yedi söz məni
Susdurmayın, siz Allah.
Ölməmişəm, qəbrimi
Qazdırmayın, siz Allah.

Bəxtimi umdum haqdan,
Şahətək enmişəm taxtdan
Məni satlıq torpaqda
Basdırmayın, siz Allah.

Dost-tanışı qandırın,
Məni od da yandırın
Allahı utandırın
Küsdürməyin, siz Allah.

Ömür baxtın daşdı,
Elə hey yük daşdı
Başdaşım da «Yaşadı!»
Yazdırmayın, siz Allah.

Tanrım, haqdı söylərəm
Tanrım yoxsa neylərəm?!
Verin məni göylərə,
Yas qurmayın, siz Allah.

GÖYDƏN DÜŞƏNLƏR...

Göydən düşdük...
Göyə sarı
bir ayrı yolumuz yoxdu.
Qayıtmağa əməlimiz,
dınməyə dilimiz yoxdu.

Düşüb üzdən yaşmağımız,
alçı durmur aşığımız,
yaşayırıq – işiğımız,
yanırıq, külümüz yoxdu.

Bir az qürub, bir az danıq,
Bir az ruhuq, bir az canıq...
Baş ağrıdan dəyirmanıq,
İçimiz-çölümüz yoxdu.

Tanrı bizə ömür yaptı,
Kimi aldı, kimi tapdı,
Bədən çürük, baş xarabdı,
Ağaran telimiz yoxdu...

Qanımıza düşmən şərik,
Öz adına düşmənlərik,
Biz ki, göydən düşənlərik,
Obamız, elimiz yoxdu?..

1992

Zaman üzəngisi basılmış bir at,
Daim hərəkətdə – taleyə bir bax.
Dərdli mehtər kimi baxır kainat,
Nə dincəlmək bilir, nə də yorulmaq.

Gözünü açandan günlər belində,
Növbəyə dayanıb gecəylə gündüz.
Axşam ay çiyində bulud yelləndi,
Sübh üzü günəşin telinə gül düz.

Beləcə gör nələr ağılıma gəlir:
Yaşamaq ölümdür, ölüm yaşamaq –
damcı yeriyəndə yox olur, ölür,
zaman dayananda...
Taleyə bir bax!

Zaman öz işində, yel bir əsimdi,
nə yaxşı, kürəmiz fırlanır hələ.
Dayanın!
Bir görün neçə əsrdi,
Nəsimi başına fırlanır Hələb...

Vaxtında bülbüllə görüşə çiçək,
vaxtında sözünü deyə bilə haqq –
saat dayanarsa, vaxt işləyəcək,
dağ çayı qurusa, zaman axacaq...

1986

Bu da mənim ömrüm... Çıxdım yol üstə,
Baharından keçim, qışından keçim.
Bir həzin nəğməni oxuyub pəsdən,
Taleyindən keçim, yaşından keçim.

Desən, ürəyimdə yağışlar yağar,
Körpədi, yaşıldı bu arzu-dilək.
Qəlbimi söykəsəm qara torpağa,
Fikirlər ağappaq gül açə bilər.

Küləklərin kimi, yağışın kimi,
Adlayıb dərəndən, düzündən keçim.
Bir imtahan günü, bir sınaq günü,
İgid babaların izindən keçim.

Keçim kamanından, udundan keçim –
Uzatsın yolumu bir sazın simi.
İşığından, Vətən, odundan keçim,
Qılıncın altından keçənlər kimi.

1982

Şüşə kimiydi könlüm
toxundu daşa sındı.
Ürəyimin yerində
içimdən daş asıldı.

Qaysaqlandı yaralar
qan sızdı fəvvarələr.
Məsciddə minarələr
durmuşdu qoşa, sındı.

Baxdım, qəddim büküldü
Məni dərdə bükün di -
Çilicləndi, söküldü
Getmədi Şuşa, sındı.

Haqsız dünyaymış, haqsız,
Ötməz bir günüm ahsız,
Şəkərli Qarabağsız,
De necə yaşasın, de?!

TANIYA BİLMİRƏM MƏN ADAMLARI

Taniya bilmirəm mən adamları,
Kiminin gözündən yaşı böyükdü,
Kiminin papaqdan başı böyükdü...
Qalmışam od ilə su arasında –
nə qohum toyunda, nə yad yasında,
taniya bilmirəm,
kədərə, sevincə tən adamları,
taniya bilmirəm mən adamları.

Taniya bilmirəm mən adamları –
gündə neçə dəfə üzümə gülüb,
məni uşaq kimi aldadanları...

Elə hamısının saçı daraqlı,
elə hamısının başında ağı.
Birinə yanırım – yazığım gəlir,
birinin natəmiz əməllərindən,
saxta ürəyinə yad əllərindən
alovlu-alovlu yazmağım gəlir.
Bəs necə tanıyım, siz deyin barı,
qonşu vəzifəyə keçəndən bəri
onun toyuğuna dən atanları?..
Taniya bilmirəm mən adamları.

Bəlkə də rüşvətdir aldığım salam,
dostum, təkrar elə, salam ver bir də:
əgər rüşvətdirsə, mən çətin alam,
Füzuli od tutub yanar qəbirdə.

Allah, adamları tanımaq olmur...
Qollu da adamdı, qolsuz da adam,
dilli də adamdı, dilsiz da adam,
Vallah, adamları tanımaq olmur:

tanıya bilmirəm, neyləyim, atam,
tanıya bilmirəm mən adamları –
gündə neçə dəfə əlimi sıxıb,
məni uşaq kimi aldadanları...

Sabah unudulur bugünkü vədlər,
(mən ki, danışırım bəşər adından)
sabah qoyulacaq sərhdədlər, sədlər
bu gün cənabların çıxı yadından.

Bu gün söz verməyi unuda hamı,
əllər soyumaya əməldən, işdən –
sıxa əllərimi bir haqq adamı,
sevinə-sevinə dönəm görüşdən,
deyəm bir nəfəri tanıdım barı...
Sonra da düşünəm: bəlkə mən yadam?
Neyləyim, qardaşım, neyləyim, atam,
tanıya bilmirəm mən adamları...

1984

Adam ölümə gedəndə
evdə tapşırar gedər,
nigaran qoymaz adam
dostlarını, yarını
evdə de ki, biz də bilək
qəbirdən sonrakı yerini,
evdə de ki,
dostlar götürüb gəlsin
qavalını, tarını...

ÖLÜM

Ağır gecənin, cündüzün,
qapısını örtüb dözümlər.
Sarı bülbül nəğmə desin,
sarı gülün üstə ölüm.

Qan içində olar köksü,
kökündən gül dərən kəsin,
qara gözə qurban kəsim,
qara telin üstə ölüm.

Dərdim, qəmim axır üzdən,
kin ürəkdən, qayğı üzdən.
Can verim torpağım üstə,
öldür, dilim üstə ölüm.

1983

Vallah, düz deyirəm, qınama məni,
inanma, haçan ki, ötəri desəm;
bu gün mən tapmışam sən itirəni,
o hardan tapacaq mən itirməsəm?

Yaşayıb-yaşayıb ölən şairim,
sənin kimsələrin, kimlərin mənəm –
həyat dəftərində yarımçıq şerin,
hələ yaşanmamış günlərin mənəm.

Axı mən nəçiyəm, axı mən kiməm?
Vurub olan-olmaz ömrümü başa,
bir gün bir körpəyə deyəcəm ki, mən
bir az yaşamışam, indi sən yaşa.

Elə doğrudan da dünya beləymiş,
nahaq doğma yadla dava eyləyir,
yanımızdan ötən həməən küləkmiş
külək babasını davam eləyir...

Gül gülü yaşadır, ağac ağacı,
baxma ki, torpağın üzü soyuqdur –
dünən cavan ölən Dilişad bacım,
bəlkə də doğulub, xəbərim yoxdur.

Eh, bizə nə var ki, bilək, bilməyək,
çox şeydən xəbərsiz yaşayırıq hey...
Yox ki, bir yalana yalandır deyək,
verilən yükləri daşıyıırıq hey...

Bax, elə bir ömür yaşayır hamı,
çoxdur hər əsrdə düzlər, ayrılar –
şair dözümlüdür, onun salamı,
beş yüz il sonra da alınə bilər...

Yadıma düşəndə o günəş, qürub,
bir nisgil süzülər damar tarımdan –
dərisi əynimdə – keşikdə durub,
axır Nəsimi də damarlarımdan...

Özgə dinim yoxdur, dilimdən başqa,
dil varsa, o dildə Quran tapılar.
Adıma yazılan ölümdən başqa,
hər işin dalında duran tapılar.

Elə doğrudan da dünya beləymiş,
nahaq doğma yadla dava eləyir.
Yanımdan ötən həmənlə küləkmiş,
külək babasını davam eləyir...

Nə yaxşı nağıl var qulaq asmağa,
həzin xatirələr, fikirlər ölmür –
nə yaxşı, həvəs var şer yazmağa,
nə yaxşı heç zaman bitməyir ömür!

1986

YARALI QALDIQ

Hüseyn Arifə

Qırx beşdə qayıdıb müharibədən,
Atam, ayrıldığı kəndə yaralı,
Sanki quruyubmuş, donmuşmuş bədən,
Durub boylanırmış gəndə yaralı...

...Dərdini ürəkdə gizli saxladı,
Sevincə çatmamış qəmi haqladı,
Yaşadı, üz güldü, ürək ağladı,
O getdi dumanda, çəndə yaralı...

Ay coşub-çağlayan, ay ata şair,
Nə deyim bu sirli həyata, şair!
Sən oğul itirdin, mən ata şair,
Sən də yaralısən, mən də yaralı.

1980

QƏFİL XƏBƏR

Atamın xatirəsinə

Göynətdi sinəmi bir qəfil xəbər,
Başımın tükləri qalxdı ayağa.
Anamı axtardım, getdi, dedilər,
O gələn kədəri qarşılamağa.

Baxdım qardaşıma, kədər içində,
Dayanıb bir küncdə siqaret çəkir.
Evdə sökülməmiş «çəpər» içində,
Gör hələ sonbeşik nə zillət çəkir.

Bilmədim hansıdır şirinim, acım,
Bir anda qarışdı sevincim qəmə.
Göz yaşı töküdü bir yanda bacım,
Süzülüb dolurdu dərd piyaləmə.

Qayıtdı otağa, qayıtdı anam,
Üzündə təbəssüm, gözlərində yaş.
Bu kökdə görsəydi anamı, inan,
Sızlayardı torpaq, ağlayardı daş.

Sevindik, üzündə təbəssüm görüb,
Anam da şad oldu sevincimizə.
Yığıb ürəyinə bütün kədəri,
Bircə zərrəsini qıymayıb bizə.

1979

İKİ ANA

Qolunu geniş aç, ürəyin varsa,
Söykəyim başımı sinənə, Vətən!
Qıyma öz balanı sellər aparsın,
Gəlirəm, oğlunam, səninem, Vətən!

Qucaqla boynumu – bir fərəhlənim,
Sevinmək hər kəsə nəşib olmayır.
Nəyim var – dərd deyil. Yurdum var mənim,
Vətəni olanlar kasıb olmayır.

Ayırd eləmirəm gəlib-gedəni,
Mənimçün bəs edər – insandır ötən.
Göz ilə gözəllik aldadar məni,
Səni ürəyimlə sevirəm, Vətən!

Tapacam səni mən – gözlərim iti,
Mənimçün isti ev, yatar qucaqsan.
Anamın yanına, nə fərəhlidi,
Əlimdən sən tutub aparacaqsan.

Yadımdan çıxacaq gəlmişik haçan,
Bir də görəcəksən tər boğur məni.
Fikrə dalacağam aranızdaca:
«Ay allah, görəsən kim doğub məni?»»

1981

Minini unutmuşam,
yüzünü belə dərdin
tanış da gəlmir, neynim
bir tində görüşəndə.
Nə dodaqlarım uçurlayır,
nə yuxuma haram qatır
yadıma düşəndə.
Bu dərdim də haçandı
çapıb gedib köhləni-
köhnəlir bu dərdim də,
dostlarım kimi köhnəlir...

BİR UCDAN

Öz işində bəd əməllər yiyəsi,
Fırlanmada dünya-təkər bir ucdan.
Nə zamandır sirr olubdur niyəsi,
Mərd tikəni namərd sökər bir ucdan.

Kim deyir ki, baş ağarmaz, yaş artmaz,
Yaxşı dünya yaman kəsi yaşatmaz?
Yaxşı qonşu yad toyuğa daş atmaz,
Yaman qonşu çəpər çəkər bir ucdan.

Halal yeyən balasını saxlayar,
Əsrlərin qalasını saxlayar,
Öz dilində laylasını saxlayar,
Haram yeyən «qala tikər» bir ucdan.

Hara çırpım sinəmdəki qoru,yar?
Bu dünyanı mərd olanlar qoruyar,
Bir tərəfdən dənizləri quruyar,
Meşələri dizə çökər bir ucdan...

Dayaz sanıb baş vurmayaq dərinə,
Gözəl güllər şəhli-şehli dərilər...
Bir andaca min dağ aşar dəlilər,
«ağıllılar» tədbir tökər bir ucdan.

1986

Soyuq divarda
çarmıxa çəkilmış
bir tablodan
çiçəkləri qoxlayıram, -
bir yarpaq tabutunun
ətri kimi gözəldi....

TORPAĞA OĞUL SÖZÜ

Sən mənimsən, ana torpaq!
Qızıl-qızıl közün, külün mənimdi,
Yaşıl-yaşıl otun, gülün mənimdi,
Mənimdi nəyin varsa.

Sən mənimsən, ana torpaq!
Səni mən heç kimə vermədiyimtək,
Bilirəm, öləndə, dünyada təkçə
Sən məni heç kimə verməyəcəksən...

1982

Hara qaçım bilmirəm,
Hey qaç deyirlər mənə.
Yaxşı ki, uç demirlər,
axı, uça bilmirəm.
Üz tutub gündoğana,
qaçıb getsəm bir səhər,
eh, məni gündoğandan
qayıdan görəcəklər.
Bir qaranlıq otaqdı,
dörd yanıq soyuq divar,
Bacasından görünən
yazıq günəşi də var.
Qaçıram divar qoymur,
uçuram qanadım yox,
divarlar necə soyuq,
adamlar necə soyuq!
Yaşadığım bilinmir,
itirmişəm başımı.
Mənə meydan verin ki,
göstərim qaçışımı.

1981

O illərdə güllələr
ac qalmışdı,
ac ilan kimi
lülələrin
ağız açılmışdı
qarışqa yuvasının
ağız açılan kimi.

Ağız qanlı güllələr
böyrü üstə yıxılmışdı
yol vermirdi bir-birinə.
Qadın döşlərinə sığınmışdı
Süd içirdi
qan yerinə...

Ən əvvəl
körpələr yeyərdi,
körpələrə verərdi
öz payını
atalar, analar.
Özlərisə sonra
körpələrdən çox-çox sonra
(hərdən özlərinə çatmazdı da...)

Üstünə gələn güllələri,
payına düşən güllələri
birinci, ən əvvəl
özləri götürdülər.
Damağı sulana-sulana qaldı,
əlləri uzalı qaldı
anlamaz körpələrin.

1981

YER TAPA BİLMİRƏM BU YER ÜZÜNDƏ

Ürəyim üstümdə, başım üstümdə
sənətim əlimdə, aqlım başımda
Saratovda, kənddə, doğma Bakıda,
yer tapa bilmirəm bu Yer üzündə.

Biletlər kiminsə əlində getdi,
hələ o «uşaqlı gəlin» də getdi,
tutuldu, hər yanda yerlər tutuldu,
vaxtında açılmış sirlər tutuldu,
məni götürmədi təyyarələr də,
gedən qatarların dalınca baxdım,
yol çəkən gözlərim dolunca baxdım –
nə göydə yer tapdım, nə də ki, yerdə.

Kövrək ürəyim də içimə sığmır...
Durna qatarıdır adamlar bəlkə,
yerdə öz yerini tutanlar, bəlkə,
bir durna bu durna köçünə sığmır?!

Çıxıb gedəcəyəm gəldiyim kimi,
Hələ Berlinə də yolum düşəcək,
Kərkük elinə də yolum düşəcək,
Hələb meydanında dərdim artacaq,
Hardansa yadıma ölüm düşəcək...

İtirib dünya müvazinəti,
mən sola gedəndə sola əyilir,
mən sağa gedəndə əyilir sağa...
Eh, hələ kim bilir Xirosimada
sağ yer tapacam mı qucaqlamağa?

Fikirlər ağırlıq edir başıma,
məттəl qalmışam, vallah, özüm də:
Yer tapa bilmirəm göz yaşına da,
Yer tapa bilmirəm bu Yer üzündə...

1985

Gəldim, getməliydi kimsə dünyadan,
qocaydı, cavandı – bilə bilmədim.
Qəfil gözlərini yumdu bir adam,
onun əvəzinə ölə bilmədim.

Gəlişim, yeddi qız doğan arvadı,
yaman döydürəcək zalım ərinə.
Atam toplayardı qohumu, yadı,
anam qız doğsaydı mənim yerimə.

Nə isə...
Böydüm, dünya soyuqdur,
istilik görmədim yaşıl tağından.
Hələ Göy-gölün də xəbəri yoxdur,
mənim bu dünyada yaşadığımdan.

Günlər əvəz etdi biri-birini,
şaha da verildi meydan, xana da,
Birinin qatarda tutdum yerini,
kimsə boş qayıtdı mehmanxanadan.

Kinoya gedirəm əlimdə bilet,
yerimdə yaşlı bir qadın oturub,
qaldım ayaq üstə, bu da bir bilet,
fəsilim düşünür, adım oturub...

Yerimi tapmışam...
Arxada duran
kimsəsiz günlərə dönüb baxmıram.
Mənə elə gəlir həmişə, hər an,
kimisə dünyaya mən buraxmıram.

1987

BELƏ TAPŞIRIBLAR MƏNƏ DÜNYANI

Göyündə günəşi, ulduzu, ayı,
bir də buludları olan dünyanı,
yağışdan savayı, qardan savayı,
əlləri qoynunda qalan dünyanı...

Kiminin altında yükdaşıyan at,
kiminin belində palan dünyanı,
başımı sevgilə qatmayıb həyat –
bu körpəm dünyanı, balam dünyanı,
mənə tapşırıblar mən doğulan gün.

Bu dünya sənin də payına düşüb:
günəşə şərrikik, aya şərrikik,
çiçəklə doludur qayanın döşü –
qardaşım, bizimdir qaya, şərrikik.
Bulaq qijildayır, nəgmə deyir çay,
bu həzin bulağa, çaya şərrikik,
təkcə bizim deyil bu əmanət, pay,
biz bu əmanətə, paya şərrikik,
onu insanlara paylamaq üçün.

Dünya quşların da, ağacların da,
zərif güllərin də öz dünyasıdı,
dəli şələlənin ağ saçlarında,
bir həzin nəğmədi, sirli yazıdı.
Körpə qarışqanın toyudu, toyu
yası qarışqanın doğma yasıdı,
Hələ də dünyanı yaxşıca duymur,
yaşıl dənizlərin yaşıl yosunu...
Sənin bu dünyaya çatarmı gücün?

Dolaşdım Muğanı, gəzdim Aranı,
yurdumun dərindən çoxdan halıyam.
Belə tapşırıblar mənə dünyanı,
haçansa belə də qaytarmalıyam...

1986

Bir günü,
ömrümdən təkçə bir günü,
nola, ulu tanrım, gözəlim, nola
taxıb yaxasına bir sarı gülü,
mənə keçmişimdən göndərən ola!

Əvvəl sarı gülü sıxam sinəmə,
sonra səhərində qol-qanad açam –
sərnici süd ilə görüb siləmə,
qəfil sevincimdən göyləri qucam.

Bir az tanımayam doğan günəşi,
salam şübhəyə də kainatımı...
Suvanmış xırmana sərib küləşi,
qova vəl üstündə zaman atını.

Birinci sinifdə birinci hərf,
bəxtin gunahından keçəm bu dəfə.
Ağrıdan canımı titrəyən görüb,
yolun yarısından qayıdam evə...

İlahi, o günün gecəsi uzun,
dünyada hər şeyi qəfil unudam,
sevib gözlərini o körpə qızın,
yazmaq öyrədəndə əlindən tutam.

Oyada məni də bir qəmli tütək,
görəm başım üstə illər oturmuş:
gül tikan içində göründüyü tək,
sevinc dərd içində gözəl olurmuş.

Ha kövrək dolanım, ha bərkdən gülüm,
ha çıxsın dilimdən söz incə-incə –
nolaydı o günü, təkcə o günü,
bir daha yaşaydım öz istəyimcə...

...Ayağım yalındı, açıqdı başım,
Mən dərdin əlində uşaqdım, təkdim.
Elə onunçün də bircə günümün,
Durub şair kimi şəklini çəkdim.

1986

BU DÜNYA KIÇİLİR MƏN BÖYÜDÜKCƏ...

Onda balacaydım, lap balacaydım,
Babam da, nənəm də, atam da vardı.
Qızlar halay vurur çiyində səhəng,
İldırım igidlər at oynadardı...
İndi fikirlərdi başımı qatan:
Nə babam, nə nənəm könlümü alır,
Nə həzin gecələr laylamı çalır,
Nə də ki, nağıllar danışır atam,
Fikirlər qalıbdı o boyda təkçə,
Bu dünya kiçilir mən böyüdükcə.

Başında günəşi saxlayan dağı,
Əlçatmaz sanardım, uca sanardım,
Körpə xəyalımla...
Eh, körpə çağım,
Günəşin yerinə özüm yanardım –
Qonardım ovcuna sonsuz göylərin,
Mənim körpə çağım, balaca yaşım...
İndi xəyalım da balacalaşdı,
İndi xəyalım da bitir, göyərir.
Dünyanı başıma dolayır dükcə,
Bu dünya kiçilir mən böyüdükcə.

Onda hay umardım saman çöpündən,
Yerimək istərdim üfük boyunca.
Torpağı göz üstə qoyub öpəndə,
Oyuncaq sanardı məni, oyuncaq,
O mənəm, bu gün də dünyada varam:
Bu gün də köksümdə haqq döyünür, haqq.
Polad qollarımı geniş açaraq,
Bütün yer üzünü qucaqlayıram –
Günəş də üzükdür, dəsmala büksəm...
Bu dünya kiçilir mən böyüdükcə...

1986

BAYATI DE...

Gümüſü saçlarına,
Qurban olum, ay nənə.
Titrək barmaqlarını
Daraqalayıb saçında
Bir bayatı desənə.

Demə qolum ağrır,
İſlərim olub əngəl.
Dayanmışam yanında
Qollarımdan yapış gəl –
Qolun ağrımaycaq.

Demə gözüm ağrır,
Buna necə ad verim?
Gözlərimdən gözüne
İſıq verim, od verim –
Gözün ağrımayacaq.

Köks ötürüb demə ki,
Ömrümün sonu çatıb.
Bütün ağrılarını,
Unutmaqçün bir ağız
Bayatı de, bayatı!

1979

HARA GEDİR BU ADAMLAR?..

Hara gedir bu adamlar,
Hardan gəlir, hara gedir?
Başında ölüm sevdası,
ürəyində yara gedir?

Bu adamlar hara gedir?
Sağı sağım olmayanın,
Solu mənim solum deyil –
Nə vecimə, qoy getsinlər,
Yol ki, mənim yolum deyil.

Hara gedir bu adamlar,
Həzin-həzin, aram-aram?
Heç bilmirəm, zalım dünya
mən gedirəm – o qayıdır,
o gedir – mən qayıdıram?..

Odur, dost-tanışlar gedir,
danışa-danışa gedir,
neçəsi tək-tənha, yalqız,
beş-üçü yanaşı gedir –
hara gedir bu adamlar?

Bir bədənin iki gözü,
bir yerə baxa bilmirsə,
Bir buluddan yağan yağış
bir gölə axa bilmirsə,
hara gedir bu adamlar?

1982

MƏNƏ YUXU KİMİ GƏLİR BU DÜNYA

Daha böyümüşəm, nə fikir, nə qəm,
Başımı yuxular qatacaq indi.
Uşaqlıq deyəndə elə bilirəm
Uzatsam əlimi çatacaq indi –
Mənə yuxu kimi gəlir bu dünya.

Məndən irəlidə əsrlər olub
Məndən irəlidə əsib küləklər
Məndən irəlidə nəsillər olub
Dünyaya dahilər verib bələklər –
Mənə yuxu kimi gəlir bu dünya.

Bu küylü quşların ömrü bir anmış
Tüstüsü başından çıxar söyüdün.
Dünən doğulmuşam, dünən yaranmış
Xəbərim olmadı haçan böyüdüm –
Mənə yuxu kimi gəlir bu dünya.

Boğulur içimdə hayım-harayım
Ötər cüllə kimi cün bala-bala.
Tikilir anbaan ömür sarayım,
Bu yuxumu ola, aşkarmı ola –
Mənə yuxu kimi gəlir bu dünya.

1981

Atdılar...
Ayağına, başına
atdılar sinəsinə,
ürəyinə də atdılar
güllələri.
(Yamağa oxşayıb
güllə yeri).

Atdılar...
Piyadalar, atlılar
Lap öldürdülər də
döyüşən insanı
Güllə, bircə
Vətənə olan
məhəbbətinə dəymədi
döyüşən insanın...

1981

MƏN VƏTƏNƏ AXIRAM

Uşaqdım –
Bir qaya dibindən
Sızan təmiz bulaqdım.

Uşaqdım,
dərddən, kədərdən
düşməndən uzaqdım.

Uşaqdım...
Düşdüm insan axınına
mən də axdım.

Kim hara axdı, bilmirəm,
Kim hara baxdı, bilmirəm.

Vətən mənim əvvəlim,
Vətən mənim axırım.
Mən Vətənə baxıram,
Mən Vətənə axıram.

1981

ÜZÜ VƏTƏNƏ ÖMRÜM

Bilirəm, saralıb gözünün kökü,
Ay keçir, il ötür – darıxma, kəndim.
Bahara qayıdan qaranqış tək
Bir də görəcəksən, budur ey, gəldim.

Budur ey, anamdan, bacımdan qabaq,
O qara daşların yoluma çıxdı.
Ağaclar duyubmuş gələcəm sabah...
Çiçəklər bağçadan boylandı, baxdı.

Necə həsrət qalsın üzüm üzünə,
Necə qollarına girməsin qolum?
Orda, alacağım sarı üzüyə
Bir qızın barmağı deyikli qalıb.

Nə yaxşı deyilsən yolumun üstə,
Ay mənim əvvəl, axırım, kəndim.
Bir zurnaçı danış, bir gözəl bəslə
Bir də görəcəksən, budur ey, gəldim.

1981

ƏSGƏR HEYKƏLİNƏ OXUNAN LAYLA

Yuxu yatdın, söylə, oğul
Laylanı çalan oldumu?
Ağrıyanda başın-gözün,
Ağrını alan oldumu?

Dodaqların susayanda
«Ana» - deyə çağırıdınmi?
Durub gələ bilmirdinmi,
Yoluna qar yağırıdımı?

Axı necə dağlı sinəm
Göyüm-göyüm göynəməsin?
Düşüb sənin arxan ilə,
Fikrim yerdə, göydə gəzir.

Kəhərini minənim yox,
Harda qaldın, ay oğul?
Gedənim çox, dönənim yox,
Harda qaldın, qara gözlüm?

Sular bulana-bulana
Axıb gedir sənsiz, oğul.
Sənin evinin başına,
Qızlar dolana-dolana,
Baxıb gedir sənsiz, oğul.

Əlim yaman həsrətlidi,
Sənin qıvrım saçlarına.
Təki sən doyaydın, özüm
Yaşayardım ac qarına.

Bircə dəfə görüm səni
Yoxsa mən gülə bilmərəm.
Pıçıldayır baxışların:
Yeri, mən gülə bilmərəm.

1982

AYRILIB

Ayrılığı dərđ elədim özümə –
Ay günəşdən, günəş aydan ayrılıb.
Günlər qalıb yanağı nəm, gözü nəm,
Yay payızdan, qış da yaydan ayrılıb.

Gözləmişəm, ov əlimə tək düşə,
Ömür birdi, zər atanda yek düşə...
İstədi, ya istəmədi – çəkmişəm,
Yaylar oxdan, oxlar yaydan ayrılıb.

Mən tikmədim dəmir qala, mis qala,
İstəmədim pis olanlar pis qala.
Ürəyimi doğrayanda misrələr
Şair könlüm küydən-haydan ayrılıb!

Dost deyərsən, dost ürəyi qəlbi dağ,
Dost deyərsən, salam verər sal budaq.
Sevinmişəm dağ igidlər qalıb dağ,
Yaman kəslər haqqı-saydan ayrılıb.

Bulud qardaş, gəl suyuna yiyə dur,
Götür apar, göydə təzə «yuva» qur.
Araz dərđi su altında yolu udur...
Bu nə gündü, taylı taydan ayrılıb...

1983

DURNA KÖÇÜ

Üzündən-gözündən çəkilib, Habil
Yol getdi, yol getdi içinə doğru,
Yol getdi bir durna köçünə doğru...

Nəsə deyəcəkdi durna köçünə,
Hayladı, qışqırdı çata bilmədi.
Yellənə-yellənə yumdu gözünü,
Gözünü yumsa da yata bilmədi.

Laylamı çalırdı durna qanadı,
Onu yırğalayan nəydi, nəydi bəs?
Nənəm dizlərinə çırpdı əlini,
Dedi, day bu yazıq özünə gəlməz.

Bir dəfə məni də aparıb o səs,
Deyən inişildi, bəlkə keçən il –
Gözüm qıyılmışdı ənginliklərə,
Qaçmışdım dalınca durna köçünün.

O elə yerdi ki, adam o yerdən,
Qayıtmaq istəmir, dönmək istəmir.
O yerə nəğmələr yaradan adam,
Getmirəm – deyirsə, vallah, düz demir.

Deyəsən, uzandı bu nəğməli yol,
Ürəklər qızınır, baxışlar donub –
Habili yatmışımı sandı bu nəğmə,
Çırpınıb oyatdı yuxudan onu.

Uçdu durna köçü, ayrılıb getdi,
Getdiyi o durna köçündən döndü,
İçinə varmışdı, içindən döndü.

Dedim şer yazım Habil Kamana,
Yazım Habil müdrik, kaman gözəldi.
Özüm də bilmədim bu durna köçü,
Axı hardan uçub şerimə gəldi?!

1986

Ağızdan çıxdı sirtin,
Var günahın, təqsirin...
Düz adama təsiri
Üzdə ocaqdı sözün

Qapıydım, açılmadım
İşıqdım, saçılmadım
Söz yeyib alçalmadım,
Dadına baxdım sözün.

Sallanıb göy saçından
Düşdüm söz ağacından
Sonra tutub ucundan
Sonuna çıxdım sözün.

Gah şerdə yağışdı
Gah ilmədi, naxışdı...
Gah gözümə yığışdı,
Şimşəyi çaxdı sözün.

Çox da günlər sananır
Deyir, saxla samanı...
Nə ölçülür zamanı
Eh, nə da vaxtı sözün.

QƏRİB YURDUN HAVALARI...

Mən dağları qərib gördüm
Dağlar mənim gözlərimi.
Həsət könül ağlar qoydu,
Ağlar, mənim gözlərimi

Nədən bitməz davaları
Adəmlərin, Həvvaların?
Qərib yurdun havaları
Dağlar mənim gözlərimi

Gözlərim ellər pirdi
Düşüb dalınca yeridim...
Nə tez dumana bürüdü
Ahlər mənim gözlərimi?!

Sönüb gedər yanar ocaq
Sönən ocaq qaralacaq
Şamamatək saraldacaq
Tağlar mənim gözlərimi

Yox İnsanda iman, Allah
İmansıza inam, Allah
Aman Allah, anam Allah
Bağlar mənim gözlərimi

Nə mən sirri xudayam,
Nə sən zənən məkrisən
Mən uzun yuxudayam,
Sən yuxumun şəklisən.

Yer üzü – yaşıl döşək,
Döymə gözünü şəkk-şəkk,
Yaxın otur... dərdləşək,
Nə yaxşı, ürəklisən.

Dərd məni qurd ürəklə,
Seçib, ayırıb, təklər...
Ölmür tənhalər, təklər...
Tənhamısan, təkmisən?

Hər söz hər gün təzədi,
Təzədi?
Möcüzədi...
Şeir yazırsan, nədi
Allahla şerikmisən?..

Şeir yazdım, ilahi,
Keç günahımdan.
Şeir yazanda görürəm
Səni yaxından...

Hələ bilmədiklərim
Bildiklərimdən artıq...
Guya oxundu yer-göy
Oxunub da qurtardı.

Şeir yazdım...
Söz göyərdir
Hər an günəşi Şərqi,
Kaş bu «əkin-biçində»
Tanrı ola şərikin.

Səndən ayrıldım,
Yenə
Sənə qarışdım, allah
Şeir yazdım...
Bağışla,
Sirrini açdım, allah.

DOSTUM RƏFƏİL QƏRİBƏ

Sən qərib, mən qərib, Rəfəil Qərib,
Bizi qəribliyə Tanrı göndərib.
Qoyub gəldiyimiz yerlər uzaqda,
O yerlər altında sirlər uzaqda.
O uca dağların boyuna qurban,
Elin dam dolusu toyuna qurban.
Qarı görünməyən qışı uzaqda,
Qarıyan gözlərin yaşı uzaqda...

Bizə bu yerlərdə baxanlar nə çox,
Bizi bu yerlərdə görənlər tapılmaz.
Əl verdik əlini uzadanlara,
Əlini bizlərə verən tapılmaz.

Ümidlər göyərər həsrətimizdən,
Yuxular alarını həsrəti bizdən?!
Əkdikimiz kədər, biçdiyimiz qəm,
Hər gün şərab kimi içdiyimiz qəm.
Sən uzaq şəhərdə qəribsən, Qərib,
Mən qərib dünyanın özündə qərib,
Bir sınıq güzgüdə gözümə qərib...
Hərdən sevinclərə qarışır başım,
Ey əziz qardaşım, qərib qardaşım,
Mən dərdsiz, kədərsiz qala bilmirəm.

Çox da ki, uşaqlıq illəri hərdən,
Boylanır yuxulu xatirələrdən,
Qoyub gəldiyimiz yaralı yurdun,
Dolanar belinə bir göy qurşağı.
Bizim gözümüzə aralı yurdun,
Təkcə gözümüzə yanar işığı...
Sən qərib, mən qərib, Rəfəil Qərib,
Gəzək dərdimizlə əl-ələ verib.

VAR MƏNİM

Bu gecə güzgütək təmizdi ürək
Min-min açılmayan sırım var mənim
Ulduzlu göyləri geydim əynimə
Üstümdə nə qədər zərim var mənim

Tanı ulu Tanrı səsimi, mənəm
Yaralı qəlblərin nəsibi mənəm,
Hələb meydanında Nəsimi, mənəm
Əcəb soyulmalı dərim var mənim.

Görmüşəm rəngimi sözün qanında
Qorxum yox məhşərdə, haqq divanında
Suyun yaddaşında, daşın canında
Danışan, daşınan şeirim var mənim

Nə fərqi şairəm, nökrəm, xanam
Hazıram cəhənnəm odunda yanam
Bəli yer üzündə ilk müsəlmanam
Allahım, Quranım, pirim var mənim

Bu qoca, yorulmuş qocanı neynər
Yolları bitəndə izləri göynər
İlahi, nə yaxşı ucadır göylər
Hələ böyüməyə yerim var mənim

GƏRƏK....

F.Məmmədliyə

Ölmək, doğulmaqdan asan
Nə bez baxtıdan, nə usan
Yer üzünə gərək insan
Quran kimi nazil ola

Qurtarıb - ölüb gedənlər
Ağlayıb, gülüb gedənlər
Bir dəfə gəlib-gedənlər
Bir dəfə də hazır ola.

Bir yandan torağay səsi,
Yarpağın uçmaq həvəsi...
Bizim yaşın öz nəğməsi
Nə bəm ola, nə zil ola

İnsan oğlu çəkdiksə qəm
Yasa batır külli-aləm
Tanrım! Yaratdığın Adəm
Qoyma yazıq, rəzil ola.

Özüm yalqız ürəklərdə
Səsim-ünüm fələklərdə
Gərək əsən küləklər də
Ömür kimi həzin ola.

Yiyəsi yoxsa ahımın
Hesabı var günahımın
Gərək mənim allahımın
Bir adı da Fazil ola.

Qərq olsam əgər, eşqlə dəryadə, gözəldir
Hər eşqə düşən sevgili dünyadə gözəldir.

Ah ilə bütün Aləmi fəryada gətirdi,
Çün çəkdiyi qəm Şirinə, Fərhadə gözəldir.

«Dön»- söyləməyə aşıqlərə divanəliyindən,
Məcnun kiminin sevgisi səhradə gözəldir.

Çaldı qələmin, Məcnunu kim çöllərə saldı, -
Əhsən belə Şeyxə, belə ustadə, gözəldir.

Açmış təzə-tər gülləri gördükcə, Şəkərli,
Könlün gələ bülbül kimi fəryadə, gözəldir!...

Neyləyim, rəhmə gəlib ağlamasın qan ürəyim,
Göyləri lərzəyə salmış bu nə əfqan, ürəyim?

Necə min dərdə giriftar ola bu sirli qəfəs
Ola bilməz sənə məhbəs, mənə zindan, ürəyim.

Gül-danış sevdalı gözlər sənə qurban olsun
Yaradan eşqi yolunda özü qurban ürəyim.

Qürbət ellər dolaşıb mən qərib oldum, Vətənin
Həsətiylə məni yandır, özün odlan, ürəyim.

Tuta kipriklərimi sübh şəhinin sırsırası
Çata hər dəm dadıma nurlu səhər, dan, ürəyim

Dəli gəzdim, Yer üzündə mənə məskən yox, ki,
Səni nazəndə gözəllər seçib ünvan, ürəyim.

Versə də çat neçə yerdən qoruyub saxlamışam,
Bütövdü, bölünməyib Azərbaycan, ürəyim.

Nə qədər can deyən olmuş, günah olmaq, sən də
Elə təkrar Şəkərli ürəyim, can ürəyim.

İçin qaranlıq bir gecə,
ürəyin kor yarasadı.
Canımı ağrıdan sözdü,
yoxsa sözün yarasıdı?

Dolur gecələr ürəyim -
söz gecə tökülür, dostum
Göylərin döşündən axıb,
süzgəcə tökülür, dostum

Göz yoludu göz yaşının,
axır tər kimi, ayrıldı.
Göz yaşı bir ayrı sudu,
onun tərkibi ayrıldı.

Yuyulur əllərin Qanı,
günahların kiri qalır.
Şair ölür, gözlərində
göz yaşları diri qalır.

DUR SƏSİNİN ARXASINDA

Rəhm eyləsə yaradanım,
Zillətən qurtular canım,
Vuruş, hayqır, ey insanım
Gur səsinin arxasında.
Dur səsinin arxasında.

Rəzil sanma ordumuzu,
Qorxutmasın qurdu quzu,
Bu basılmaz yurdumuzu
Qur səsinin arxasında.
Dur səsinin arxasında.

Həqiqətlər yalandadır,
Tanrı insan halındadır.
Göy səsinin dalındadır,
Yer səsinin arxasında.
Dur səsinin arxasında.

Xəncərimin tiyəsi sən.
Sən sözünü deyəsisən.
Tək səsinin yiyəsisən –
Sirr səsinin arxasında
Dur səsinin arxasında.

Yatma, tulla balıncını,
Yaxtında boğ, Yalıncığı,
Ver səsinə, Qılıncını,
Vur səsinin arxasında,
Dur səsinin arxasında

Haqq özündən-haqqə varan,
Qalx təzədən təzə yaran.
Allah, məscid, namaz, Quran,
Pir- səsinin arxasında
Dur səsinin arxasında.

GÖZLƏRİN

Xəyalın yol gedir durna köçündə
Ötüşən günləri anır gözlərin.
Yandırma dünyanı atəş içində
Eşqəmi düşmüşən, yanır gözlərin?

Boylanıb, çox baxdım Müğan düzünə
Dedim, bəlkə düşdüm ceyran izinə...
Bəzənib çıxmısan bu Yer üzünə
Göyləri bir ayna sanır gözlərin.

Yenə gizlin-gizlin qövr edir yaram
Dərmanı səndədir ay ciyərdə param
Bilirəm, mən sənə könlündə varam,
Bəs nədən qəlbini danır gözlərin?

Təzədən üzünə pərdə çək qəmi,
Günaha batırma sən bu Aləmi.
Yenəmi yetişdi ayrılıq dəmi,
Özündən xəbərsiz damır gözlərin.

Yorğanın dar gəldi,
barı, sən indi
uzat ayağını kəfənə baxıb.
Ocaq ürəyimdə qaynayan qəmdi,
büzdün dodağını kəfinə baxıb.

Ölmüsən,
ölməyin xoşuna gəlmir,
yoxdur xəbərin də sadə yasından.
Sözünə baxmayan dilindi bəlkə,
başdaşın uzanıb qəbir ağzından.

Qaynayıb-qarışa bilmədin elə,
bacar, torpağa da qarışma indi.
Bir zaman yırtıcı filə dönmüşdün,
dartır qulağını qarışqa indi.

Danış, nə susursan daş, qaya kimi,
yol tapa bilməzsən həyata sarı...
Sənin bağladığın qız yaxasına,
indi yad əllərin düşür açarı.

Öldün,
allahı da küsdürüb öldün,
sığmadı yerlərə bu hikkən,
hirsin,
bərəltmə gözünü, ölmüsən artıq,
mən də görməmişəm ölən dirilsin.

Nə boyum çatır sənə,
nə əlim, dar ağacı,
göyçəyim, bircə dənəm,
gözəlim dar ağacı.

Gözəl çağın var idi,
gül, yarpağın var idi,
ağaclara qoşulub,
oynamağın var idi.

qan ağlayırlar indi
sənə yaxın gələnlər,
sənə gəlib çatınca
ayaq üstə ölənlər...
Adi adamlar kimi
gülməyi öyrənəcəm,
elə adam kimi də
ölməyi öyrənəcəm,

bezmişəm döyülməkdən,
öyünməkdən qalmışam.
boyum dayanıb daha,
böyüməkdən qalmışam.

Gözəlim dar ağacı,
yarpaqla salxım-salxım,
ya sən aşağı öyil,
ya mən yuxarı qalxım...

Mən bulanıq dənizlərdə
nədən durula bilmirəm?
dönürəm yaşıl yosuna
qaçıb qoruna bilmirəm.

Boz rəngim torpağın, daşın
bəyaz qarınmı rəngidir?
Əslin-nəslin, ocaq-yurdun,
Gözün-qorunmu rəngidir?

Nə döyüşdən çəkinmişəm.
nə biçində gizlənmişəm.
İçimdə dərd meşəsi var,
öz içimdə gizlənmişəm.

Gözümdən işıq selitək
gözlərimin nuru axır.
Urəyim daşdır, onunçün
göz yaşlarım duru axır.

Dərdli canım, qara başım
baxma ki, ehsana düşür,
nə qanıma düşən qan var,
nə qanım hər qana düşür.

Sərgərdan ruhum bilməsə,
İncitməz güllə canımı.
Ağlayıb öldürmə məni.
Al gülə-gülə canımı.

Qınama, göy adamıyam,
dur, qurbanlıq deynən məni
Yerdə çiçəklər ağlaşar.
apararsan göynən məni...

Çiyinlərə yük olmaram,
Göylərə çəkilləm, göyə çəkilləm.
Sanarlar külək apararı
Saralmış bir şəkilm
Öz tabutu özü olan canım, hey.

Biləmməzlər yerini.
Ölərsən, yas saxlamazlar,
Öləndə qiymətə minən adam tək
Üstündə ağlamazlar da,
Öz tabutu özü olan canım, hey.

Ağ köynəyin güllənib.
Çıxart ürəyindən soyuq gülləni,
Sənə çiçək verən qızlar da, sanır
Tabutun üstünə qoyur gülləri
Öz tabutu özü olan canım, hey.

Anlamaz uşaqlar səni görəndə
Deyərlər, üstünə çiçək qoyulmuş
Bir tabut keçib getdi,
Özünü götürüb dünyadan çıxdı,
Göylərin qapısını açıb da getdi
Öz tabutu özü olan canım, hey.

Mən göylərə çəkilləm,
Buxarlannam, buxaram,
Gülümü özümdən çox istəyənlər
Adım çəkiləndə göyə baxarlar
- öz tabutu özü olan canım, hey

RAFİQ TAĞIYLA BİR ZARAFAT

Niyə xəbər vermədin,
niyə demədin öldüyünü?
- Bəyəm ölmüşəm?
- Ölmüşdün, hə ...
Bəs məni
öz yasında görmədin?
- Görmədim.
Onunçün da
sən öldün, mən gəlmədim...

Məni atdan düşürtdülər,
kəhər atımdan saldılar,
at belindəki günlərim
atın belində qaldılar.

Yorğun, piyada ömrümə
o günlər çatıb? Keçib.
o günlər bəlkə də məni
at belində çapıb keçib

Oxşayıb, dərib neynəsin
Günlər baxsın güllərimə?
At belində adam görsən,
Oxşat ötən günlərimə.

Ehey, kəhər yalmanına
yatan kimdi? –
oyadıram...
Mən indi at minmirəm ki,
Mən indi at oynadıram...

Nə məsləhət verim sənə,
istidə ilan,
soyuqda şaxta çalan
ayaqyalın, tikan üstə
qaça-qaça böyüyən çocuq?
Əzilə-əzilə, yığıla-yığıla
döyülən çocuq.
Ey dünyanın
ögey doğulmuş
nakam övladı,
sənin gözlərindən
dərd-qəm ovladım...
Uca sandıqların
yerə endimi?
Dil açmamış «Allah yoxdur»
söyləmə
dilin döndümü?

Nə qədər ki, Vətən sənə
duzlu kədər yeridəcək,
bu kəlməni sənə bir gün
Allah özü dedirdəcək...

Öləndən sonra
ölməməkdir qorxduğum, -
ruhum uyğular istəyir,
şirin yuxular istəyir.
Bəs deyilmi, bu bədəni
sinəsi köpükləncə,
dırnaqları tükləncə
gözləri kor olanacan,
ürəyi yorulanacan
çapdığım?
Bəs deyilmi bu yaşda

ömrü qoca ömrü sanıb
qəm ocağıtək çatdığım?
Azmi məktəb oxutduğum,
şer yazdırdığım azmi?
Tambovda ölən dostuma
qəbir qazdırdığım azmi?
Nə qədər dərdi-qəmi
atasız dəf etmişəm,
Cavan-cavan iki qardaş
dəfn etmişəm.
Üç bacı köçürmüşəm, -
ikisini ər evinə,
birini qəbr evinə...
İndi islatdığım öz başım,
özgə başıdır qırxdığım.
Dostlar, Vallah
təkcə öləndən sonra
ölməməkdir qorxdığım...

Görəsən, hansı əliynən
Allah tuturmuş qələmi, -
uşaq kimi oynadırmış
qara çənil- tuş qələmi?

Boşaldır qara buludu
qələminə çəkə-çəkə.
Baxt yazan Allah-şairin
bir qara şeriyəm bəlkə.

Şairdisə, nə vecinə
Allah bilir kimdi yazıq, -
elə qara baxtları da,
sevgi şeri kimi yazır.

Zindanla döyüb,
ya da fətir kimi
oxlovla yayıb
möhr düzəltmək olarmı
Yer kürəsindən?
Düzəltsek belə,
namaz qılmağa,
alın söykəməyə
bir haqq Adamı
tapılabar görməsən?..

Ehey, Cavid əfəndi!
Qoyub getdiyın adamlarıq,
bir-birini aldadanlarıq...
Şairlərik –
yazırıq şerimizi,
Padşahlarıq –
paylayırıq yurdumuzu,
yerimizi,
nökərlərik –
hey silirik tərimizi...
Körpə-körpə balıqlarıq,
bilirsənmi?
Yekəqarın balınalar
qarnındayıq, bilirsənmi?
Nəhənglərin mədəsində
didirik bir-birimizi,
vay halımıza,
yeyirik bir-birimizi..
Cavid əfəndi,
Allah bilmir yerimizi?..

Babək türkdür - deyirlər,
Koroğlu da,
Bəs mən kiməm, gəlinciyim?
Sənə necə xəbər verim
Bu vicdanla, bu qeyrətlə
Yaşadığımı?
İndi neçə yaşındadır
Körpəniz, gəlinciyim?
Məni sevmək üçün
Böyüdürsən onu,
Ya öldürmək üçün?
Böyüt necə xoşundusa,
Təkcə Allahsız böyütmə...
Mən indi anlayıram
Nəymiş belə,
Ata belində,
Ana bətnində sürgün
... və bir gün o,
Qulağını gətirəcək sənə,
Səni qoruya bilməyən
bir allahsız türkün...

Qüruba enmiş bir qarı
Yaşamaq istəmir
Kasıb ömrünü,
Bir ucdan öz malı kimi paylayır
Kəsib ömrünü...
Qoyub gəlidi
Torpaqdı elə bil –
Bir azın sənə,
Bir azın mənə,
Qalanın da onu
Çöllərə salıb, döz deyənə ...
Bəlkə heç gözü görmür,
Bəlkə də seçə bilmir
Ağı qaradan,
Görəsən Allahın xəbəri yoxmu
Ömrünü paylayan bu qarıdan?...

XALQIMIN ŞAİRLƏRİNƏ AÇIQ MƏKTUB

Şairlər!
Oyadaq yuxudan xalqı,
Oyadaq! Yox bəlkə bu yada qalıb?
Enməli adamlar at üstə qalxır,
Qalxmalı adamlar piyada qalıb.

Bir baxın həyatın faciəsinə,
Qadın əli qabar, kişidə buxaq...
Əgər oyanıbsa qılınc səsinə,
Şair səsinə də oyanar bu xalq.

Oyadaq!
Biz gidi, bu dünya gidi,
Daim uca tutub həyat dağları.
Axı, yavaş-yavaş yuxuya gedir,
Sabirin, Cəlilin oyatdıqları.

Mən çətin barışam bu keşməkeşlə,
Kim bilir, bəlkə də Nəsimi sağdır.
Hər gün doğulacaq doğan günəşlə
Hər batan günəşlə bir batacaqdır.

Mən ümid yeriniz-çətin ayaqda,
Görsə, iblislərin zəhri yarılar.
Desinlər, ay Allah, bəxtə bax xalqda,
Bu gün də ölməyə şairləri var...

Bu gün də tapdayır yalan doğrunu,
Dolaşır zəmanə qarı saçı tək.
Bu yurdun od olan şair oğlunu
Görmək istəmirəm tamaşaçı tək.

Şairlər!
Qorxuruq, qorxuruq biz də.
Birdən sözü müzə tapılmaz şərik.
Həqiqət pas atar öz içimizdə,
Susarıq, beləcə gözdən düşərik.

Dən kimi ovcundan dağıldıq xalqın,
Həqiqət tumuyuq-göyərək, bitək.
Qardaşım şairlər, ayağa qalxın,
Təkdi haqq uğrunda vurşanlar, tək.

Nəfəsi odludur indi hər anın
Demirəm çiçəkdən, güldən yazmayaq.
Sinəsi gülləyə layiq olanın
Gəlin sinəsindən ulduz asmayaq.

Adam var, oyatmaz onu ölüm də
Havadan cəhənnəm qorxusu gəlir
O qədər üzüb ki, şöhrət selində
Bəlkə, şairin də yuxusu əglir.

Vətən damarının axan qanıdır,
Kədər qəlbimizi sıxmasın əbəs.
Şair öz xalqının qəhrəmanıdır,
Döyüşdə heç zaman uduza bilməz.

Çiyinimiz doludur yüklə, daşıyaq
Şairlər, bu haqdır illərdən bəri,
Gəlin, heç olmasa elə yaşayaq,
Nağıl sanmasınlar Nəsimiləri

1986

Sinəsi sarı, yaşıl
Qanadları naxış-naxış
Birəbitdə quşunun
Özünü görmüsənmi,
Əjdər Baxış?

Görmüsənmi özünü,
Eşitmisənmi qarğışını –
İynə boyda
Ayaqlarıyla göyü,
İstəkli balasının,
İmisti yuvasının,
Üstünə uçmağa qoymayan
Birəbitdə quşunun?
İçkeriya bu ürəkli
Quşcığaza bənzəyirmi,
Dünya üstünə hədələr biçən
Göy üzünə
Heç hələ demirəm
Boran, qar, yağış...
Sən dünyanın ən zərif,
Ən balaca,
Ən fədakar
Birəbitdə quşunu görmüsənmi,
Əjdər Baxış?

Heç belə etməzdin sən qara günlü,
De varmı ölməyə üzün, ölürsən?
Ayağın ölmüşdü özündən qabaq,
İndi də yığılıb özün ölürsən.

Baxmağa göz verib sənə Yaradan,
Sağalan olubmu heylə yaradan?
Ayıra bilmirsən ağı qaradan,
Deməli qapanıb gözün, ölürsən.

Can atdın neçə yol göyə, ölmədin,
Saldılar çox haya, küyə, ölmədin
Ömrün qurtaranda niyə ölmədin,
İndi qurtarıbmı sözün, ölürsən?

Torpağım xəstələnib,
Bilmirəm dəmirovdu,
Qarayaradı, nədi...
Hər nədisə, qalan
Dərdlərimi üstələyib.
Bax, elə neçə ildi
Baxıram gözüm görən
bu yaraya.
Hər gün əlac axtarsaydım,
Sağalda-sağalda, çoxdan
Gəlib çatmışdım yarıya...

Şipşirin əsrin
Yarısını yemişdilər
Görməmişlər
Mən doğulunca,
Mən də sonunu yeyirəm,
Hələ bir neçə il də
(Allah versə,)
Gələn əsrdə
Doğulacaqların
Payından yeyəcəm.
İşdi doysam,
Siz də yeyin –deyəcəm.
Mən şair olmaqdansa
Eh kaş
Altındakı, üstündəki –
Qarışıq
Torpaqeyən
Olaydım, qardaş...

Peredelkionun qarlı
Ağcaqayın bağında,
Gecənin bir çağında
Dostum Kostya Vasiliç
Balalayka çalırdı,
Peredelkinonun qarlı
Ağcaqayın bağında.

Ağacların yuxusu
Dağılmışdı elə bil,
Elə bil yarpaqların
Hər gecə xoş musiqi
Dinləməmiş peşəsi, -
Allah haqqı, sanırsan
Konsert salonundadır
Ağcaqayın meşəsi.

Bu gecə gec gələcəm,
Gec gəlsəm də, bilirəm
Maşa xala danlamaz...
Musiqi nəşəsini
Balalaykanın sirli,
Möcüzəli səsini
Gülcənin bir çağında
Peredelkionun qarlı,
Ağcaqayın bağında
Olmayanlar anlamaz...

Bilgəhdə,
Ürəylə, yaşayanlar
Yatsağalında,
Pəncərəmin dalında,
Yaşılca, sarıdimdik
Balasını pişik yemiş
Bir qumru ağlayırdı...
Bura gələndə ürəyim
Bu qədər ağrımırdı.
Sən təzə dərddli,
Mən xəstə, qumru quşum,
İndi get Akifi çağır, -
Həkimi səslə, qumru quşum

Sinəm qaya, daş yeridi
Sarmaşıb mamır ürəyim.
Minillərin təndiridi
Yapılıb xamır ürəyim.

Kövrək budaqlar kimidi,
Dağı, bu dağlar kimidi...
Saxsı bardaqlar kimidi,
Çat verib, damır ürəyim.

Demirəm hədər ağladıb,
Leylidən betər ağladıb,
Dünya o qədər ağladıb
İslanıb, yanmır ürəyim.

Eh, gördüm tək olduğunu,
Duydum kövrək olduğnu, -
Heyif, ürək olduğunu,
Ağrıyır, danmır ürəyim.

Son kərə sular
günəşin dimdiyində
göyüzünə
mən kənddən köçəndə qalxıb, -
geri qayıtmayan ölümlər kimi...
nə gəldi görəsən,
bu yurdun bumbuz bulaqlarına,
nə oldu bu yerin bulaqlarına?
Daha böyük Sabirin buzu üstündə
Sürüşmür uşaqlar,
Yıxılmır da dərəcə gedəndə.
(yoxdur dərəcə gedən də)
Qərib suların
Yazığı gəlmir
Həsətli körpələrə,
Çaylara bir dəli sel də gəlmir
Çiyin verək
Dirəkləri çürümüş körpələrə.
Dönəm gərək bu yerlərə
Gərək ağac əkib böyüdəm,
Diz çöküb yalvaram gərək söyüdə...
Mən dönüncə bu fidanları
Qırmışlar, -
Qolları qurumuşlar,
Özləri qırılmışlar....

Anamın dilindən

Ay oğul, yaz gəlib, çöl-çəmən gülür,
Göz vurub, gül-gülü çağırır, gəl də...
Bənövşə diksinib, yasəmən gülür,
Daşın da göyərən çağdır, gəl də...

Hər səhər çirmənib çaydan keçərdin,
Əkdiyən şivlərin boyun ölçərdin,
Südü isti-isti, çiy-çiy içərdin,
Alagöz inəyin sağılır, gəl də...

Tumurcuq ağacı bürüyüb dən-dən,
Alçadı ağappaq şalda görünən.
Gəldiyin yollara tərif sürünən,
Qollarım şamama tağdır, gəl də...

Nə bilim ac qaldın, nə bilim toxsan,
Çayları sel yuyar gözümü sıxsam...
Hər həftə gələrdin, bir aydı yoxsan,
Ürəyim həsrətdən dağılır, gəl də....

YAZ RUHUNDA

Gülüm, sən də böyüdün
dur aç qapını, dur aç –
görürsənmi söyüdün
saçları qulac-qulac?!

Bağ-bağca öz dəbində
gül-çiçəklər tanışdır,
diz çöküb kol dibində
bənövşəni danışdır.

Bəxtimin gülənidi
gözləri muncuq-muncuq,
min ilin gəlinidi
oyanan hər tumurcuq....

Nəğməsi həzin-həzin
çatıldımı qaşların –
dərdini sular desin,
pıçıldayan daşların?...

Eşqi günəşin-günün
hər ləçəyi sınadı
fərəhdən qızılgülün
dodaqları qanadı...

Könlümdəki bu duyğu,
bu nəğmələr yaz deyil?
Bülbülün oxuduğu,
Bayatı-Şiraz deyil?

Güllər oyanır tək-tək,
gülüm, dur aç qapını -
dur aç, bir vərəqləyək
baharın kitabını...

Yatım,
qulağıma pıçıldasın
kimsə astadan: -
«şair, yolmu üstəsən?»
Yatım,
min il sonra oyadın məni,
əgər mən,
mən oyanmaq istəsəm....

Dəfn elədim körpə dəni, -
özünə gəlib – dirilir.
Öləndə ağlayan çiçək,
bəs nədən gülüb dirilir?

Körpə kimi bələmişdim,
Göz yaşımıla sulamışdım
bir «don»da dəfn eləmişdim,
yüz dona girib, dirilir.

Buymuş hər ömrün dəyəri, -
çat verib səbrinin yeri.....
Bəlli ydi qəbrinin yeri,
indi bir qərib dirilir...

Baxt dalınca deyilmir ha,
ölür, qəbrə əyilmir ha...
Ölünü görüb ölmür ha,
dirini görüb, dirilir.

Gül kimi solur, qurtarmır,
yanıb kül olur, qurtarmır.
Çiçəklər ölür, qurtarmır,
çiçəklər ölüb – dirilir....

Danışan dilimi qoyub,
soyursan köhnə dərimi –
alın yazım görünər ki,
necə gizlərəm dərdimi?

Könlüm özünə vurulur,
eşqi gözümə qaytarır.
Əllərimin cavabını,
Çaşıb üzümə qaytarır.

Mən öz canımı, şanımı
sözdən qururam, pətəyəm.
Sözdən ciyərim üşüyür,
dodaqlarımdı titrəyəm.

Qisası, çəkdiyim ağrı,
qisası ürəyimdən alır.
Ağrı boğazımdan tutur,
qanı kürəyimdən alır.

Ölüm ömrün tərs üzüdü,
ömürdən çönüb gedirik.
Qəbir də bəy otağıdı,
onunçün çimib gedirik.

Susmur ayaq səsi hələ,
bu «yol»u ot basan deyil...
Yaşamaq yasaqdı bəyəm?
heç ölmək də yasaq deyil.

Ürək gedir sinələrdə,
ürəkdən sevgi tutulur.
vergi verilmir hamıya,
hamıdan vergi tutulur.

Kimini qoynuna çəkir,
kimini hürküdür, torpaq.
Təkcə xeyir vermir axı,
Həm də xeyir güdür torpaq.

Qazancımız söz qalası –
ömrümüz hörgüyə gedir.
Ölümə getmir canımız,
canımız vergiyə gedir.

Durub yol üstündə, çay qırağında,
gələnə, gedənə baxdığım kimi
həsrət gözündə qarayıb ölən
soyumuş bədənə baxdığım kimi.
Dayanıb dünyanın bir tərəfində,
bu tozlu yollara, axar sulara,
uzaqdan baxdığım günlərdi, insan.
Köçünü götürüb keçən bir ömrün
adına verməyə gətirdiklərim
qəbrinə döşənən güllərdi, insan.
Səndəmi ömrünün kənarındasan,
səndəmi ömrünə gəndən baxırsan?
Çıxıb bir ağacın tumurcuğundan,
dünyaya gəldiyin gündən baxırsan?
Əlimi gözümün üstünə qoyub,
alışan ömrünə, yanan ömrünə,
o günəş ömrünə baxıram, yeri.
Min yüz ildi bir ömür köçüb dünyadan
güllərin qoynunda ruhu dincəlidir, -
Min ildi bir ömür keçib dünyadan,
havadan hələ də gül ətri gəlir.

Bir şair oğlunun gözləri duru,
ürəyi buz kimi sərindir bu gün
Sən özün bu duru gözləri qoru,
İlahi, bu gözlər sənindi bu gün.

Gözlərim dadına baxır sözlərin,
gah gözüm yandırır, gah gözüm yanır
Nar kimi qabıqdan çıxan sözlərim,
Qılıncək başımın üstə dayanır.

Dərdi misra-misra cana hopdurub,
gözündən söz daşan bu can halaldır.
Bu gün şer yazdım təmiz, dupduru,
şükr elə, əlini şairə qaldır.

İlahi, şairək sən də küsənsən,
incimə, bir sözdü, dilimdən çıxıb,
mən hara baxıram, gördüyüm sənsən,
sən kimi görürsən yuxarı baxıb?

YURDUMA

Mən həsrət nəğməsi yazıram tək-tək,
nəğmələr əridir minillik qarı.
Yurdum, ürəyimi gətirəm gərək,
görəsən ürəkdən vurulanları.

Düzlər lələlərdən piyalə tutub,
içir vətənimin dərdi-sərini.
Dağlar sərhədçitək əl-ələ tutub,
qoruyur yurdumun sərhədlərini.

Oxşayıb könlümdə vətən eşqini,
neçə yad nəğməni azdırmışam mən.
Vurub qoltuğuma Qazan köşkünü,
az qala dünyanı gəzdirmişəm mən.

Eh, bizi görməyə dağlara çıxsan,
boyumuz uzaqdan aşkar görünər.
Sən Şolan dikindən boylanıb baxsan,
Savalan görünər, Qoşqar görünər.

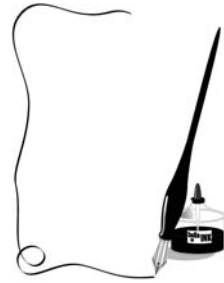
Göyləri dolaşan tənha quşam ki,
buluddan köynək də geyəcəm, yurdum.
Elə darıxmışam, darıxmışam ki,
gəlib torpağını yeyəcəm, yurdum.

Moskva, Peredelkino, 1981

Bu gün rəssam qardaşım
çəkə bilmədi
dərdimin şəklini –
boz çöllər,
qızmar günəş,
yulğun kolları
və mən...
Bizdən xəbəri yoxdur
küləklərin....

Kasıblıq təki
səndən qaçıb yetdiyim sənsən –
qarşıma çıx, sevdiyim adam
mən evdən çıxanda,
necə ki çıxırdın
körpə çağında,
sonra dur odun gətir,
sonra alışsın ocaq
bilirəm ki, sənin qədər
məni sevən olmayacaq.

**Xəyalım yol gedir durna
köçündə
Bu axşam boğacaq öz tərım
məni
Mən elə itmişəm dərdin
içində
Görsəniz, özümə göstərin
məni.**

MƏNDƏN SONRA GƏLƏN PAYIZ

Məndən sonra gələn payız,
gəlib məni görməyəcək,
dərindən öldüyüm qıza
bir də salam verməyəcək.

Titrək-titrək uçar yarpaq,
Heyrətindən donar bu il –
bildir çiyinə qonardı,
başdaşıma qonar bu il.

Kimdi bu dərdi danışan,
bu sevdaya kimdi bais?
Eh, çox şeyi bilməyəcək
məndən sonra gələn payız.

Məndən sonra gələn payız
gəlib məni görməyəcək...
Vaxtı çatmış bir qoca da
qorxusundan ölməyəcək.

Yağışları qəmli-qəmli,
küləyi davalı gəzər,
məndən sonra bu dünyada
bir payız havalı gəzər...

1987

DƏRDİYLƏ OYNAYAN UŞAQ

Bir oba biçimdə, bir kənd biçimdə,
bir oba içində, bir kənd içində
bir oğlan uşağı çıxıb köksünə
dərdiylə oynadı.

Dedilər, bala,
uşaqsan, get uşaq işinlə oyna,
get kəndin o biri başında oyna,
bu mahal içində, bu el içində
dərd böyüklər üçündü...

Böyüklər yeyib-içib getdilər,
böyüklər «dərd çəkmək» üçün getdilər,
uşağın yanından keçib getdilər...
Bu oğlan uşağı, kişi qırığı
dərdiylə oynaya-oynaya qaldı.

Bu oğlan gözünün yaşından küsdü,
kəndin torpağından, daşından küsdü.
Nə bilsin dərd nədir on yaşlı oğlan –
dava-dalaşdı oğlan,
bildi ki, ömründən, yaşından küsdü.

Ayağı altına bir kötük qoyub,
çıxdı üstünə ki, bir əl yetirsin
doğma atasının tabutuna o,
çıxdı anasının göz yaşlarından
yapışa-yapışa, tuta-tuta o.

- Uşaqşan, get uşaq işinlə oyna,
get sarı qayanın döşündə oyna...
Yenə get, - dedilər, əli çatmadı...
eh, yaşı çatmadı, ili çatmadı,
Ay keçdi, il ötdü, böyüdü oğlan,
maşallah, indi bir igiddi oğlan,
oturub arabir şer də yazır...
Ancaq ki, o vaxtdan hara gedirsə,
çiyinin üstündə bir tabut gəzir...

1983

BİR QƏMİN ALTDA

Quşciğazlar quş qanadları altda,
bir qəmin altda yaşayır şairlər...
Tanrılar göy üzündə –
buluddan yuxarı, bizdən yuxarı,
deyilən sonuncu sözdən yuxarı...
Ayrı-ayrı qəbiristanlar,
ayrı-ayrı millətlər üçün,
ayrı-ayrı torpaqlar,
ayrı-ayrı ürəklər
ayrı-ayrı söhbətlər üçün:
şairlər yaşayır bir qəmin altda.
Kürəmiz bölünüb, parça-parçadı,
dünyamızın xəritəsi
Adəmin cırılmış köynəyidi –
deyirsən,
bir köynəkdən çıxanlar
bölündülər min yerə.
Şairlər bölünməzdi, qardaş,
Sözün varmı
bir qəmin altda yaşayan şairlərə?
Bir-birinin dediyini öyə-öyə,
bir-birinin köynəyini geyə-geyə,
istəyirsiz, and da içim yerə, göyə,
Quran gəzdirmirəm əlimin altda.
Şairlər yaşayır bir torpaq üstə,
şairlər yaşayır bir qəmin altda...

1986

GECƏDƏN ÇIXAN KİMİ

Yarıb torpağı-daşı
qarşısına çıxanı
 önünə keçəni yarıb,
duru olur gün üzünə çıxan sular –
gün üzünə duru çıxır
 adamlar gecəni yarıb...
Yuxudan duranda adamlar körpə olur,
Tanrının əli olur,
Səhər-səhər adamların başında
Səhər-səhər ana doğmur adamları
Səhər-səhər adamları gecə doğur
 bir yaşında, yüz yaşında...
Zülmət gecələrin içindən keçib
 görməmiş üzünü,
 eşitməmiş sözünü bir adamın
 bura gələsən –
elə yarıyuxulu,
elə yuxudan dura-dura gələsən,
 duru gələsən...

Çingizin məzarı önündə dayanıb güllərin üstünə
qoyulmuş bir kağızı oxuyurdum. İki nəfər yaşlı qadın
yanaşdı mənə: Qardaşındı, bala?

Can, can, Çingiz, televizora baxa bilmirik.

Şəklini öpdülər, bir az da ağlayıb getdilər başqa
qəbirlərin üstündə ağlamağa.

Adam öləndə ən çox gərək olur
ana adama, bacı adama,
(yadımdadı hamıdan hündür,
hamıdan çox bacım ağladı atama)
Adamın qabırğasından keçir
ana ağısı, bacı oxşaması,

(Burda elə adam yoxdu
ağlayana oxşamasın)
Bura işə götürüblər
dəmirçini, daşyonanı, suçunu,
Burda çarpır öz canından
adam suçunu.
Ağlamaq da bir işdi,
ağlamaq da sənətdi –
Burda daş olsun ürək,
burda qulaq kar olsun.
Burda suçu kimi, daşyonan kimi,
Gərək ağlayan da sənətkar olsun:
- Mən aşiq ulu dağlar,
çəsməli, sulu dağlar.
Burda bir igid dağlar,
göy kişnər, bulud ağlar.
«Qəbir də quruyar suyunu kəssən»
şair dostum Salam deyib bunu belə,
əhsən, əhsən!
Nənə deyim, ana deyim bilmirəm
ağlayıb getdilər, məni atdılar
ağladılar, məni də ağlatdılar.
«Ağladıqca kişi qeyrətsiz olur» -
Bunu da Sabir deyib
Sabir Mirzə Ələkbər!..
Allahu-Əkbər!..

Çatarmı gözlərə qeyrətin gücü,
ağlaya bilməyən gözlərə yazıq.
Hamını güldürən Sabir bəlkə də
bu şeri ağlaya-ağlaya yazıb.

Ağladım, ustad,
Şairlər kişi olmur
Qəbir üstə duranda,
qız bacılar saç yolub,

üz-gözünü cıranda.
İki nənəm, iki anam
Sübhəcən göz yaşı duruldublar
Göz yaşı doldurublar gözlərinə –
(birdən hamıya çatmaz,
birdən çatmaz qəbirdə
göz yaşı gözləyəne).

Bu iki anamı gördüm
torpağın təkindən,
torpağın kökündən,
göyün yeddinci qatından bəri...
Nənəm, anam
neçə-neçə igid öldü
Allahverdidən qabaq,
Salatından bəri.
Çoxdandı gözümə dəymirdi mənim,
yaxşı deyir –
igid gərək əsgər olsun doğulandan,
Sən işə bax, burda tapdım
Göytəpəli Mirəzbərin oğlunu da.

Əngini əzəm gərək, sözüm, sən
döyəm gərək,
söyəm gərək, sözüm, səni –
sən alçaqsan!
Haçanacan yaralanmış aslan təki,
sən içimdə qalacaqsan?
Adam dərdin zirvəsindən enib gəlir
ürəyindən qopanda söz,
Büsutunu Fərhad deyil,
çapandı söz,
Öz atını dost deyibən çapandı söz,
adam olur, kişi olur
öz yerini tapanda söz.
Məni ayaqlarım yox,
gəzdirən sözüm imiş,
görən gözüm imiş söz mənim.
Ürəyim yuyuldu, təmizləndi gözlərim
çıxdım şəhərə sarı,
çox-çox bəzəkli sözlər,
mənim ürəyimə girmədi getdi.
Siqaret istədim
üzümə çıxan birinci adamdan,
sağ olsun, onu da vermədi getdi!..

1992

SƏTTAR BƏHLULZADƏ NAĞILI

Eh, Səttar Bəhlulzadə!..
İnsan doğulandan
çox şey yazılır onun adına, -
şəhadətnamə, pasport,
nə bilim, arvad, mənzil,
allah versə, uşaqlar...

Sənin adına ölümün yazıldı ən əvvəl
şairlər çox-çox sonra yazdılar
adına yazdıqları şeri,
çox-çox sonra tanıdılar
Tənha yaşadığın yeri,
gəlib tapdılar axır.

Gördülər adına yazılan ölüm
gözündəki son damlayla birgə axır,
... deyən barışmışdılar.

...Yaxandan yapışdılar,
ayağa qaldırdılar dostların,
silkələdilər, silkələdilər,
canından çıxmadı ölüm,
rənglər töküldü üst-başından,
ölümünlə barışmayan rənglər,
indiyəcən yaxandan yapışan
dostların əllərindən getməyən
rənglər, rənglər...

1985

ŞAİRLƏR ÜÇÜNMÜŞ DÜNYANIN DƏRDİ

Doğulanda insan, öləndə şair
həyatı ən ağır gündən betərdi.
Dərdləri köksünə sıxıb yaşayır –
şairlər üçünmüş dünyanın dərdi.

Hələ də göynəyir yaddaşım, yadım,
hələ də misralar yanır dilimdə:
Nəsimi babamız tək soyulmadı,
bir günəş soyuldu zülmət əlində.

Qılıncdan kəsərli şerlər qəm ki,
Sabir hədəfləri Sabirdən qaçdı.
Məcnunlar əlacsız, leylilər qəmgin,
Füzuli dözməyib «qəbirdən qaçdı».

Şairlər üçünmüş dünyanın dərdi –
bir ömür qışındı, bir ömür yazın.
Vurğun sinəsini küləyə gərdi,
dünya körpələri soyuqlamasın.

Sən şair ömründə müsibətə bax,
min nəğmə qoşaydı, şer yazaydı,
gül-çiçək açmazdı bir qəbir torpaq,
Cavid o torpağa qayıtmasaydı!..

Dindirmə, dindirsen xəstələr tək
qəfil həzin-həzin göynər yarası –
...Hərdən Sadayı da meydana çəkin
bir işdən yapışıb, dərdə yarısın.

1985

GÜNAH DİRƏYİ

Bu havada adam ölməz
adam ölməz qışın günü...

Daşıyırıq ömrü yazdan,
ömrü qışdan daşıyırıq,
qoruyaraq bəd ağızdan,
yad baxışdan daşıyırıq.

Hansı ömrün kölgəsidə,
götürüb yerdə gəzirik?
Nə dünya bizdən bezəndi,
nə biz dünyadan bezirik –
adam ölməz qışın günü...

Atam oğlu, anam oğlu,
bu qazandı, bu da paxır.
Məni tanımayan qoca,
mənə torpaq kimi baxır.

Ehey, mənim ölən günüm,
anamın balası qoca,
bəndənin günah dirəyi,
allahın bəlası qoca.

Nə ağlarsan zarı-zarı,
ay budağın düşən barı,
ömrün quduz canavarı,
ölümün tulası qoca.

Ömür-gündü ötür lal-lal,
haram nədir, nədir halal?
Keçən ömrə bir hava çal,
döşünə al sazı, qoca.

Öldür məni bu yaşım da,
öldür, ağlayan deyiləm.
Mən ki, ölü yiyəsiyəm,
ölü saxlayan deyiləm.
Adam ölməz qışın günü...

...Zalım oğlu elə sanır,
yerin-göyün sirri mənəm.
Nə bilsin can gəzdirənin,
milyonundan biri mənəm.

Göz dolusu qan keçirəm,
bu boz dünyadan keçirəm,
mən günahdan yan keçirəm,
allahın öz səbri mənəm.

Bu qazandı, ba da paxır,
qoca, bu son, bu da axır,
...mənə torpaq kimi baxır,
elə bilir qəbri mənəm.

Allah yükü ağır olur,
allah bəndəni daşıyır,
kimsə canında torpağı,
kim də bəndəni daşıyır –
adam ölməz bu havada.

Bax, şairə dəm tutarlar,
bax, şairi dəm görərlər –
şair göydən enən günü
şairi ölən görərlər,
adam olmaq keçdi məndən,
adam ölmək keçdi məndən.

Bir ömürdə bəla nədi,
guya kef nədi, bilirəm.
Şairi təzə dünyanın,
özü köhnədi bilirəm.

Candı, arağın verirəm,
candı, suyun daşıyiram,
əynimdəki sür-sümüyü
qəbrə qoyun, daşıyiram.

Kimin gözündən göz yaşı,
kimin gözündən yağ kedir,
mən durunca, oyanınca
dost toyuna, el yasına
canım məndən qabaq gedir –
adam ölməz bu havada.

Üzük bəxtin həlqəsidi,
üzük qaşı dolandırır.
Bu dünyanın gül üzünə,
köçən naxşı dolandırır.

Nə yanaqdı, yaş aparır,
nə başdı ki, daş aparır,
dəyirman çox baş aparır,
elə daşı dolandırır.

Mən gəzişdim bir üzündə,
sən dolandın sirr üzündə,
ömrümüzü yer üzündə,
dərd yanaşı dolandırır.

Qoca, ömrün bardaşı var,
qoca, ömrün bir yaşı var...
Hər adamın bir başı var,
Hər kəs başı dolandırır.

Bəxtinə bir barı düşüb,
ömrün son havası düşüb,
çiyindən baharı düşüb,
indi qışı dolandırır –
adam ölməz qışın günü.

Nə gözdü ki, ağlamasın,
gözdən haray, qaşdan haray!
Nə candı baş saxlamasın,
ömür keçdi...
Başdan haray.

Sona çatdı gözün ömrü,
sona yetdi başın günü,
adam ölməz qışın günü.

Qoynumuzda ömrün yükü,
boynumuzda qışın haqqı...
Adam ölməz bu havada,
adam ölməz, başın haqqı...

1992

KƏNDİ QOYUB GETDİK QIZ UMUDUNA

Bu yaz
qızlar çaldı dəryazını da,
ən ağır işiydi, görüldü getdi.
İnsafı yoxuymuş dərd yazanın da,
qızlar nələr çəkdi, nələr böyütdü –
kəndi qoyub getdik qız umuduna.

Min il ki, ötməyib...
Bir bulaq vardı,
Yadıma düşəndə susadır indi.
Bizləri oxumaq çəkib apardı,
oğul var şəhərdə su satır indi.

Nə atlar qalıbdır, nə at minənlər,
kənddə payımı çatır yarış udana?
Biz idik işini babat bilənlər,
Biz də qoyub getdik qız umuduna.

Bir ovuc torpağı saxlar, gizləyər,
bu kənd hamımızı bir vaxt çəkəcək –
gözlər bu torpağı çəkərdi bir vaxt,
indi o gözləri
ilk dəfə gördüyü torpaq çəkəcək.

Gücsüz qocalar da qürub çağında,
durub boylanacaq pəncərələrdən:
ən ağır gündü ki, göz qabağında,
qızlar qaldıracaq tabutu yerdən.

Əsrmi düşəcək fəslin yadına,
fəsillər günlərin umudunadır.
Kəndi qoyub getdik qız umuduna,
bəs qızlar kimlərin umudunadır?

1981

Bizə qoşulur, dünən
bizdən qaçan buludlar,
buludlar nədən bilsin
ağlaya bilmir otlar,
ağlaya bilmir otlar.

Bizə tərəf uzanır
bu dünyanın köksündə
bitən sənət budağı,
göyə sancılıb burda –
oxdur Sabir budağı,
şaxdır Səməd budağı...

Dünyanın əl çatmayan,
ün yetməyən zirvəsi –
ehey, Nizami, dayan,
hara gedirsən belə,
ehey, Füzuli səsi?

Birinin qəbri itir,
biri çıpaq dəridə,
bizə gələnlər görüb
bizdən gedənləri də...

Hardandı bizə tərəf
ölüm qorxusu duyub,
burulan o tək cığır?
Bulud, cığır, yaşıl ot –
hansına söz deyirəm,
hamısı mənim kimi
ürəkdən kövrək çıxır.

Harama əl uzadıb,
heç vədə duz götürməz,
dərd götürən bu torpaq
götürməz, söz götürməz!

1987

SƏMƏD VURĞUN

Çox gəzib üstündə bu yumru şarın,
çox gəlib üz-üzə sərhdələ, sədlə.
Açıb qanadını, ötüb quşları,
dalınca quşlar da baxıb həsrətlə.

Yumruğu altında kürsülər susub,
salonlar genəlib onun səsindən.
O, şər deyəndə, göylər ulduzu,
baxıb oğrun-oğrun pəncərəsindən...

Bir misra qoparıb bağçada güldən,
oxşayıb könlünü göy meşələrdə:
bəlkə də şairin öldüyü gündən,
boynu bükük qalıb bənövşələr də.

Haçandı qorxumdan çıxmıram ova,
haçandı çalınmır köhnə təbillər –
gözüm görə-görə dağılır yuva,
kəkliklər Vurğunu soruşa bilər...

Haçandı şairsiz qalıbdı dağlar,
köksünü bu ağrı-acı deşirmi?
Şairi yadına salıbdı dağlar,
şairin yadına dağlar düşürmü?

Bu da ömür yolu, bu tale, bu baxt,
hələ yaşayıram, hələ ki, sağam,
sizə oxuduğum bu şeri bir vaxt,
torpaqda şairə oxuyacağam...

1986

Mənim çaldığım hava
qonub çeşmə gözünə,
damcı-damcı qaynayır –
daşların öz-özünə
sümükləri oynayır.

Mənim çaldığım hava
nəsilləri odlayıb,
əsrləri adlayıb –
indi bizi yoxlayır,
babam elə diksinib,
oynayıb yorğun düşən
başdaşı da laxlayır...

Kök torpağın altında,
ulduz göyün üzündə
bu qəmi payla – deyir,
bu havanın üstündə
nənələr şirin nağıl,
analar layla deyir.

Mənim çaldığım hava
dəvələri oynadar,
qarı yağarmı?
- yağmaz,
İldırımlar öpüşər,
şimşək çaxarmı?
- çaxmaz!

Mənim çaldığım hava
məni də oynadacaq,
məni də oyadacaq,
təkcə onu bilmirəm –
niyə kişnədi atım,
niyə söndü bu ocaq?..

1986

PAYIZ ADAMI

Payız adamıyam, payız adamı
əynimə-başıma payız geymişəm,
heç hələ otuza gəlib çatmayan,
bu cavan yaşımaya payız geymişəm.

Haçandı baharım düzəlib yola,
bir nəğmə oxuyur əməlli-başlı:
payız məhəbbətin vaxtına düşüb,
payız həsrətinin yanağı yaşdı.

Hopubdur canıma günəşin rəngi,
fikirlərim sarı, xəyalım kürən,
Bayaq görüşdüyüm kəkilli oğlan,
payız olduğumu duydumu görən?

Yayı payız gəzdim, duyuc düşmədi,
şükür, təbiətin payına, şükür!
Deyirəm, bənövşə məni görəndə,
bəlkə qorxusundan boynunu bükür?

Qışın paxıllığı tutacaq mənə,
küləyin üzünə lap ağ olacam.
Payızı xoşlayan şairlərin də
şerində bir sarı yarpaq olacam.

Hələ ki, bilmirəm yazdığım ömrün,
sevincindən deyim, qəmindən deyim?
Dərdindən öldüyüm o zalım qızın,
payız olmağım da vecinə deyil.

Hər kəs öz bəxtinə bir gün ağlayır,
dönən ki, deyiləm yolumdan, qağa,
Bir sarı çiçəyin dalınca düşüb,
gedirəm, gedirəm payız olmağa.

1987

Həyat...
Bir addım qabağa at,
bir addım dala –
yerin daşdı,
yerin boşdu, bala.

Göydən yerə,
yerdən göyə
Gün işığı, ay işığı
yağışlar uzun-uzun
nəğmədi guya...

Bir mənası olmaycaq
yağışın da, qarın da,
bax, indicə yazdığım
bumbuz misraların da.

Daşlara baxacaqsan
baban yadına düşsə,
atan yadına düşsə –
əslərin dalında
özünü günə verib,
yatan yadına düşsə.

Donacaqsan yerində:
nə bir addım qabağa,
nə də bir addım dala –
yerin daşdı,
yerin boşdu, bala...

1985

DOĞULUŞ

Uşağı instituta girmiş
 bu fəhlə qonşum kimi,
yürüyü başından sarı yarpaqlar asılmış
sentyabrın yeddisi
 atılıb-düşdü payızın ovcunda.
Bir ucunu bir körpə gülüşünə bağladı,
 küçə nağılına,
 gecə nağılına ilişdirdi
 o ucun da...
Genəldi sentyabrın yeddisi
sığmadı arasına səkkizlə altının,
(Nəsimi dünyaya sığmadığı tək)
o gün bir oğlu olmuşdu atamın,
o gün havalanmışdı tütək...
O gün qızı olmuş bir kişi
 baxa bilməmişdi atamın üzünə
çixıb getmişdi paxıl
 suyu süzülə-süzülə.
Guya atam qoymurmuş
onun da oğlu ola,
 qalxdı sentyabrın yeddisi,
 baxdı sentyabrın yeddisi,
 gözləri dola-dola.
Elə o vaxtdan bəri
sentyabrın yeddisi
qalxır peşiman-peşiman,
baxır peşiman-peşiman,
 dünya, ey gözəl dünya
nə oyundu açdın mənim başıma?...

YOXDUR

Bu nə yükdür mən çəkirəm,
mənim belə yüküm yoxdur.
Ha çırpınım – üzümdə qəm,
ha durum, döyüküm, yoxdur.

Daha mənsiz yanarmı şam,
pərvanəydim, quş olmuşam,
uçanlara qoşulmuşam –
qanadım var, tüküm yoxdur.

Ölmərəm gün çıxan gündə,
qurumaz bu çuxam gündə...
Pendir yoxa çıxan gündən,
qarğam uçub, tülküm yoxdur.

Sağ çıxmışam qızılcadan,
dərs almışam mərd qocadan,
qıcatmasın diş qıcadan,
vallah, qorxu-hürküm yoxdur.

Dünya – sökülməz bir qala,
hansı ürəkdə sirr qalar?
Qalsa beş-üç şer qalar,
özgə malım-mülküm yoxdur...

GƏLİRƏM

Nə zamandır, darıxmışam özüm də,
ömür keçir, il dolanır, ay gəlir.
Kəndimizə baxmaq eşqi gözümdə,
qəlbimdəsə bir gözələ pay gəlir.

Yorulmam yoxuşunda yolların,
hələ nədir taptadığım cığırın.
Gözlərimlə səma yarıb, yol yarıb,
görürəm ki, hayandasa axır var.

Bu yurd bilir qərrib yerdən gələnəm,
çiçəkləri salam verir, baş əyir.
Qaldıraraq qatar tüstü əlini,
Salamat qal, salamat qal – söyləyir.

Gəlişimdən yox anamın xəbəri,
vallah, indi fikirləri dolaşır.
Mən bilirəm, o bu gecə, ötəri
yuxusunda kiminləsə dalaşır...

Gün-günorta soyutxayıb, darıxıb
bu yolları həsir kimi bükəcək –
həsirindən, çırpan kimi, ilahi,
gülə-gülə bir tələbə düşəcək...

Soyulurlar diri-diri,
bu dırnaqdı,
bu da dəri...
Ölüm tapmır şairləri,
gözəl bir misra kimi
şairlər tapır ölümü.

O toydumu, bu yasdımı,
qara geymiş bir yazdımı?
Unudulmuş mirasdımı,
ya dağılmış bir abidə –
şairlər yapır ölümü

Ölümə boy verən adam,
qəfildən hay verən adam,
məəttələm, qardaş, matam
xar tutdumu, silkələyib
canından çırpır ölümü.

DƏLİ

*Toybəyi toyxananın ayaq tərəfində çevrə cızıb,
ağıldan yüngül, oynayan kişiyə dedi:
- Nə qədər oynayırısan, oyna,
ancaq bu cızığdan çıxma*

«Əjdər Olun kitabı»ndan

Öz yerin var sənin, dəli,
sığım bir cızamı sənnən?
Cəzam cıza girməməkdir,
çəkimmə cəzamı sənnən?

Sənənin adamın tək mənəm,
arı sənsən, pətək mənəm.
Təkəm, başıma çəkmənəm,
gəl, içək bu camı sənnən.

Cız içində bir can yanır,
dərd qovurmuş insan yanır,-
dərdli necə asan yanır?!...
Oda atdım canı sənnən

Sənənin ağlın pula getmir,
bir süzölmüş çula getmir.
Tək qalmısan, yola getmir,
adamların cəmi sənnən?!

Tək canınla oynayırısan,
dərd camıyla oynayırısan.
Sən hamıyla oynayırısan,
Axx! Oynamır hamı sənnən?!

ÖTÜŞƏN GÜNLƏRİM YADIMA DÜŞƏR...

Ötüşən günlərim yadıma düşər,
Bəxtim o günlərin yatar içində.
Doğmalar içində yada dönmüşəm,
Eh, necə doğmaydım yadlar içində.

Harayım bir dəniz, sükutum şimşək,
Ulduz sevincimdir, bulud kinimdir.
Könlüm bu dünyanı tək dolanır, tək,
Könlüm göy üzündə günəş kimidir.

Bir gülü ömrümə qıymırsa dünya,
Cənnət yuxusunda havam çatışmır.
Məni yaşamağa qoymursa dünya,
Deməli dünyayla davam çatışmır.

Tək-tənha, kimsəsiz adalar kimi,
Dözdüm dalğalara güc vura-vura.
Dünyanı itirmiş adamlar kimi,
Şərimin yasına gəlmişəm bura.

Özüm yatmışamsa, özüm də qalxım,
Gözümdən alışsın bu od, bu ocaq,
Şairi çobanlıq eləyən xalqın,
Axırı...
Kim bilir necə olacaq?

1986

BEŞ YÜZ İLDİ BİR SALAMIN SƏHRALAR DOLAŞMASI...

Dünənki gündə
enib əsəbimin gahgir atından,
bir salam dəfn elədim
dilimin altında.
Bir salam dəfn elədim...
Salam vermədim dünən
rüşvətxora, zalıma,
beş əsr dolansa da,
bu «adamlar»
dəymədi bir salama.

Bu gün başım yuxarı,
bu gün yerişim lovğa,
addımım iri –
demə dünən yazmışam,
bu gün yazacağım şeri.

Bir salam dəfn elədim...
Salamlar alınanda yaşayır,
siqaret çəkiləndə,
yananda yaşayır şam.
Kişi salam öldürməz,
öldürübsə,
yaşamış kimidi elə,
kişi öldürən salam.

Bir də ki, salamların
namərd dilində yaşamaqdan
ölməyi məsləhətədi.
Onsuz da dəlidi şair,
şair salamının dəli olması
ən böyük dərdədi...

FİKRƏT QOCAYA

Bax onun dəniz kimi
yamyaşıl gözlərinə
bulaq kimi durudu –
gözlərindən öyrən,
hər kəlməsi gözlərin
ışığıdı, nurudu –
sözlərindən öyrən.
Ana balasına
dil öyrətdiyi tək
sənə yaxşılığı öyrədəcək.
Duyar səni, xəbərin olmaz
öyər səni, xəbərin olmaz
dərdini öz əyninə
geyər, sənin xəbərin olmaz.
Demə ki, şairdi –
kürdü, dəlidi ...
O, yaxşılığın köynəyi,
yaxşılıq onun dilidi.
Bu dildə danışa bilmir
hər adam
heç Adəm də bilmirdi deyəsən
bu dili, həzrəti Adəm
Bilmirdi ki,
Bizi yerimizdən oynatdı
hardaydıq, hara atdı.
Bir var türk dili,
bir var ispan dili
bir də var insan dili –
bu dil Fikrət dilidi
demə ki, şairdi –
kürdü, dəlidi,
Gözünə heyran
sözünə heyran
get, öyrən yaxşılığı
onun özündən öyrən.

BİR YAĞIŞ YAĞAYDI

Bir yağış yağaydı allahın altda,
neynim ki, kiminsə xoşuna gəlmir.
Yağışda birinin başına gələn,
axı, o birinin başına gəlmir.

Yağsın yaz yağışı, yaz günü yağsın,
sonra özü bilər – qar, dolu, bürkü –
Üzümə söz dəyir – üzüm qızarır –
üzüm söz keçirdir, su keçirtmir ki.

Nəsimi dərisi su keçirtmədi,
(o yanlış fikirlər xətirmə dəyir),
Soyub gördülər ki, dərisi altda
Şair qan gəzdirir, su gəzdirməyir.

Bu günün yağışı keçmişə çatmaz,
çatmaz, xalqımızın kökü dərində,
bir baxın, deyəsən, üstü qurudu,
keçmişdən yol gələn küləklərin də.

Bəxti su keçirdən dərdli Arazı,
köksünə sıxıbdır Kürüm, nə yaxşı,
Allah, su keçiritmir fikrim, xəyalım,
Allah, su keçirtmir şerim, nə yaxşı.

1987

HAÇANDI

Haçandı Dilşad bacımın
yaş gəlmir yaşının üstə,
göz yaşları təzələnmir
soyuq başdaşının üstə.

Dünya köhnə, həyat həmə,ən,
təzə həmə,ən, boyat həmə,ən...
Toplama ki, deyil əmə,əl
pis gələ yaxşının üstə.

Dərd böyüyər, toy da qalar,
göz yaşı o boyda qalar.
İçimdə saray dağılar,
tikmə,rəm başının üstə.

Söndürdü bəxt ulduzunu,
kim aldatmır uduzanı?
Haçandı qonşu qızını
döymür qardaşının üstə.

ÜMİD İŞIĞI

Bu axşam balaca macalım oldu,
bir sirli aləmə girdim, qayıtdım –
gedib on yaşımı gördüm, qayıtdım.

Bir az böyük idi düşündüyümdən,
gördüm, məktəb yolu,
uşaq donurdu –
yalın ayaqları üşüdüyündən,
yolun yarısından evə dönürdü.

Gözlər kədərliydi, düynlüydü qaş,
dilin altında deyirdi nəşə...
Tanrım! Bu uşağa qardaş ol, qardaş,
Qoyma yaratdığım dünyadan küşə.

Yaşlılar yanında üzü gülmədi,
anası döz, - dedi, - ay bala, neynək.
Əyninə böyükdü altdan geydiyi,
atasından qalan pamazı köynək.

Ürəyim partladı, anası ölmüş,
gözlərim yaşardı – di, tez-tez yeri.
Başa düşəcəkmi dostlar, tanışlar
boğula-boğula yazdığım şeri?

Bu axşam balaca macalım oldu
bir sirli aləmə girdim, qayıtdım –
gedib on yaşımı gördüm, qayıtdım.

Bir dərdə köklənmiş gördüm uşağı,
illərdən illərə yaş atır məni.
Onun gözündəki ümid işığı,
hələ ki, lal-dinməz yaşadır məni.

1987

BACIM DİLŞADIN XATİRƏSİNƏ

Ah, o gün hamının səhəri gəldi,
Ah, o gün hamının səhəri açıldı,
... bir qızın açılmadı səhəri,
bir qızın səhəri gəlmədi...

Yatmaq istəmirdi o gecə,
yatmaq istəmirdi bir qız uşağı.
Dünya boyda qaranlığı
 çiyində saxlamışdı o gecə
 bir otağın işığı.

Gecələr nə ağırmiş, ilahi!
Gecələr nə uzunmuş!
O gecə gənc şairin
 gördüyü axan ulduz
bəlkə də o qızınmış.

Qaranlıqlar ağırladı,
qaranlıqlar qara kirpiklərin
 üstünə yükləndi,
 təkləndi gözlər,
 təkləndi.

Ah, o gün hamının səhəri gəldi,
bir qızın səhəri gəlmədi.
- Qardaş, sənə qərrib yerdə
ölüm xəbəri gəlmədi?

ŞƏKİL

Əlimi çənəmə y apışdırmadım,
əlimin başına işmi qəhətədi?
Bəlkə də bu dəfə yaxşı durmadım,
adıcə bir şəkil çəkdirib getdim.

Əvvəl fikirləşdim: çiynimin üstən
ədali-ədali keçmişə baxım,
Ya da yavaş-yavaş yayınıb gözdən
Üzüm bir gülünü bir güllü bağın.

Üstündən vaz keçdim fikirlərimin,
beş günə artmadı saçımın dəni –
Dedim necə varam elə çəkdirim,
İndi də o şəkil buraxmır məni.

Qəfil o şəkilə sataşdı gözüm,
İstədim soruşam, istəyin nədir?
Gördüm ki, beşcə gün qabaqqı özüm,
bugünkü özümə tamaşa edir...

Şəkildəki özüm elə də qaldı,
neynim, bilə-bilə batdım günaha –
Şəkildəki özüm indi xəyalı,
Şəkildəki özüm böyüməz daha.

Mənim də saçıma daha dən düşüb,
Günlər keçib gedib, yaşa dolmuşam.
Ay allah, bu günlər nə tez ötüşüb,
atamın şəkliylə yaşid olmuşam.

1985

SAYILMAZ...

Dünyam – budur,
əsrim – budur,
ilim – bu,
köküm – budur,
nəslim – budur,
elim – bu,
doğuluş – bu,
həyat – budur,
ölüm – bu.
Boş-boşuna ötən günlər sayılmaz.

Ömrüm dərdlə
ömrüm qəmlə bəzəndi
bu çaldığım hava nədir bəs indi?
Ürəyimdə qalan sevgi bəsimdi,
ürəyimdə ölənin kinləri sayılmaz.

Torpaq bilməz onu kimdi bölənlər,
zaman bilməz nəyə gülür gülənlər.
Sayılmada mərd yaşayıb ölənlər,
kimlər qalar, görən kimlər sayılmaz?

Yatmış bütün aləm
arın-arxayın yatmış,
görüşə çıxmış yenə
ay ilə gün işığı,
Küləkdən gün borc alıb
elə bil bu ilki qış,
odur ki, evimizin
gözlərindən yaş axır...

Barmağımın ucunda
sakit, lal-dinməz, fəncən –
yaxınlaşıb masaya
oyatmışam qələmi,
Bu oyanış göydəndi,
İlahidəndi, mənəcə,
nahaq yatmış sanmışam
ayıq-sayıq aləmi.

Çağırıydın durmazdım,
yazıq anam, rahat yat!
Şer oyadıb məni
səhərə bir az yaxın –
Özgələrin ruhundan
muğayatam, muğayat,
şer oyadıb məni,
şərdə gücə baxın!

1985

HƏRDƏN DƏLİ OLMAQ İSTƏYİR ADAM

Bu köhnə dünyada, tanış dünyada,
Bu doğru dünyada, yanlış dünyada –
Ağıllı-ağıllı günlər yaşayıb,
hərdən dəli olmaq istəyir adam.

Hərdən dəli olmaq, divanı olmaq...
Özün bilə-bilə dəli olasan,
Başın açalmaya haraydan, küydən.
Bir qıza bazardan günəş alasan,
Ulduz gətirəsən birinə göydən.

Səhər dayanasan qayanın üstdə;
Baxasan özünə, baxasan suya –
Ayağın sürüşə, büdrəyib qəsdən
Suya atılasan – dəlisən guya.

Dəyə hənirtisi sənə payızın,
Toylarda oynamaq asandan asan.
Qızların içində sevdiyini qızın
Maral gözlərindən öpüb qaçasan.

Dələduz uşaqlar səndən qoruna –
Duruşun qəribə, yerişin yeyin...
Üzünə söyəsən rüşvətxoru da –
Deyələr dəlidir, fikir verməyin.

Hərdən dəli olmaq, divanə olmaq...
Keçə bir gün belə, bir həftə belə
Soyuya qəzəbin, azala kinin,
Görəsən, yaraşır dəlilik sənə
Ulduz göy üzünə yaraşan kimi.

- Yalan deyənləri dilindən asaq,
Yalan danıřmasın daha kiřil r.
Hərdən s nli-m nli dəli olmasaq,
Söylə, d z l rmi dünyada iřl r?

Olan olmalıdı, alma eynin ,
Sevincimiz řarik, dərdimiz řarik.
Bir gün dəli olub dostlar  iyinind ,
Araz  iyimizd  çıxıb gedərik.

Burda sənin gücün, burda el g c ,
 kıl n ađrılar ged rmi bada?
Nədənsə ađıllı yařamaq  c n,
Hərdən dəli olmaq istəyir adam...

Hərdən dəli olmaq, divan  olmaq...
Niyə N simit k soymurlar məni?
Zamanın, həyatın h km n  bir bax,
Dəli olmađa da qoymurlar məni.

1983

MƏNİ

Mən min dəfə bölünmüşəm
cana yığıb bölgü məni.
Kimi qopardır yaramı,
kimi açır, bükür məni.

Sərraf gərək söz işində,
əyəni var düz işin də...
Sevinənlər öz işində,
dərd çəkənlər çəkir məni.

Mən əllərə düşən xeyir,
bəzən qanmaz şər də deyir,
hərə bir cür çəpərləyir,
hərə bir cür sökür məni.

1983

Alın parçalayın mənim ömrümü –
mən yerə ayırsın arazlar məni,
bölün körpəliyə, bölün gəncliyə,
bölün şairliyə bir az da məni.

Kədərli ömrümü bir yerə yığın,
görün taleyimdən sürgün çıxırmı?
Görün gənc ömrümdən, cavan ömrümdən –
iyirmi səkkizdən bir gün çıxırmı?

Bu cavan ömrümdə az sevinmişəm,
sevincimin ömrü bircə qarışdı –
Dənizə atılan bir tikə qənd tək,
o da dərdlərimə hopdu, qarışdı.

1987

Gün-günorta dərisini soyanlar
güya Nəsimiylə haqq-hesab çəkib...
Güya Nəsimidə quş ürəyi var,
o da soyulanda çox əzab çəkib!

Xeyr! Soyulsa da ağrımaz şair,
şairi yaşadan xoş amalıdır,
şairdə min fikir, duyğu yaşayır,
duyğu da, fikir də yaşamalıdır.

Dövrün qəm yükünü daşıyar şair,
divarı hörülsə ağır daşından,
Bir qəmi ömrücən yaşayar şair,
Ağlayıb-sızlayıb etməz başından.

Dünyanı ovcuna sıxmışdı ürək,
beyin düşünürsə, ürək dərk edər,
Quru bir qəfəsə sığmışdı ürək,
fəzalar yırtırdı ürəkdəkilər.

1981

Mən gedincə,
mən çatınca
bulanmasa bulağın suyu,
dillənməsə gözlərində yaş,
nə deyirsən de mənə,
de, qardaş.
Nə deyirsən, de mənə
dolu kibrit qutusunun
əlimə gəlməsə
içindəki bircə yanmışı,
zənciyə oxşayanı.
Çıx göyə,
bircə damcı su at üzüaşağı
bu boyda yeri qoyub,
gəlib siqaretimin
gözünə düşməli.
Onda bilərsən niyə
bu qardaşın öz bəxtinin
düşməni...

1985

QARA GÖZLÜM

Bu sevdanın saği qəmdi,
solundan keç, qara gözlüm –
solu yoldu, get bu yolun
yolundan keç, qara gözlüm.

Keç dünyanın bəd qışından,
qorxub durma qarğışından,
keçmiş öyrən yağışından,
dolumdan keç, qara gözlüm.

Yer üstünü, göy altını,
gəzə-gəzə çap atını,
Ölümdə sına baxtını,
Olumdan keç, qara gözlüm...

1983

KƏND HAVASI...

Göz açdın ki, bu dünyaya, nə danış, nə din,
hamı bilir ömrün-günün bir tələsi var...
Bir gəlinin laylasıyla açılan kəndin,
bir sonsuzun kədəriylə örtülməsi var...

Bu havanı zaman çalır burda haçandı,
burda sazlar köklənibdi bir simin üstə.
Qələm alıb şer yazmaq burda asandı,
şair olmaq ürək istər, cəsarət istər.

Kənd yerinə hər şairin çatışmaz tabı,
sevgililər şer vermir burda yarına...
Görəcəksən qonşu uşaq cırıb kitabı,
it səsi də qarışıbdır misralarına.

Döz! Qoy yesin yad inəyi tayanı, yesin,
yad küçüyü toyuğunu parçalasın, döz!
Evdən çıxma, anan sənə yaramaz! – desin,
çıxanda da ürəyində od qalasın söz.

Sonra da bax, min əzabla yazdığın şer
neçə dəfə yol gedəcək şəhərə sarı,
tərs redaktor misralara sığal çək, - deyir,
kənd dəyişmir dəyişsəm də bu misraları.

Haçanacan dəyişəcəm, bu kənd həməndi,
hər şairin öz könlünə doğma səsi var.
Bir gəlinin laylasıyla açılan kəndin,
bir sonsuzun kədəriylə örtülməsi var...

1986

ON BİR YAŞLI AYRILIQ...

On bir il şəhər-şəhər
oxudum, sənət qazandım,
Gül kimi ömür itirib,
Bir əlcə sənəd qazandım.

On bir il yad küləklər,
saçlarımda dolaşdı...
Könlüm yurduma doğru
çığır keçdi, yol aşdı.

On bir il bundan qabaq
hər gün örüşdən qayıdardım
yorğun-argın;
Qonşum keçib çəkməsini atardı
geyib keçərdim arxı.

Beləcə, bax, beləcə
yayxanıb oğrun-oğrun,
qoyardım ayaqlarımı qabağına –
laylasını çalardım
bu yorğunluğun.

Qayıtmışam örüşdən
yenə də yorğun-argın
beşiyi başındayam
on bir il ayrılığın...

1986

ƏYRİ ƏLLƏR

Anan haram qatıb damazdığına,
başın bədənindən yekədir sənin,
Birdisə günahın, necə deməyə
ananın günahın ikidir sənin.

Əlin əyri bitib doğulan gündən,
buna sınıqçılar neyləsin, bala?
Gündə min işarə yağır üzündən,
bir üzün itədir, bir üzün yala.

Bu gün mən aldandım, sabah özgəsi,
dilin qoyun soymuş yağlı bıçaqdır,
Biləndə öz dilin özünü kəsib
ürəyin yanacaq, yaxılacaqdır.

Əgər yoğrulubsa mayası haram,
oğul qol çirməyib, daş ata bilməz,
bir xalqın göz dağı olan avara,
bir ata ömrünü yaşada bilməz.

Onunçün kəsənmə taleyə, baxta,
döz, mən də söz ilə ütüm dərinini –
Şair əmiləri maaşla saxlar,
gətir ver atalı yetimlərini.

Gətir, puç olmasın sabahlarımız,
Acı tüstüsüylə tanınar ocaq.
Sabah yalan satan tapılsa da, dost,
Sabah yalan alan tapılmayacaq.

1985

QƏRİB ADAMA YUXU VER, TANRI!

Qocalsa da,
beli bükülsə də,
Ömrü-günü
yollara tökülsə də,
uşaq kimidi qərib adam,
eləcə uşaq kimi.

Qəribə adama – qərib adama
bir hovur yuxu ver, Tanrım,
Vətəni görsün yuxuda.
Yuxunu satmırlar,
paylamırlar.
Molla da yox
dua oxuda.

Yatar, yuxusunda
Vətəndə qoyub gəldiyi çayı görər,
Ulduzu görər, ayı görər,
neçə şah sarayı görər.
Gülüşü xoş gəlməz
yuxuda gördüyü qadının.
Vətən girməz
evi-ocağı girməz yuxusuna
qərib adamın.
Bir yuxu ver, Tanrı,
qəribə adama, qərib adama
babasının qəbrini görsün,
anasının qəlbini görsün.
Vətən deyilən
qibləni görsün...

1980

QƏRİB ADAMIN SEVİNCİ

Nəyə sevinsin,
Hansı gülüşü yaxasına taxsın
qərib adam?
Hansı radionu dinləsin
Hansı ekrana baxsın
qərib adam?

Qəribin ürəksiz qəh-qəhinə
mənim ağlamağım gəlir.
Qəribin bu qəh-qəhini
Xarici hədiyyə kimi
yadigar saxlamağım gəlir.

Gülən gözünün arxasında
nəsə, nəsə ilahi
ağrılı-acılıdır.
Noolar,
qərib adam da
qardaşlı-bacılıdır.

Sevinməyə, gülməyə
dünya hər şeydən əziz
Vətən verib adama,
yurd verib adama,
Elə bil anasız körpə görürəm
Baxanda qərib adama...

1980

QƏRİB ADAMIN GÖZLƏRİ

Gündə-gündə gördüyü
bu yaşıl düzənliklər,
bu otlı yamaclar,
papaq-papaq evlər
yaşıl-yaşıl ağaclar
yorar gözlərini qərib adamın.

Üz çevirməli, bircə
göz söykəməli, bircə
Vətəni vardı,
doğma torpağı vardı
qərib adamın
Doğma torpaqda
ağac əkməyi,
ağaclarının yarpağı vardı
qərib adamın.

Hara baxsın, nəyə baxsın,
Kimə baxsın, kimə qərib?
Qəribi də qəribliyə
Göndərən allah göndərib.

Hara baxırsa,
kimə baxırsa indi
gözləri aldadır onu, gözləyir.
Gözləri aldatmasaydı
Çoxdan vurub çıxartmışdı
qərib adam
bu qərib gözləri...

1980

MƏNİM QARA PENCƏYİM

Beş ildi soyuğun acığına mən,
Qara pencəyimə girib-çıxıram.
O məni isidir, əvəzində
Ona günlərimi verib çıxıram.

Geyirəm toya da, yasa da onu,
Getməsəm, bəlkə də qınayar məni.
Beş il bundan qabaq itirdiyim qız,
Bu gün pencəyimdən tanıyar məni.

Hərdən təqaüdüm çatmayıb mənə,
Ümidim doğmadan, yaddan kəsilib.
Cibim boşalanda, anamdan qabaq
Dərdimi bu qara pencəyim bilib.

Sevinib mənimlə, gülüb mənimlə,
Dost kimi həmişə qayğıma qalıb.
Qara günlərimdən ayrılmayınca,
Qara pencəyimdən necə ayrılıım?

Beş ildi əynimdə pencəyim təzə
Qonşumun o təzə maşını kimi.
Cibi cırılıbmış – tökülsün deyə
bir ovuc tum kimi kədər, kinim.

Yaman ağırlaşdı, ağır günümdən,
Ağırdı, yüngüldü əynimə gəlməz.
Hələ mən geyirəm, qara pencəyim
Bu gözəl dünyanın əyninə gəlməz...

1981

Mənim günüm keçir umudum üstə,
adla istəyimdən, arzumdən adla, -
Özünə yer ayır buludun üstə,
mən də şer yazım sənin adına.

Yazım, bulud üstə oturan oğlan,
yaxşı bax, kürəmiz yaşıl almadı.
Sənin də buracan kəsirsə ağlın,
deməli səndən də allah olmadı.

Şimşək göründüsə – göy damar-damar,
sonra yağışları yağacaq nəhs-nəhs,
mənim qabağımı kəsməyə nə var,
oğulsan, küləyin qabağımı kəs.

Oğlan, yad sevgilər axırsa arxla,
sən qurut o arxı, deyim oğulsan.
Ürəyin nə qədər istəyir, ağla,
qoyma altındakı bulud ağlasın.

İşdi, altındakı bulud boşalsa
gəlib düşəcəksən başıma mənim –
Onda, saymadığın adamdan qabaq,
salam verməlisən daşıma mənim.

Enib öpməlisən qara torpağı,
yazıq, günahından bəlkə də keçdi –
Sən onda bilərsən göydən kim baxır,
torpaq götürməsə, ölməyin gecdi.

Dedim, döyüşə gir qılıncla, atla,
döş-döşə gələnlə düşmən olmaram.
Mən də şer yazım sənin adına,
Şerdən heç zaman peşman olmaram.

1983

PUBLİSİSTİK DÜŞÜNCƏLƏR

Şair dostlarımın, qardaşlarımın,
biri Çindən gəlir, biri Yəməndən.
Dünən meşə dərdi çəkmişdi məni,
bu gün Lənkəranda gəlirəm mən də.

Çörək zavodunda çörək yemişəm,
ətrini duymuşam hər sarı dənin.
Eh, nə var bir-iki şer demişəm –
talış gözəlləri öuraqmır məni.

Bir gün Masallıda ayaq saxlayıb,
söhbət etməliyəm Viləş çayıyla.
Tarlada qızlara baş çəkməliyəm
kəndin ağsaqqalı Həmid dayıyla.

Hələ yol üstündə yol idarəsi
cavab verməlidir suallarına –
Görüm, hansı bilir bu zalımların
haradan yığılıb su yollarına?

Hələ dönməliyəm Cəlilabadın
mərkəzdə yerləşən poçtuna da mən:
Gözləri görməyən qocanın, zalım
bir manat saxlayıb təqaüdündən...

Axı nədən ötrü bıçlı kişilər
umur zəhmətindən fəhlə qızın da,
aldada-aldada özü aldandı –
«getdi» direktoru bir sovxozun da.

Gərək kəndə dönüm, məktub almışam,
görüm mal həkimi, baytarı varmı?
Görüm o günahsız sürücünü də
əvvəlki işinə qaytardılarmı?

Doyunca gəzmədim dərə boyunca,
hələ qaylara alışmamışam.
Doğma torpağımla hələ doyunca
mən kəndçi dilimdə danışmamışam.

Hələ yatmamışam Şolan dikində,
kəsəklər yastığım olmayıb hələ –
Ovcumu tutmuşam çeşmə altına,
yanır dodaqlarım, dolmayıb hələ.

Gündə döyüşdəyəm antipodlarla,
hələ var-dövlətə hərislər qalır.
Bir azca işimi qaydaya salım,
sonra mən qalırım, Parislər qalır.

1986

GETDİM SƏNDƏN

Yığışdırıb kinayəli baxışlarımı
getdim səndən, getdim səndən,
şəhərdə bitən ağacım,
ürəyində ən qəmli, ən kədərli
nəğmələr ötən ağacım.

Üstünün tozunu alanlar nə çox,
şəhərdə qaydına qalanlar nə çox!
Belə dərqli-dərqli baxma dalımca,
budağını qırmazlar,
yarpağını dərməzlər...
Səni apara bilmərəm,
səni mənə verməzlər.

Mən kəndçi oğluyam, sən mənə baxma
mənki çölləmədi – çox geniş, rahat.
Unut demirəm ki, sal, yadına sal,
ancaq, düz sözümdü – gözləmə daha.

Sən ağ çərçivədə, gəzdim yanında,
dözmədim, yanında dura bilmədim.
Qara çərçivəni o boyda, nəhəng
Qara Qarayev də qıra bilmədi.

Getdim səndən, getdim səndən,
meşə ağacları gözləyir məni,
meşə ağacları səsləyir məni.
Getdim qucağına kədərin, qəmin,
nə qədər kədərdən, qəmdən getmişəm.
Çox şeydən, çox şeydən ayrılıb getdim,
elə bilmə təkcə səndən getmişəm...

1986

MƏNİM TOYUMDA...

Oynayın, şair dostlar, bəlkə ruhum oyana,
yanaqlarım üstündə göz yaşım yallı gedir –
Tək anama dəyməyin, oynaya bilmir anam,
yadırgayıb demirəm, bilmir oynamaq nədir.

Anam kölgədə olub ömrünə gün düşəndə,
onu gözdən qoymayıb heç vaxt həsrət küləyi.
Qız-gəlinlər qol açıb toylarda gəzişəndə,
onun qolları üstə körpələr mürgüləyib...

Uzun olur atasız körpələrin nağılı,
hardan yadıma düşdü, bu nə xəyaldı yenə?
Oynayın şair dostlar, bəlkə dərdim dağıla,
oynayın, şair dostlar, fikir verməyin mənə.

Tək anama dəyməyin, qoyun baxsın kənardan,
qəmli baxışlarımız qəfil görüşə bilər,
Onda dözə bilmərəm, oynamasın mağarda,
oynamasın, yaylığı başından düşə bilər.

Mən heç vaxt görməmişəm o qar olmuş saçları,
yatıb, bütün körpələr uyub-yatandan sonra.
Böyüdüb indi bizə yad olan qardaşları,
mənə ata olubdur anam atamdan sonra.

Tək anama dəyməyin, anam qoca gəlidir,
sizin gücünüz çatmaz, mən ki, bir günlük bəyəm –
O mənim gözlərimdə azman qəm heykəlidir,
Sevincimlə dindirib, sözlə güldürəcəyəm.

1987

KÖHNƏ ŞEYLƏR...

Köhnə şeylər yaman gəlir xoşuma,
Köhnə pencək, qoltuğunda köhnə cib.
Tanış dedim dünən təzə qonşuma,
Bu gün dostum doğmam olub, köhnəlib.

Köhnə olmaq unudulmaq deyil ki...
Köhnə cığır, tənha cığır, tək cığır –
Gör haçandır, açığıı deyim ki,
həsrətimin sınağından tək çıxır.

Tərəzi də nə zamandır tökülür,
ha deyirəm nənəm onu yormasın –
Bir gözüne həyat qoyub yükünü,
O birində ölümlərin torbası!

Bir yuvadır köhnə papaq, boş papaq,
Boz sərçələr titrəyirlər, əsirlər,
Köhnə daşın ürəyinə, işə bax,
Nə zamandır kök atmada əsrlər.

Köhnə mahnı – gizildəyən köhnə səs,
Köhlən ürək cilov çeynər – atlanır –
Təzə çapar təzə cıdır istəməz,
Gözü-könlü köhnə nəğmə otlayar.

Kotan mənə nağıl dedi, - çarəsiz
dəmir olub harda qaldı, bilmirəm.
Köhnə dərdin təzələnir yarası,
Köhnə köynək gülməlidə, gülmürəm.

Bu dünyada həyat köhnə... Təzə nə?
Təzə nə var silkələnər, laxlayar –
Ömür köhnə, doğulandan izinə
Ölüm düşər, gün yetişər, haqlayar.

Ulu sevgi, sən də gələn-gedənsən
Qoy ağ günlər qıyar olsun yaşıma.
Elə köhnə kişilər tək, nədənsə
Köhnə şeylər yaman gəlir xoşuma...

1983

OĞULSUZ ANALAR FİKİR ÇƏKƏNDƏ

Oğulsuz analar fikir çəkəndə
Yanımdan küləklər kövrəlib keçər,
Bir gəlin qucağı körpəli keçər;
Utana-utana keçər bu gəlin,
Qısıla-qısıla keçər bu gəlin,
Qələmə çəkilmiş mürəkkəb kimi
Üzünün, gözünün bəyaz sevinci
Azala-azala keçər bu gəlin –
Oğulsuz analar fikir çəkəndə.

Göydə qanad salar köçəri quşlar
Yanıqlı naləsi səpilər kəndə.
Deyinə-deyinə yeriyyət daşlar,
Ağlayıb-sızlayıb kiryət daşlar –
Oğulsuz analar fikir çəkəndə.

Süd dolu qazanı daşar – ayılmaz,
Çörəyi küt olar, yem olar itə.
İndicə əlindən yerə qoyduğu
Ələyi, oxlovu, qaşığı itər –
Oğulsuz analar fikir çəkəndə.

Dünən göy üzündən yıxılan çinar
Dünəni unudub, bu günə yanar.
Qonşusu elçini qaytarar geri
Oğulsuz ocağın, gəlinsiz evin
O qızın qəlbində sızıldar yeri –
Oğulsuz analar fikir çəkəndə.

Oğulsuz analar fikir çəkəndə
Tanrını ovcunda gizlədər göylər...
Kürək söykəməyə dayaq tapmayan
Bir ata qəlbinin yarası göynər,
Bir bacı gözünün qarası göynər.

Ağzında dilini sıxar dişləri,
Həyatın dadını tamam unudar.
Oğul dodağına həsrət döşləri
Bir anın içində gızıltı tutar –
Oğulsuz analar fikir çəkəndə.

Oğulsuz analar, fikir çəkməyin –
Açıb gözünüzü bir göyə baxın, –
Bircə günəş çıxdı, mini qızındı,
Nə qədər uşaq var bu Yer üzündə
Mənimdi, sənindi, hamımızındı.

1980

ONSUZ DA...

Onsuz da hər şeyin sonu – ayrılıq...
Bəxtini danlayıb ağlama, ana.
Anam ayrılıqdı, sonam ayrılıq,
Yaralı könlümü dağlama, ana.

Mənim on yaşımın gözü yaşlıdı:
Qoymadı rahatca yatam ayrılıq;
Mənim taleyimə ömür başladı,
Oldu birdən-birə atam ayrılıq.

O vaxtdan ulduzlar çalır laylamı,
Yatıb ayrılıram haqdan, nahaqdan –
Atam körpələrə noğul paylamır,
Gözlərim yollarda qalıb o vaxtdan.

İldırım köçünü saldı başında
Ayrılıq donunu geyindi bacım.
Özüm də bilmirəm, gəlin yaşında
ata noğulunu neynirdi bacım?..

Umud var, umud var qayıda gələ,
Bir gəlin maşını gözləyir hələ.

Anamın yaylığı, donu – ayrılıq
Gündə göz yaşını silir, dözürəm.
Onsuz da hər şeyin sonu – ayrılıq...
Bunu ürəyim də bilir, dözürəm.

Ayrılıq – ömrümdə müharibədi
Hücum eyləyən də, qorunan da mən.
Yoxsa ayrılığa üz verdim, nədi
Gündə günlərim də uçur əlimdən...

1985

OĞULSUZ-UŞAQSIZ NURXANIM XALA

Əlləri yumşala-yumşala qalıb,
Bir oğul qulağı burmayıb, allah.
«Yat, qızım, yat» - deyə beşik başında
Sübhəcən yuxusuz durmayıb, allah –
Oğulsuz-uşaqsız Nurxanım xala.

Fincanı, nimçəni oyuncaq sanıb
Salıb əllərindən sındıranı yox.
Bayram tonqalını, bayram şamını
Obada birinci yandıranı yox.

Gələydi oğlunun dostu-tanışı
Odlayıb ocağı süfrə sərəydi.
Nurxanım xalaya kordan, keçəldən
Tanrı, bircə oğul, ya qız verəydin.

Düşüb qapı-qapı qız bəyənmədi,
Dilinin ucunda laylası yandı.
Alıb qıcağına ana haqqını
hansı anasıza paylaşın indi –

Cəbhəyə gedəni gözləyənlərə,
Bir «döz» deyənlərə qoşulub qalar
Oğulsuz-uşaqsız Nurxanım xala...

1981

MƏNİ QOYMADILAR ŞAIR OLMAĞA

Azman ağacların şerini yazdım,
Həmişə acların şerini yazdım,
Xurmayı saçların şerini yazdım,
Məni qoymadılar şair olmağa.

Körpə çiçəklərin üzündən öpdüm,
Birindən doymadım, yüzündən öpdüm,
Ustad şairlərin sözündən öpdüm,
Məni qoymadılar şair olmağa.

Sabir bulağının suyundan içdim,
Füzuli dağının yanından keçdim,
Nəsimidən ötrü canımdan keçdim,
Məni qoymadılar şair olmağa.

Qovmuşam qapıdan şerlərimi,
Həmdəmin onlardı hər səhər, axşam.
Gör necə zalımam, ilham pərimi
Neçə il yaxına buraxmamışam.

Sözünü deyəndə hər vaxt düz deyib...
Yeyib ürəyimi, çəkib içimi.
Uzağa getməyib, məni gözləyib
Qapımın dalında dilənçi kimi.

Məni mərd saxlayıb pislər içində,
Qürurum sınmayıb, baş əyməmişəm.
Alnı düyünlənmiş kəslər içində,
Ucadan söz demək olubdur peşəm.

Mənə şer olub canımdan əziz,
Şerlə çağlayıb, qabarıb sinəm.
Küsüb bu dünyadan vaxtsız, vədəsiz,
Mən də şair olub ölənlərdənəm.

1992

UZADIR

Zaman dəli ozan kimi
ömrümü çəkib uzadır,
yağışı, qarı, qarğışı
başıma töküb uzadır.

Bıçaqlıqdı, dəmir deyil,
ocaqlıqdı, kömür deyil,
uzanmalı ömür deyil,
allahdı həkim, uzadır?

Cığırdı, yol eyləmişəm,
keçib zol-zol eyləmişəm.
Dərdini bol eyləmişəm –
heç bilmirəm kim uzadır.

Gözüm ağacdı, oyuram,
dəri mənimdi, soyuram.
Dibini susuz qoyuram,
yiyəsiz çəkil uzadır.

Şam kimi yanıb tükənən
ömrü, gözümdən tökürəm.
Sandım dərd verib sökürəm,
dərd onu tikib uzadır.

1993

Bir şeyə gözümü zillərəm qəmli,
Fikirli-fikirli təkcə bir şeyə.
Bu dünya babamlı, dünya nənəmli
kiçilə-kiçilə dönər nöqtəyə.

Baxaram, sonsuzluq ovlayar məni,
Təpə görünməyir, dağ alçalıbdır –
Dağlar kəmənd atıb, kirpiklərimlə
Sanki gözlərimi tora salıbdır.

Nöqtəyə çevrilər arzularım da,
Fikirlər qaranlıq, necə qaranlıq!
Fikirlər içində gizlənər sevgim,
Döndərər sevgini heçə qaranlıq.

Görrəm tanıdığım, tanımadığım
adamlar gözümdə nöqtə-nöqtədi.
Bir qızı bəyənib, bəsləyib, sonra
atanlar gözümdə nöqtə-nöqtədi.

Şərəfsiz oğula arxalıq edən
atalar gözümdə nöqtə-nöqtədi.
Zamanın ən çətin imtahanında
yatanlar gözümdə nöqtə-nöqtədi.

Bu sonsuz yollara, soysuz yollara
nöqtəyə çevrilib ağlayan arvad,
bir əlcə məktubu körpə uşaq tək,
dizinin üstündə saxlayan arvad.

Nöqtələr sevilən, nöqtələr sevən
nöqtənin könlünə nöqtə düşübdü –
ilkin elçilikdən boş dönüb gələn
bənövşə bacılar nöqtələşibdi.

Nöqtələr çoxalır gözümdə bir-bir,
Bu mənim adətim, mənim vərdisim.
Nöqtəmi səsləyən, əl edən belə,
ya Vətən çağırır Mahmud Dərvişi?

Xəyal mənzərədir, mən şəkilçəkən
Dünya gözlərimdə bir qara lentdi.
Onda ayılıram, ayılıram ki,
Mənimlə bir nöqtə görüşüb getdi.

Başım nöqtələrin görüş yerimi,
Kimisi ayrılır, kimi görüşür.
Budur, bitirirəm adsız şerimi,
Gözümdən sonuna üç nöqtə düşür...

1986

MƏNİ

Biri canımı gəzdirir
ayağımın, biri məni.
Mən ölü dünya yeyirəm,
dünya, diri-diri məni.

Bir ağıllı dəli yatdı,
yuxulara dəli yaddı?
Bu səhər dəli oyatdı
bir ölüm xəbəri məni.

Bir ömürdü hökmü anın,
qanımdandı yoxsa qanın –
Adam saymır bu dünyanın
göyü səni, yeri məni...

Su keçirdir dərim, bəlkə,
qurutmağa sərim bəlkə?
Bir zahidə verim bəlkə,
bezdrib bu dəri məni?

1987

TƏKLƏNİB

Ulduzlar da qoşa çıxıb, boylanıb
ay olanlar, mənim gülüm, təklənib.
Qalxır dağa min həvəslə bu cığır,
ha döyüküm, ha üzülüm, təklənib.

Hava boşdu, kimə çalım külüngü,
qarısqalar qoşa yayır külümü,
küləklər də qaşıqlayır külümü,
odum keçib, indi külüm təklənib.

Kim bilmir ki, vuruşmada güc haqdı,
bu vuruşdan qalib çıxan qoçaqdı,
sahillər də iki yandan bıçaqdı,
selə dönmüş şair könlüm təklənib.

1981

QORUYUN, BİR UŞAQ GƏLİR DÜNYAYA...

Qoruyun, bir uşaq gəlir dünyaya
Famili bilinmir, adı bilinmir,
Qohumu bilinmir, yadı bilinmir,
Gözəllik, yaraşlıq gəlir dünyaya.

Nə ana tanıyır, nə ata görüb,
Nə oyun-oyuncaq, nə xata görüb...
Kim bilir, bəlkə də həyatı görüb
Həyat dolu işıq gəlir dünyaya.

Qoruyun, bir uşaq gəlir dünyaya
Bahardan muştuluq, yaydan muştuluq,
Günəşdən, ulduzdan, aydan muştuluq
Sevgiyə qarışıb gəlir dünyaya.

... Gedin xəbər verin doğum evinə,
O ağ-ağ əllərin xəbəri olsun.
Birdən tozlu yollar dəyər kefinə
O tozlu yolların xəbəri olsun.

Bu ulu təmizlik dünyanı təklər
Torpaq, sinən üstə tikanlar əkmə...
Pula satılmasın güllər, çiçəklər
Çiçəklər, güllərin xəbəri olsun.

Gedin xəbər verin çaylara tezdən
Bulanıq axmasın, lil axmasınlar.
Xəbis adamları, pis adamları
Bu gün evdən çölə buraxmasınlar.

... Bir uşaq yaşayır dünyanı, budur
Yaşasın, bu onun taleyi, yaşı.
O, nə allah oğlu, nə şah oğludur
Dəli ola bilər hər addım başı.

Qoruyaq, bu uşaq cənnət daşdır
Tanıdığı dostlar, tanışlar təmiz.
Qoy belə yaşasın, belə yaxşıdır
Ona yamanları tanıtmayaq biz.

1982

BAXTIM...

Yaz günündə oyan barı,
salam verim, salam, baxtım.
Dərd-qəm üstə çiçək bitmir,
çiçəkləri solan baxtım.

Mən də bir zaman daş idim,
Aydı, günəşdi yaşıdım.
Yadnan bir yerdə yaşadım,
Yardan ayrı salan baxtım.

Varlığını danıb gedən,
qismətindən dönüb gedən,
ocaq təkin sönüb gedən,
şam təkin sozalan baxtım.

1986

MƏNİM BU DÜNYADAN XƏBƏRİM YOXMUŞ

İşin arasında bəhanə edib
Susayanlar olur, acanlar olur.
Gün-günorta çağı kəndin içindən
Hələ qız götürüb qaçanlar olur –
Mənim bu dünyadan xəbərim yoxmuş.

Onu da, yüzü də, mini də bilən
Bəxtsiz olduğundan birdə batarmış.
Həyatda üçüncü adamlar üçün
Qatarda üçüncü mərtəbə varmış –
Mənim bu dünyadan xəbərim yoxmuş.

Gülmürsə bəxtinə aylar, fəsillər,
Bu tifil günlərin nə çarəsi var?!
Kimin pulu çatmır velosipedə
Kimin hayandasa təyyarəsi var –
Mənim bu dünyadan xəbərim yoxmuş.

Dizinin üstündə bir özgə aləm –
Şərabı şüşədən içəni gördüm.
İtigöz polisın gözünü yumub
Qırmızı işığı keçəni gördüm –
Mənim bu dünyadan xəbərim yoxmuş.

Torpağın üstündə keçsə də günüm
Sevincim üstümə göylərdən yağır
Alıb ürəyimi ovcuma sıxdım:
Mənim bu dünyayla nə işim axı?
Mənim bu dünyadan xəbərim yoxmuş...

1982

DƏRDİM ÖZ BAŞINADI...

Üzüm yurd torpağına,
üzüm yurd daşınadı.
Fikirlərim azad, şən
dərdim öz başınadı...

Qapım döyən kim idi,
baxtım öyən kim idi?..
Bu çiçəyin ümidi
gözümün yaşınadı...

Dünya dost avazında,
nəğmədi qəm sazında...
Gün görmədim yazında,
indi yol qışınadı.

1992

YANDI ŞAIR

Quru-quru otlar yandı,
Qara-qara buludlar yandı,
Qarı-qarı palıdlar yandı
Sən də yandın, Nazim Hikmət.

Quru-quru otlar,
Qara-qara buludlar,
Qarı-qarı palıdlar
Yandı çartlaya-çartlaya
Qonşusu eşitmədi
yananların səsini.
Sən yandın
Nə çartladın,
nə çirtildadın
Səsini dünya eşitdi, Nazim.

Üzünə alov çilədilər
Üfürdün keçdi.
Cibinə köz yığdılar
Düşündün: heçdi.

Şairin
Kim görüb çöldən yandığımı?
Şair içindən yanır, dədə.
Sən də yandın öz içindən
yaza-yaza
gələcəyindən, keçmişindən.
Ömrünün
dünənini yandırdın
ışığında şer yazdın.
Bugününü yandırdın
ışığında şer yazdın.
Sabahını yandırdın

Özünü görə bilmədin, Nazim
şerləriniydi özünün işığında
Özün yanırımissan, Nazim
özündən xəbərsiz.

Nədədir bu sirr,
görəsən nədə?
Dağ da yansa azalar
Şair yananda böyüyür, dədə.
Şair yananda...
Yanmasa şair olmaz.

1982

GÖR...

Gözlərinə tor gəlib?..
Yaxşını, yamanı gör.
Sözə inanma, barı
bu andı-amanı gör.

Nə sirdisə yar uman,
tapar dərd-azar uman
Varmı səndən var uman?..
Məhəbbət umanı gör.

Məndə fırlanır çarxlar,
yanır, sönür çiraqlar...
Mənə kor kimi baxma,
məndəki zamanı gör...

1987

TƏZƏDƏN DOĞULMAQ İSTƏYİR ADAM

Yenə qulağına pıçıldaııb dan
Gün çıxıb – təzədən göy üzündədi:
bilməkçün yer üzü, göy üzü nədi,
Təzədən doğulmaq istəyir adam.

Təzədən doğulub ağlayasan ki,
dişin çıxmamışdan gülüşün ola.
Təzədən ay kimi, ulduzlar kimi
bu gözəl dünyaya gəlişin ola.

Boyun buğda boyu ucala hər gün,
böyüyüb itlərə atasan daşı.
Təzədən vurula o qıza könül,
Təzədən döyməyə ancaq qardaşı.

Təzədən bir sevgi yaşıl, yamyaşıl
yenə də vurulub dəli olasan –
qonşu çəpərindən uzana bir əl,
bir sevgi bağının gülü olasan.

Təzədən inadın kükrəyə, daşa,
Çiyininin üstünə dağıla saçın.
O qız məktubunu geri qaytara,
ağlaya-ağlaya qayıda bacın.

O qonşu pəncərə qorxuya düşə
Əllərin arxada gizləyə daşı –
sonra daş yerinə çiçək atasan...
Təzədən bir sevgi yaşıl, yamyaşıl.

Yenə qulağına pıçıldaııb dan
Gün çıxıb – təzədən göy üzündədi:
Bilməkçün yer üzü, göy üzü nədi
Təzədən doğulmaq istəyir adam.

1982

QƏRİB QƏBRİN ÖLÜSÜNƏ

Gəldin, yoxsa gətirdilər,
Sənin bundan nə xəbərini?!
Ha fikirləş, a zavalı,
Qəlbin dərin, qəbrin dərin?..

Nəyə gəldin, gəldin niyə?
Nə biləsən göz yummuşan
Dünya boyda gözəlliyə...

Ömrün nəydi, yaşın nəydi,
Qiyətin nə, başın nəydi,
Dünyayla savaşıq nəydi –
Niyə getdin bu dünyadan?

Qonşunu saymadın getdin...
Özünü öymədin getdin...
Ömründə bir yol gedib, bir
qapını döymədin getdin...
Niyə getdin bu dünyadan?

FÜZULİNİN QƏBRİ GÖYDƏDİR HƏLƏ

Qərib məzarını axtardım, gəzdim
Bir misra qəm yazdı gözüm qəlbimə.
Göydə neçə dünya tapılıb, amma
Yerdə yer tapılmır şair qəbrinə.

Hanı o torpaq ki, qanad gətirib
Ardınca bir məzar uçura bilə.
Hanı zirvələrdə elə uca boy
Onu sinəsinə köçürə bilə.

Bir qərib misrası çıxdı dilimdən
Başımın üstündən durnalar ötdü
Füzuli şerində açan çiçəklər
Bayaq bir gözəlin əlində getdi.

Tarda Füzulini o qədər çaldım
Daha barmaqlarım qabar-qabardı.
Kərkük ellərindən əsən küləklər
Hayanda olsaydım məni tapardı.

Bu necə ölüdür, beş yüz il keçib
Hələ də bir məzar tapılmır ona.
Füzuli şerindən uçan bülbüllər
Gəlib başdaşının üstünə qona...

1982

GÖYNƏDİ

Qardaşım Yaqubun xatirəsinə

Ayağıma daş dəydi
Dizim göynədi, qardaş.
Yanağıma yaş dəydi
Üzüm göynədi, qardaş.

Dərdə kimi çağırım,
Haray salıb çıxırım?
Yad gəzdirdi cığırım,
İzim göynədi, qardaş.

Gözümə göz toxundu,
Qəlbimə söz toxundu,
toxundu, pis toxundu
sözüm göynədi, qardaş.

Yaram qopdu, qanadı
dərdim xana-xanadı –
hey tikdim, hey yamadım...
Gözüm göynədi, qardaş.

1995

KEÇDİ ON BEŞ İL

Bu ulu dünyadan day nə gözləyim,
Day nələr oxşasın mənim qəlbimi?
Uzaq ulduzları görən gözlərim
On beş il görməyib ata qəbrini.

On beş il...
Gəlmişəm, torpağın yatıb,
Qəbirə düşmüşəm, düşmə acığa.
On beş il başdaşı qoymadıq, ata,
Dedik ki, öldüyü yadından çıxar.

İllər kimliyinə baxmır adamın,
İllər gün aparır, illər oğrudur.
Qocalar soruşmur mənim adımlı,
Görəndə soruşur: kimin oğludur?

Bir iş görməmişəm adına layiq,
Misralar göyərüb odlü sinəmdən.
«Qohumlar» soruşur: kimin oğludur?
Utanıb, adını gizləmişəm mən.

Dolaşmaq yollardan dönüb gələndə
Bu kəndin yoluna, de, çıxım necə –
Bir zamanlar səni soruşan yolçu
Qorxuram qəbrindən hal tutub keçər.

Ot basıb qəbrinin üstünü, ata,
Gül açıb –
qəmlidi ancaq duruşu.
Dindirəmsən, hönkürüb ağlayar o da,
Eh, səni bu güldən necə soruşum?

Ağlaya bilmirəm, dözə bilmirəm,
Ürəyim dolusa, gözüm dolusa –
Başdaşı yerində dikələn ağac
Qorxuram soruşa: kimin oğlusan?

1984

HƏRDƏN NAĞILLAŞMAQ İSTƏYİR ADAM

Bu sirli dünyada, gözəl dünyada
Unudub arabir dostu, tanışı –
Qolsuz Məhəmmədi, keçəl Xanışı
hərdən nağıllaşmaq istəyir adam.

... Qışın oğlan çağı köynəkdən çıxıb
Günəş bu dünyanı qovuran vaxtda,
Uzanıb özünü günə verəsən –
Ayağın dənizdə, başınsa dağda.

Gecikə balası – qala nigaran,
Buludun döşündən süd dama, dama.
Dostum Manuel də – o zənci oğlan
Dayana altında ağara tamam.

Hərdən üz tutasan o göy üzünə,
Ardınca ağara bir uzun küçə:
Bir günün ulduzda, bir günün Ayda
Bir günün Günəşin yanında keçə.

Biri günbatandan salam söyləyə,
Biri gündoğandan «tez gəl» çağıra –
Dolayıb boynuna gedə biləsən
Ağlaya-ağlaya qalan cığırı.

Qayıdıb qucasan Yer kürəsini,
Baxasan çinara, gözlərin dola.
Aparıb Berlindən dönməyənlərin
Qəbrini ona da göstərmək ola.

Sübh üzü anandan üzr istəyəsən,
Nə olsun, sənindi saçının dəni.
Bir gün bir qayanın qarnından çıxıb
Deyəsən anamdı bu qaya mənim.

Beləcə ya nağıl uzana, ya da
Üç alma divardan – şəkildən düşə –
Qoyub zənbilinə gedəsən işə...
Hərdən nağıllaşmaq istəyir adam.

1982

GEDİRƏM
Qafiyəli hekayə

Tutub əllərindən ana kəndimin
İstədim özümlə alıb aparım.
Sevgili kəndimin, sona kəndimin
Qolumu boynuna salıb aparım.

Sığındı könlümə, yola düzəldik,
Bayatı söylədik, nağıl danışdıq.
Uçuş nöqtəsinə – vağzala gəldik
Bilet kassasına birgə yanaşdıq.

Məhəbbət könlümdə qalxdım havaya
Daha danışmadım Saratovadək.
Təyyarə vağzalı çıxdı haraya
Məni qarşıladı bir soyuq külək.

Düşdüm təyyarədən – ürəyi dolu
Sağıma, soluma nəzər yetirdim.
Başım gicəllənir – mənə nə olub.
Kəndimi hayanda salıb itirdim?

Döydüm dizlərimə, dizim göynədi,
Açdım gözlərimi, gözüm göynədi,
Boylandım arxaya, izim göynədi –
Kəndimi hayanda salıb itirdim?

Üzümdən Vətənin işığı getdi
Deyəsən ömrümün gülməyi bitdi.
Deyəsən sinəmdə ürəyim itdi
Kəndimi hayanda salıb itirdim?

Yeridim, ayağım sözümdən çıxdı
Ürəyim səbrdən, dözümdən çıxdı
Nə təhər oldu ki, gözümdən çıxdı –
Kəndimi hayanda salıb itirdim?

Deyəsən içimdə döyünür ürək
Deyəsən diriyəm – diri, diri mən.
Yanaşdı bir gözəl: göygöz və kürən
Demə ölürmüşəm diri-diri mən.

Dərdimi soruşdu. Heç insafmı ki,
Onun ürəyinə kədərlə sızım?!
Dayandım, oturdum, apardı fikir...
Danışdı dilimdə gözəl, rus qızı.

Gözüm işıq gördü – sevindim birdən
Xəyallar göstərdi o kəndi mənə.
Elə düşündüm ki, təsəlli verən
O qızın diliylə Vətəndi mənə.

Vağzalda qolumu boynuna saldım
(o yerdə bu işlər ayıb sayılmır).
Bir anın içində könlümü aldı,
Mənə nələr dedi, indi sayımmı?

Saratov baxırdı, gülümsəyirdi
Gəzirdim yolları, küçələri mən.
Tutub əllərindən ana kəndimin
Ona göstərirdim gördüklərimdən.

1981

GÖZ YAŞI

Ürəyim gəlmir
göz yaşına su deməyə
Ağrı varmı
dənizdə «yaşayan» suda məgər?!

Göz yaşsı su deyil, bala
Göz yaşını
yanağından silərsən
yeri quruyar,
ağrısı getməz.
Dizinin üstə düşər,
dizindən istər,
qəlbindən itməz.

Baxmaq olar göz yaşına
sarılmaq olar göz yaşına,
vurulmaq olar göz-qaşına
ağlayanda o gözəl
(hərdən gözəl olur göz ağlayanda)
Yıxılmaq olar göz yaşına
Göz yaşsı dərd götürəndi
Göz yaşsı su olsaydı
ürəklər ot gətirərdi.

Yox!
Su deyil göz yaşsı –
Ürək qaynayır, göz daşır
Gözləri gözümə oxşayan gözəl
Sevgilim yox,
Gözdaşsımsan, gözdaşım.

Sizi bilmirəm,
Mənim ürəyim ağrıtanda,
mənim ürəyim ağlayanda
Özünü öldürməyə,
Özünü asmağa
yer tapmaz ürəyimdə
çıxıb kirpiklərimdən
asar özünü göz yaşım.
- Bağışla məni, incimə,
dedim düzünü, göz yaş.

1979

Əlimi başıma çəkdim indicə
Bir ağ tel qayıtdı barmaqlarımda.
Gözümü zillədim... bilirsən necə,
Titrəyiş yarandı dodaqlarımda?!

Hər gün saçlarıma sığal çəkərdin
Elə hey istərdim qaçım yanına.
Bu telə dəyməyib əllərin yəqin,
Yəqin bu həsrətdən ağarıb, ana.

1978

- Böyü, oğul, böyü, boy at
Başın dəysin buludlara.
- Böyüyürəm, ana, vallah,
O yaş hara, bu yaş hara!

- Böyü, oğul, böyü, boy at:
böyüdükcə gündən-günə
özünlə göy arasını
azaldarsan, oğul, yenə!

- Ana, vallah, böyüyürəm
vallah, billah, böyüyürəm
Bu dünyanın sevincini,
kədərini uda-uda...

Ancaq hələ baş açmıram
bulud mənə yaxınlaşar,
ana, yoxsa, mən buluda?!

1979

BİR TOPA SEVİNC

Ovcumda unudulmuş sevinc topası:
Yağışa tutsam cücərməz,
Qarğışa tutsam cücərməz,
Alqışa tutsam cücərməz.

Ovcumun sevinc topası
artmaz, yeriməz
ölməz, dirilməz.

Satın almamışam bu sevinci
Oğurlamamışam, özümünküdü.
Çiləməyə üz axtarıram bu sevinci
Yedirtməyə göz axtarıram bu sevinci:

Onda dirilər sevincim,
onda böyüyər sevincim,
onda yeriyə sevincim,
onda yaşaram özüm...

1980

QOŞMA

Yaşadığım o sevdalı günlərin,
mənə qalan dəlisidi, kürüdü.
Payızacan üzmədiyim güllərin,
saralmayan milyonunda biridi.

Yana-yana öz dibinə axır şam,
day gözümü o işıqdan yığmışam.
O qızı da ölmüş sandım bu axşam
yaddaşıma baxıb gördüm diridi.

Baxıb gördüm həməən qızdı, ay allah,
qaş o qaşdı, göz o gözdü, ay allah,
göz yaşları bir dənizdi, ay allah,
göz yaşları gözlərindən iridi.

Saçlarımı yel oynadır, küləkdi,
Baxışlarım yanağında gül əkdi,
Sən deyirsən göydən enmiş mələkdi,
Mən deyirəm sudan çıxmış pəridi.

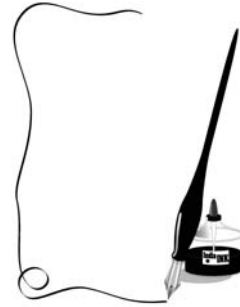
Bir dərdi ki, ovutmaqdan göyərdim,
bitən deyil göy həsrətim, göy dərdim,
bir misramı buludlara göndərdim,
ıldırımlar quzu kimi kiridi.

Sözüm tutdu, söhbət etdim xəzəllə,
aldanmadı külək deyən qəzələ...
Dedim: torpaq tək mənimdi, qəzəblə,
qarışqalar düz üstümə yeridi.

1986

**Qarıŝqa düzümü – yeriyan
misram**

**Amalı, məqsədi, məsləki bəlli!
Olmayan sabaha qədəm
basıram,
Bax, min il sonra da budur
təsəlli....**

BİR YAĞIŞ NƏGMƏSİ KÖNLÜMDƏN KEÇƏR

Bulud göz yaşını saxlaya bilməz –
Baliqçi toruna oxşayar gecə.
Qucaqlar boynumu bir kövrək misra,
Bir yağış nəgməsi könlümdən keçər.

Mürgülü ağaclar açar gözünü,
Damcılar yarpaqda min nəgmə ötür.
Yağış pəncərəmi dimdikləyər hey
Yiyəsiz, yuvasız sərçədən betər.

Yağış bu torpağın otunu sevər:
İstər nəfəs versin qara daşına
Göylərdən utanan gəlin çiraqlar
Dəmir yaylığını atar başına.

Yağış pıçıldayar, dağlar sükut,
Baş alıb köksümdən qaçar təkliyim,
Çətirtək açılar ağacda yarpaq,
Açılar üstünə bala kəkliyin.

İşıqlı otaqdan çıxıb astaca,
Yağışlı gecəyə girmək istərəm.
Dünyanı yağışın əlindən alıb
Üşüyən quşlara vermək istərəm.

Bu gecə buludlar inək yelini,
Yağış təkliyimə qıymaz bu dəfə
İslanmış saçımda, bulud saçımda
Bir yağış nəgməsi qayıdar evə.

1983

AY MƏHƏBBƏT AĞACIM

Uşaq dəcəlliyimlə
Cızıb gövdəni qazdım.
Mənasını qanmadan
«Məhəbbət» sözü yazdım.

Sığınıb taleyimə
Uşaqlığa daş atdım.
Böyüdüm qarış-qarış
Böyüdüm addım-addım.

Dolandım neçə kəndi
Neçə şəhəri gəzdim.
Səndən ayrı düşməyim
Heç ağıma gəlməzdi.

... Mən sənə boylanırdım
İllərdən keçə-keçə.
Sevmək necə şirinmiş
Sevmək çətinmiş necə?!

Ötüb aylar, fəsillər
Dönmüşəm doğma yurda.
Sanki canlı məhəbbət
Qoyub getmişdim burda.

Dayanmışam önündə
Sən ağac yox, mələksən.
Hani qonşu ağaclar
Söylə, bəs niyə təksən?

Həyat öyrədən dərsi
Kimsə gözdən salmayıb.
Yazılmış «məhəbbət»ə
Balta çalan olmayıb.

1982

BULAQ

Daşlı qayaların çatlayır qaş
Sən ana torpağın hikmətinə bax:
Qaynaya-qaynaya samovar daşır
Qaynaya-qaynaya soyuyur bulaq.

1979

PAYIZ

Payıza bax, payıza
qanadlarını sərib
ağacda yarpaqlara
Payızdanmı qorxdu, nədi
hara uçuş yarpaq
hara?

Bir payız ömrü
titrəyir bir zəif külək əlində
Sarı yarpaqlar –
Ağacların payız kəməri
budaqların belində.

Payız dirilir
sarala-sarala,
Yarpaqlar ölür
sarala-sarala

Payız – fəsilərin yolu üstə
yanan bir sarı işıq
Nəsə demək istəyir
(Ya qırmızı, ya yaşıl)
Hələ susur,
hələ susur
fikirləri qarışıq...

1983

ƏLİNİ DİZİNƏ SÖYKƏYƏN AĞAC

Şax tuta bilməyir özünü daha,
Kökündən pöhrələr dirçəlib onun.
Görən budaqları ağırdı, yoxsa,
Bu illər belinə güc gəlib onun?

Çiyindənən aşağı enib saçları,
Yuxudan oyanan qarıdı bəlkə.
Əlini dizinə elə söykəyib,
Götürsə, ortadan qırılar bəlkə.

Dil bilmir, güldürüb-danışdırasan,
(Bəlkə səbr eləyək, ömür var hələ).
Mahnı oxuyasan, durula kefi,
Bir şer deyəsən özünə gələ.

İllər qırış-qırış qabıq – alnında,
Yüzmü yaşayıbdı, minmi, bilmirəm:
Məndən soruşsaydı deyərdim, ancaq
Bu ağac danışmır, dinmir, bilmirəm.

1983

NAR AĞACI VƏ KÜLƏK

Elə bir ki, bağlayıblar
Küləyi nar ağacına.
Az qalır ki, kök üzülə
Az qalır ki, ağac sına.

Bəlkə susuz qalıb külək
Bəlkə acdı, dən istəyir...
Bərk-bərk yaxandan yapışıb
Özünü səndən istəyir.

Əl atdı barına, qoyma,
Əl atdı narına, qoyma.
Gəndən-gəndən görən düşər
Külək azarına, qoyma.

Budağından qopan yarpaq
Düşdü küləyin başına.
Kim gətirib axı, narın
Belə kələyi başına.

Qırdı zəncirini külək
Narı qopara bilmədi.
Qaçırtmağa gəlmişdi o
Alıb apara bilmədi.

1980

Bu ağaca toxunma
Bu ağacın dərdi var –
qırılıb budağı,
 əzilib gövdəsi.
Bu ağac ağlayır
Kim nə deyir-desin.

...Bu ağacın altında
Bənövşələr
 boyun büküb
 külçə-külçə.
Təbiət inciməzmi
 ağacı ağlayanda
 çiçəyi gülsə?

1979

Baharı gözümə geydim
dünyanı yaşıl gördüm,
insanlar qocalmayıır,
cavanlaşır gördüm.

Baharı başıma qoydum –
papağım budaqladı:
Kölgəsinə qoyun-quzu əvəzinə
Özüm gəldim.
Baharı yaşıma qoydum
(Nə gözəldi –
ağrısıyla qalib yadımda)
Bir sarı yarpağı düşdü
Gördüm atamdı...

Baharı ürəyimə qoydum
yaşılladım, yarpaqladım
Yolçu, gəl meyvəmi də
Yaşılığıma əl aç
Kölgəm yanğına əlac –
Görmürsənmi
yarı adam olmuşam,
yarı yeriyən ağac...

1982

Söyüdü yıxdılar,
yaman yıxdılar,
Altından kölgəsi qaça bilmədi.
Daha deyilmədi:
«Söyüd altı var»,
Daha gövdəsinə söykənilmədi.

Bir kölgə boğuldu –
yaşıl üzdə tər
Atlar da dəyişdi hörük yerini.
Bir söyüd yıxıldı,
sandım kəsdilər
Bir ana kəndimin hörüklərini.

1981

AĞAQLAR... ÇİÇƏKLƏR

Niyə çiçəklərin qanadı yoxdur,
Niyə bu ağaclar yerimir, allah?
Görən gözüyaşlı bu yaşıl otlar
Danışa bilərmə, dirimi, allah?

Ağaclar yeriyə bilseydi əgər
Toyuma gələrdi pəlidim – mərdim.
Söyüdü saçı atıb boynuma
Belədən-beləyə rəqs eləyərdim.

Çiçəklər uçmağı bileydi kaş ki,
Mən bu gözəlliyin vurulmuşuyam.
Nərgizlə yasəmən qonub çiyinimə
Deyəydi: gəlmişəm, şahlıq quşuyam.

Kəfi durulaydı çinar dostumun,
Neynim, bu sevincin ömrü gödəydi.
Oynayıb yorulan sarmaşiq xanım
Vələsin çiyində çıxıb gedəydi.

Hayıf ki, ağaclar yeriyə bilmir,
Hayıf ki, qanadsız qalıb çiçəklər.
Ağaclar yeriyə bilseydi əgər...
Çiçəklər uçmağı bileydi bəlkə...

1982

Bir budaq sındırdım özüm bilmədən,
Elə bil meşənin xətrinə dəydim.
Əgər sevmirdimsə gülü, çiçəyi,
Bəs mənim eşqimin ətri nədəydi?

Bir budaq sındırdım, əlim ağrıdı,
Söz verdim: vaxtında şiv əkəcəkdim.
Bir yarpaq toxundu üzümə, sanki,
Təbiət üzümə bir şillə çəkdi.

1981

Bu ağac
yelləyirdi küləyi.
Dünən axşama yaxın
küləyin yuxusunu
yelləyirdi bu ağac...

Bu gün tezdən oyandım
Budağın üstündə
«Qızıl gülə batmışdı» külək –
Hələ də şirin-şirin
yatmışdı külək.

1981

BÜLBÜL QONMAYAN ÇİÇƏK

Bülbül qanqala qonmaz, anaş
Gülmü, çiçəkmi azdı?
Tikan üstə oturanın
boğazından çörək keçməz,
su keçməz
hələ mahnı –
hələ cəh-cəh...

Bülbül çiçək vurğunudu
Bülbül mahnı vurğunudu.
Qanqal üstə qonan bülbül
Ya kardı, ya kordu, ya lal
Ya da həyat yorğunudu.
O bülbülü qovlama
Onunku belə gəlib
Başını tovlama ki –
səni çiçək çağırır, dur, gedək.
Onunku belədi, neynək.

Bülbül qanqala qonmaz,
Qonubsa,
o bülbül
ya kardı, ya kordu, ya lal
Bülbülə bu günahı
halal eləyin, halal.

1982

LAL QAYA

Bu qaya daş qayadı,
bir qaraqaş qayadı,
dizinin üstə bulaq –
kirpiyi yaş qayadı.

Bu daş qaya – dörd divar,
dərdi yağış, dərdi qar,
dindirməyin, amandır
bu qayanın dərdi var.

Bir vaxt quşdu...
Qayadı,
sınıq düşüb qanadı,
allandı lələləri,
yanaqları qanadı.

Gəl dərđini suya de,
ya boz de, ya saya de.
Gedə bilmir haçandır,
sən dərđə bax qayada!..

1983

HƏLƏ ÇOX GƏLƏCƏK SEL BU ÇAYLARA

Hələ əriyəcək dağların qarı,
şdırğı yağışlar yağacaq hələ.
Əlləri qaşında ağsaçlı qarı
fikirli-fikirli baxacaq hələ:
hələ buy az hara, bu çaylar hara...
hələ çox gələcək sel bu çaylara.

Hədər gizlənməsin qaya kölgədə,
ətəyi sökülüb, əli sürüşüb...
Çayları yaşadan sular, bəlkə də
bir dərdli buludun gözündən düşüb –
şimşək, buludların köksündə yara,
hələ çox gələcək sel bu çaylara.

Yazda yağış yağar,
yağır, qoy yağsın,
qayada vələsin günahı nəymiş?
Döşdə bənövşənin küsdürüb, yazın
bu yağış bəlkə də xətrinə dəymiş...
Üzür su üzündə «çəhrayı xara»,
hələ çox gələcək sel bu çaylara.

Həsətli çağımı, ağır itkimi
əl atıb sinəmdən qoparar çaylar.
Ölü kötükləri bir tabut kimi,
harasa çiyində aparar çaylar.
Bir təpə üstündə durub haylaram...
hələ çox gələcək sel bu çaylara...

1983

Uçur, uçur durnalar
lələk sala-sala.
Durnalar payızdan,
payızdan uçur
qorxurlar, gələn payız
onları ağac sanar...

Uçur, uçur durnalar
mahni oxuya-oxuya.
qanadlarında bahar,
qanadlarında vətən,
qanadlarında dünya...

Güllə atıb
baharı tökməyin payıza,
vətəni tökməyin payıza,
dünyanı tökməyin payıza.
Nə deyim, necə deyim? –
payız bu dünyanınıdı,
dünya payızın deyil...

Yağışlar hirsli-hirsli,
küləklər harın-harın,
durnalar payızın deyil,
durnalar ağac deyil,
lələyi yarpaq deyil
durnaların...

1982

Bu qayanı
su gətirib sahilə –
susuzluq gətirib.
Ot istəsəydi
göylüyə gedərdi bu qaya,
dincəlmək istəsəydi
kölgəliyə...

Su gətirib
bu qayanı sahilə,
budur,
qara öküz kimi
diz çökübdür yangısına
bu qaya...

1982

PAYIZ

Niyə belə fikirli, niyə belə pərişan,
Yazın da yağışı var, belə qəzəbli deyil.
Ömür havan kimidir, gah küsən, gah barışan,
Bu yazdığım şer də sevgi qəzəli deyil.

Gecələr elə uzun, gündüzlər elə həzin,
Üz tutub ayrılığa köçər gözəllər, quşlar.
Vurulub nəğməsinə bir kövrək, ulu səsin,
Gözəllərə, quşlara yarpaqlar da qoşular.

Rəngim oxşamasa da, payızların rənginə,
Payızda doğulmuşam, payız adamıyam mən.
Kədərli görünməyə lap çoxdan öyrənmişəm,
Payızda köçüb atam, payız atalıyam mən.

Payız bacılıyam mən – payız apardı onu,
Payız xasiyyətim də bu torpağa tanışdı.
Heç olmasa sən inan, inan, qurbanın olum,
Qoy özgələr deməsin, bir nağıldı danışdı.

Bəlkə də bir nağıldı, hardan bilim, nə bilim,
Onu danışırım ki, bilməyənlər eşidə.
Payız ürəyimdədi, həsrəti dilim-dilim,
Payız küləklərisə haray salıb eşikdə.

Payız adamlarının dərini bilən azdı,
Yoxsa şirin gülüşlə güldürərdim bəşəri.
Yazdığım bu şer də belə qəmli olmazdı,
Dərdli bir payız günü yazmasaydım bu şeri.

1984

BƏNÖVŞƏ

Fərəhlə gözünün içinə baxdım,
Niyə sevinmədin, niyə, bənövşə?
Üzüb saçaq-saçaq döşümə taxdım,
Danışıb dinmədin, niyə, bənövşə?

Çağırdım... elə bil diksindin bu an,
Qorxub yazıq-yazıq boynunu бүkdün.
Hələ oyanmamış el yuxusundan,
Oyanıb qar-qışdan bahara düşdün.

Sənin əvəzinə, ay teli incə,
Versələr almaram güllü çəməni.
Özümdən xəbərsiz göynətdi necə,
Baharda baharın həsrəti məni!..

Tel eylə çayları, tar eylə dağı,
Sevgi mahnısını çaldır, bənövşə.
Göz-gözə durarlar sevənlər, axı,
Gəlmişəm, başını qaldır, bənövşə.

1977

Gömgöy suların üzündə
körpə-körpə ləpələrlə oynaşan
ay işığıyla dolanmaq olar.
Dolanmaq olar
çöl bülüllərinin yumşaq səsiylə,
yarpaqlarıyla ağacların,
sal qayaların
dibinə yuvarlanmış daşıyla,
yolların göz yaşıyla,
- dolanmaq olar.
Qardaşım la dolana bilmirəm,
kölgəsini qoruyuram
itdən-qurddan.

1987

MİN DƏFƏ GÖRDÜYÜM DAĞLARIN ŞERİ

Çiyində ulduzları gördüm əsgər dağların,
Min illərdi tərənəm, bir qoluna girəsən.
Dayanıb qəmli-qəmli, başında qar saxlayır,
Dözümdə canım dağa oxşayarmı görəsən?

Əsrlər salxım-salxım asılıb yaxasından,
İnsanlar uşaq kimi damağı sulu keçib.
Buludlar tüstülənib, gün yanıb çuxasında,
Ürəyi odlanmayıb, gözü görməyib neyçin?

Vallah, bir tapmacadır, tapmaca başdan-başa,
Xoş ətrinə öyrənib güllü biçənəkliyin...
Min illər bundan qabaq kəklik qonubsa daşa,
Sabaha umudu var bu gün uçan kəkliyin.

Qəlbində sevgisini həsrət buxovlayıbdır,
Susur ağac qaşını o, tərpedə-tərpedə.
Haçansa qəzəblənib, bulaqla ağlayıbdır,
Yumruğundan sonrakı şiş yeridir təpə də.

Bu gün təzədən baxdım çox gördüyüm dağlara,
Daşsan, yoxsa dəmirsən, dağıl, ürəyim, dağıl.
Bilmirəm, bu insanlar hara qalxırlar, hara,
Zirvələr fəth edənlər bir gün enəcək axı!

Çox da gördüklərimə yetişə bilmir əlim,
Zirvə qartal yeridir, dağ namərdlə keçilmir.
Bu dağları görəndə, necə deyim, nə bilim?
Ürəyim böyüsə də, məhəbbətim kiçilmir...

1984

BULAQ

Çıx,
çix qayadan gəlmişəm,
nəğməni oxu, bulaq.
Yer üzündə suların
şahı bulaq.

Yox,
nahaq səndən nəğmə umdum,
bülbül deyilsən, bulaq.
Xoş ətir də umardım,
gül deyilsən, bulaq.

Ah!
Dadına diz çökürəm,
adına diz çökürəm,-
elə bil ki, dünyada
ən gözəl öpüş verən
qadına diz çökürəm...

1982

VURĞUNUN «CEYRANI»

Ovçu ovsunlanıb baxır ceyrana,
Tüfəngi əlində saza dönübdür.
Oxuyur Kərəmtək, o, yana-yana,
Ceyran da sevdiyi qıza dönübdür.

Su içir bulaqdan səssiz-səmirsiz,
Ceyranın ovçudan yoxdur xəbəri.
Çöllər gözəlini gətirən bir iz,
Elə bil ovçunu çağırır geri.

Deyən ayaqları baxmır sözünə,
Göz qoyur təbiət hər şeyə indi.
Alnından soyuq tər axır üzünə,
Barmağı yapışib tətiyə indi.

Ceyran arxayındır qorxu-hənirdən,
Gözəllik duyanın vicdanı olar.
Ovçu necə vursun!
Vurmur ki, birdən –
Vurduğu Vurğunun «Ceyran»ı olar.

1978

BULUDUN ŞER PAYI

Ətək-ətək nəminə
toxundu əlim buludun.
Kədərinə, qəminə
nə deyim dəli buludun?

Bu şimşək, bəli, şimşəkdi,
Bu şimşək dəli şimşəkdi.
Kürəyinə qırmanc çəkdi,
Közərdi dili buludun.

Quru dedim, o yaş dedi,
Çəkinmədi qardaş dedi.
Ağlayanda, ey kaş, dedim,
Hayına gəlim buludun.

Sərib bu qış hörüyünü
naxış-naxış hörüyünü
Öpüm yağış-hörüyünü
öpüm bu gəlin buludun.

Çiçək baxar gözündə qəm,
(yağmasam, bulud deyiləm).
Ağlamağı ayrı aləm,
Bu kövrək, həlim buludun.

Bu qədər dərdə ağlayar,
Namərdə, mərdə ağlayar,
Mən olan yerdə ağlaya,
Dərdini böləm buludun.

1981

Nə sirdir bilmirəm, xətrimə dəyir,
Məni saymayanda zirvələr həmdəm.
Zirvəyə qalxmağa aman verməyir,
Özümdən ağırdır içimdəki qəm.

Daima qarlıdır zirvənin yolu,
Lalənin gözündə bir qara daşam.
Mən əldən tuturam, heyranın olum,
Ayaqdan tutmağa alışmamışam.

Hər yolum düşəndə dərə dibinə,
Qıymaram bir bulaq gözü bulana.
Kimsə bu dünyanı vermişdi mənə,
Mən də bağışladım Əsəd balama.

Çaylar zirvələrin ucundan tutub,
Nəğmələr yaydıqca çılpaq tarından-
Mən də bir söyüdün saçından tutub,
Çırpacam dərdimi yarpaqlarından.

Dünya başdan-başa yalandı sanki,
Qırılan cığıra indi gəl inan –
O cığır didilmiş ilandı sanki,
Düşübdür qartalın caynaqlarından.

1986

AĞAQLAR AĞLAYANDA

Ağaclar ağlayanda
ovutmaq olmur.
Dizinə döyə-döyə
saçını yolmur.

Ağaclar ağlayanda
göy aparar
gözünün yaşını ağacların.
Dumanda gizlənən,
gəlin kimi
yaşmanan ağacların.

Ağaclar ağlayanda
ağlayar qonşusunun ölməyinə.
Öz ömrünün qorxusu
sarılıb gedər
qulağına gələn balta səsinə.

Ağaclar ağlayanda
göz yaşları içində
kədəri, qəmi islanar.
Niyə ağaca dönmür görəsən
daş qəlbli insanlar?

1981

UNUTMA

Qalx ayağa, sarmaşıq –
zavallı çiçəyim, dur!
Dünya yaman qarışıb,
o günlərin sonudur.

Tutub güllü ucundan
uzatsaq – tar simisən,
ömrü boyu qıçından,
yatan xəstə kimisən.

İnləmə zarın-zarın,
gürzəmi, ilanmısan?
Haçandır ağacların
boynuna dolanmısan...

Uca kimin başıdır,
uzaqdan görün görüm.
Səni ağac yaşadır,
dayaqsız sürün görüm.

Sən özgə qazanında
boş bullanan qaşığısan.
Həmişə yol azanda,
unutma, sarmaşıqsan!

1982

Yağmasaydı bu yağış
beləcə həlim-həlim,
neyləyərdim görəsən
bu kimsəsiz anımda –
Eh, nə bilim,
nə bilim?

O ulduz olmasaydı
səhərəcən yanımda,
neyləyərdim görəsən
bu kimsəsiz anımda?

Nə yaxşı ki, çıxdı ay,
gülə-gülə baxdı ay.
Aya baxın yemişdən
elə bil ki, bir dilim,
bu ömrü neyləyərdim
ay olmasaydı, gülüm?
Eh, nə bilim,
nə bilim?

Bu yağış yağmasaydı,
o ulduz axmasaydı,
beləcə gülə-gülə
ay dönüb baxmasaydı
ağlardım zülüm-zülüm.
Neyləyərdim bu adi
bu əyləncə dünyada?
Eh, nə bilim,
nə bilim?

1984

YAĞIŞ YAĞIR

Yağış yağır ilmə-ilmə,
Yağış yağır şirin-şirin.
Sən üzümə belə gülmə,
Bir yağışdı gülüşlərin.

Yağış yağır loxma-loxma,
Yağış yağır narın-narın.
Sən üzümə belə baxma,
Bir yağışdı baxışların.

Yağış yağır ilmə-ilmə,
Göyü yerə tikib yağır.
Göyün axı, ilmə-ilmə
Yaxasını söküb yağır.

Yağış yağır, bu dünya da
Mürgüləyir həzin-həzin,
Bir misrası düşür yada
Unudulmuş nəğməmizin.

Yağış yağır damcı-damcı,
Yağış yağır uzun-uzun –
Ürəyində sevgi açır
Çiçəkləyən yolumuzun.

Buludlar da qalmayı dinc –
Yağış yağır, yağış yağır;
Kimə kədər, kimə sevinc,
Kimə şər bağışlayır...

1983

Dünya gözəllikdi başdan-ayağa
Duymağa, sevməyə bir ömür azdı.
Söykənib bulaqda dodaq-dodağa
Əbədi qalmaq da heç yaramazdı.

İnciyər qızılgül, küsər bənövşə,
Durub gözlərimə baxan almadı.
Bir qoca palıdla gəldim görüşə,
Heç onu mənimtək duyan olmadı.

Hardasa azdırıb döngə əliyi,
Meşə bölük-bölük, düz bölük-bölük.
Məni saxlamayın, mən getməliyəm,
Hardasa, hardasa bir cığır ölür.

Gəzirəm dünyanı dan pusa-pusa,
Günəş mənə verir öz yerini də.
Sevməyə bilərəm hansı gülüsə,
İncidə bilmərəm heç birini də.

Dünya gözəllikdi başdan-ayağa
Söyüdü'n hörüyü qulac-qulacdı.
Söykənib qayayla cınaq-cınağa
Yöndəmi dağlara mən ayaq açdım.

1982

BƏNÖVŞƏ

Adını çəkən zaman,
Yadıma bahar düşür.
Əllərini öpdüyüm
O sevimli yar düşür,
bənövşə.

Görən söyləyir sənə:
Sanki deyikli qızıdır.
Niyə boyun bükmüsən
Yarınmı vəfasızdır,
bənövşə?

Bu görkəmlə utancaq –
Qonağa oxşayırsan.
Başını qaldırsana
Dərsə hazır gəlməyən
Uşağa oxşayırsan,
bənövşə!

1978

Ulduzlar öz yolundan
dönməlidir şerimdə,
Yorulmuşam, çox gördüm
dağları öz yerində,
mən ağac sancmalıyam buludların
köksünə,
istəyim o deyil ki,
hər şey olsun əksinə.
Qarşımızdakı ağac
yerdəyişmə qanununa tabe olmur,
mən olandan evimizin
yeriməyə tabı olmur.
Neçə ildir öz yerində donub qalıb
Şimal Buzlu okeanı.
Neçə ildir od içində
Bakı yanır.
Bəlkə uçmaq həvəsi var
dəvənin,
otun,
dənizin,
Neçə ildir bir sim üstə
Bülbül oxuyur «Sənsiz»i
Hər şey, hər şey şerimdə
yarımçıq oyanmalıdır
yuxusundan,
əsrələrin nizamını dağıtmalıdır küləklər
qorxusundan.
Günəşi də hər səhər
eyni yerdə görəndə,
hər gün eyni dostlara bir cür salam verəndə,
özümdən uzaqlaşır, özümdən çəkinirəm
sonra da yavaş-yavaş
özümdən ayrılıram, özümdən çəkilirəm –
dönüb ot oluram, ağac oluram,
taleyim oyuq-oyuq:
Rəssam dostlarım da öz şəklimi çəkir,
dərdimin yox...

1987

Bu çay –
dağdan axan bir çaydı.
Qış gəlmişdi,
üstünü
buz örtmüşdü neçə aydı.

Bu çay
ağappaq qar altında yuxuya getmişdi
nə vaxtdı.
Suları buz altında
tərpəşirdi, oyaqdı.

Günəş şəfəqləriylə
dimdiklədi
qabığını bu çayın –
bu çay, sanırsan
uzun bir cığır,
ya da, ya da elə bil ki,
yumurtadan ilan çıxır...

1980

DÜNYA CAVANLAŞSIN DEYƏ

Bu gün mənim gəzmədiyim
yer qalmadı meşədə.
Yorulmadım, təngimədim
gərilmədi nəfəsim.
Anam üçün gül gəzirdim –
o çiçək bənövşədi
tapmasaydım bu dünyanı
gəzərdim dizin-dizin.

Bir də gördüm qar altından
bir gül baxır utancaq,
Başına bir yarpaq qonub
elə bil göbələkdi.

Bu gün evə dönərdimmi, gün əyilib batınca?
Nə yaxşı ki, ağac altı
açıldı gəbə təki.

Gözüm doymur tamaşadan,
əlüm gəlmiş üzməyə.
Üzə durub təbiətlə
anama məhəbbətim.
Ürəyimin çırpıntısı
toxtamayır, kəsməyir
Belə yerdə nə güc gərək, nə igid cəsarəti.

Dizə çöküb dəstələdim
güldü də... yenə bitər.
Baxdı bu an gözlərimə
qəmlə sevinc yanaşı.
Əzəl gündən kövrək könlüm
qanadsız quşdan betər .

Ona kədər – dünya qədər,
Sevinc də çox yaraşır.

...Anam durub mənə baxdı,
bir də tər bənövşəyə
Köks ötürüb nəfəs aldı,
bir ah çəkdi dərinədən.
Çiçəklərə məhəbbəti
gözlərində üşüyür,
Elə bil ki, indi mənəm
o güllərin yerində.

Sinəsinə sıxdı məni
əlimdə gül dəstəsi
Oğul ətri, çiçək ətri
aldıqca cavanlaşdı.
Qoy analar ürəyindən
nə keçirsə istəsin
Bəlkə dünya analarla
qaldıqca cavanlaşdı.

1983

«Sahiləcəndi dalğaların ömrü...»

Getdim dənizəcən,
Girdim suya dizəcən...
Kim oyatdı dalğaları,
Üstümə atdı dalğaları?
Atımca boylu dalğaları,
addımca boylu dalğaları
adamca dəymədüşər dalğaları.

Yeriyən ilana oxşadı dəniz
İrəliyə-geriyə
yeriyə-yeriyə
Dabanına tikan batmış
dəvə kimi axsadı dəniz.
Üstümə gəldi dəniz;
Hirsindən, hikkəsindən
qəh-qəh çəkib
Güldü, hey güldü dəniz.

...Durmuşam sahilə yaxın
kəsmişəm xəzrinin yolunu –
Tutmuşam ovsarından «dəvənin»,
Üzmüşəm boğazını «ilanın»;
Buraxmıram şəhərə dizəcən dalğaları.
Qovmuşam sahildən dənizəcən dalğaları.

... Yox, insan işi deyil
girə qılığına dənizin.
Bu, küləyin işidi
Nəsə deyib
qulağına dənizin...

1981

DAĞLAR

Üz tutmuşuq qocalığa,
bükülməz dizlərim, dağlar.
Gətirmişdim qucağına –
qalır mı izlərim, dağlar?

Yatan baxtım daşlanıbdı,
daş olmaqdan xoşlanıbdı...
Yolum səndən başlanıbdı,
əvvəl-im-əzəl-im, dağlar.

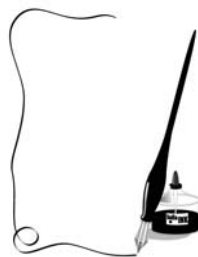
Könlümdə həsrətin təkdi,
məni də həsrətin çəkdi.
Nə gözəldi, nə göyçəkdi –
göyçəyim-gözəl-im dağlar!..

Mən gləndə göy meşənə,
qoynuna çiçək döşənə.
... Diz çökmüşəm bənövşənə,
izn ver, düzəl-im, dağlar.

Şəkərli, dözməyib gəldim,
gül açdı, üzməyib gəldim.
Doyunca gəzməyib gəldim –
dur gedək, gözəl-im dağlar...

1985

**Baxma ki, bu qara başım
Nəzirə, ehsana düşür, -
Nə qanıma düşən qan var
Nə qanım hər qana
düşür.**

AYRILIQ

Gəlin ağısı

Sən ki, belə getməzdin,
Hara gedirsən, hara?
nə soruşum dənizdən?
Nə deyim dalğalara,

Ayrıldıq...
Yanağında
göz yaşı gilə-gilə
mən sənə can atıram,
ləpələr də sahilə.

Örpəyim, məğlub olmuş –
Bir ölkənin bayrağı,
Saçlarım, uçub gedən
havalanmış qağayı.

Kimi qınayım indi,
ya bəxtimə daş atım?
Mən bir ömrü, dərdə bax,
Bircə günə yaşadım.

Dalğaların üzündə
günəş
yanan ocaqımı?
Səni aparən dəniz
Mənə qaytaracaqımı?..

1994

YANIR...

Gül-çiçəklər qırmızı,
deyirsən bulaq yanır.
Bir ağac budağında
gör neçə ocaq yanır.

Bir göyümüz, yerimiz,
nə bölürük Yeri biz?
Sevgidəndi şerimiz
od tutub varaq yanır...

Ah, bu nə şirin xəyal –
bir gözdə min bir sual!
Baxırsan – yanaqlar al,
öpürsən – dodaq yanır.

1986

BİLSƏYDİM Kİ...

Bilsəydim ki, duyacaqsan sözümlü
Qızılgülün yarpağına yazardım.
Ürəyimin alovunu, közünü
Baxışım ilə yanağına yazardım.

Zirvə aşıb günəş göyə gəldimi
Arzularım qönçə tutar gül kimi.
Bu sevgini ürəyimin, qəlbimin
Yazılmamış varacağına yazardım.

İntizarda çox saxlama gəl, məni
Sənsiz yerdə soraqlama gəl, məni,
«Sən mənimsən!» - ah, bu şirin kəlməni –
Dodağımla dodağına yazardım.

1979

ATASINDAN QORXAN QIZ
(yarızarafat)

Bulağa getmədi tək
Bəlkə suyundan qorxdu.
Kənddə toy oldu tək-tək
Kəndin toyundan qorxdu
Atasından qorxan qız.

Məktəbə ağırtdı yol
Bir kəsə yanaşmadı
Ürək edib bircə yol
Dərsi də danışmadı
Atasından qorxan qız.

Bayram olar, pay gedər
Bir evə pay gətirməz.
Qonağı cavandırsa
Öldürsən çay gətirməz
Atasından qorxan qız.

Günü keçdi yuxulu
Əlinə əl dəymədi.
Topuğundan yuxarı
Bircə yol don geymədi
Atasından qorxan qız.

Elçilər yolu üstə
Sabah şərbət içilər.
...Nə incidi, nə küsdü
Ərə getdi keçələ
Atasından qorxan qız.

1983

BİR DƏ BOYUM ÇIXMAZ O GÖZƏLLİYƏ

Yaman böyüyürdüm
özümdən xəbərsiz
anamdan xəbərsiz
qınımdan xəbərsiz
o gözəlliyyə xətrinə.

Boy atdı o gözəllik,
biri ayağımdan,
biri başımdan
dartıb uzatdılar məni
o gözəllikdən də yuxarı.

Çıxdı ağaca o gözəllik
Ba ağac haça-haça
çatmışam qaça-qaça
belini quca-quca
Gəzdim budaqbabudaq.

O qaçdı, mən qaçdım
bir ağac boyu qaça-qaçdı
yığıldı birdən o gözəllik
düşdü şöhrətin qucağına
ha dartdılar, dartdılar
başından, ayağımdan...

Ürək yansa boymu çıxar
Böyümədim ki, böyümədim
o gözəlliyyə sarı...

1983

BAXMA...

Üzündən illər keçib
dönüb üzünə baxma.
Əyil öp yar izindən,
Durub izinə baxma.

Bəndə yandıran çırağ
sönəcək allah, allah...
Dərdi daşığına bax,
dərdə dözənə baxma.

Bu sirr mənə həyanmış
Eşqim nə gec oyanmış?
Yola gəl, canı yanmış,
düşmən sözünə baxma...

1992

DEMƏRƏM

Könlüm qış istəsə, nə din, nə danış
Sən bircə gecəlik qışa dön, gülüm.
Eşitsən dərmanım uçmağa qalmış
Mənim əvəzimə quşa dön, gülüm.

Bir oda atılaq, bir odda bişək
Bir yerdə sovrulsun göyə külümüz.
Yayılsın yamaca, yayılsın döşə –
Bir yerdə, bir vaxtda açsın gülümüz.

Daş desəm daşa dön
- Soruşma niyə?
Qorxma, həmişəlik daş ol demərəm.
Elə vurğunam ki, mən gözəlliyə
Ağlar göz olmasam, yaş ol demərəm.

1978

ÇƏTİN Kİ, PAYIZA QALA BU NƏĞMƏ

Oxuya-oxuya ötdün yanımdan
Bu bahar axşamı, bu yaz axşamı
köçürdün konlümə zərif səsinlə
Bu gözəl axşamı, bəyaz axşamı.

Qıvrıla-qıvrıla cüt hörüklərin
Atılıb düşürdü nəğmə səsinə.
Hərdən baxışların quş tək qonurdu
Könlümün məhəbbət pəncərəsinə.

Özün də şıltaqsan, nəğmənin də şıltaq
Bir azdan gecə də şıltaq olacaq.
Keçsən qapımızdan, zalım itimiz
utancaq olacaq, yaltaq olacaq.

Ayağın altında ovular daşlar
Söyüdlər başını qoyar sinənə.
Bir yarpaq özünü salıb qapıdan
Səndən gileyini deyər nənəm.

... Yenə oxuyursan, keşkə nənəmin
Gedib qulağına dola bu nəğmə.
Eh, nənəm eşitsə, anam gəlini
Çətin ki, payıza qala bu nəğmə...

1982

SIXMA GÖZLƏRİNİ ÖMRÜMƏ, GÖZƏL

Gülünə günə qoyub bəzən bir eşqi
Qızların yalandan ağlamağı var.
Kişi ürəyinin dözümlüyünü
Bu adi kədərlə yoxlamağı var.

... Sənin göz yaşların gələcəksə də,
Taleyim bu yaşla güləcəksə də,
Ömrüm suya möhtac bir çiçəksə də
Sıxma gözlərini ömrümə, gözəl.

Sənin yalan-yalan axan göz yaşın
Ömrümü kökündən yandıra bilər.
Ürəyim ömrümdən yan dura bilər
Bir yarpaq ağırlıq edər, qəfildən
Sevgi budağımı sındıra bilər
Sıxma gözlərini ömrümə, gözəl.
Sanma ki, göz yaşı sevgi deməkdir
Eh, mənə nə fərqi gülsən, gülməsən...
Mənim ömrüm üçün dəniz gərəkdir
Sənin göz yaşların adi gölməçə –
Sıxma gözlərini ömrümə, gözəl.

1982

HARA APARIRSAN MƏNİM EŞQİMİ?

Xalacan, xala
Qızına gözümlə düşüb.
Günah qızında deyil
Günah gözlərimdədi
Fikirləş, özün düşün.

Sözüm onun qulağında
Qulağını burma-burma
Söz əzilər, ay xala,
Qızını vurma, vurma,
Ürəyində sevgi var
Rəhm elə, yaxın durma.

Gözüm sənin qızındadır
Gözümə dəymə, dəymə
Çırtma vurma, qan düşər
Gözümü döymə-döymə.

Xalacan, xala
İnsafın olsun barı
O sənin qızındırsa,
Mənim yarım, yarım.

Yarım nəyinə gərək
Yarımı ver, ay xala.
İçin-için göynəyən
Yaramı ver, ay xala.

Vermirsən, hə?
Bəs qızını,
qızını hara aparırsan?
Gözüm sənin qızındadı
Qızını vermirsən, vermə
Gözümü hara aparırsan?

1981

Payızdı –
ölüm havasına
 oynayır yarpaqlar,
sümüyə də yatır bu hava,
döşə də.
Payızdı –
bir azan səsi gəlir,
ağlaşmadı meşədə...

Hara gedirsən, ata?
- Gedirəm gələcəyə.
- Nə vaxt qayıdacaqsan?
- Gedirəm, gələcəyəm...

Nə fərqi var,
beş il ərdebildə,
on il İstanbulda,
on beş il Vyanada
qərib ol.
bir ömür bu dünyada...
nə fərqi var?

Qarıçının nə payızı, nə qışı
fərqi yoxdu yağışın da,
günəşin də,
qarın da,-
ömrü keçir ömrün səhralarında...

ƏTRİNƏ GÜLLƏ ATILAN ÇİÇƏK

Necə açıldı güllə
Ətri səpələndi bu çiçəyin
dağa-daşa
çölə-düzə
qoşuldu
toza-hisə
oldu gilə-gilə...
Gülləni kim atdı,
Tətiyi kim çəkdi?
Bəlkə bu ətir
 oba-oba
 dəniz-dəniz
 dünya-dünya
 ürək-ürək
gəzəcəkdə?!
Güllələnmiş yazıq ətir
Nə günə saldı bu çiçəyi
 ağ ləçəyi,
 bu göyçəyi.

Uçurulmuş ətir indi
necə baxsın bu çiçəyin üzünə?
Bu çiçək dizinə
döyə-döyə qalıb,
güllə atanı
söyə-söyə qalıb
ləçəklərini yeyə-yeyə qalıb.

Bu çiçək o qızdan betərmiş:
O qızın gözləri göydü
O qız qızlara ögeydi

O qız əyninə nə geydi
gəlmədi xoşuna, gəlmədi
Yeməli deyil, yeyəm,
Söyməli deyil, söyəm
(kişi söyüş söyməz)
Dəliyəm, nəyəm?
Xoşuma gəlmir, vallah
O qız, o çiçək
nələr çəkəcək...

Ətrinə güllə atılan çiçək –
yeriyən ölü,
kiriyan dilmanc.
Yaxşısı budur
nə din, nə əl aç.
Ətrinə güllə atılan çiçəyin
Başına yağış yox,
daş yağar
Dərilməz belə çiçək, qardaş, dərilməz
Mənim xalqım ətirli gül xoşlayır.

1981

ASTA YERİ

Bu mən, bu sən,
Bu da bizim –
 ikimizin
Dil açmamış xəyal adlı
 körpəsi.
Bu da bizim –
 sevgimizin
Aramızda körpüsü.
Hələ, düzü, bu körpüdə
Nə mən varam,
 nə sən varsan.
Bu körpüdə asta yeri
 yıxılırsan!

1978

ÖZÜN DÜŞÜN

Bir tərəfdən gözəlliklər, gözəllər,
Bir tərəfdən ilham mənə həyəndi.
Subayların ardınca söz düzəllər,
Heç birlməyəm nə alışdı, nə yandı.

Bu dağlarda nə duman var, nə çən var,
Eldən-elə, yurddan-yurda köçən var,
Hara baxdım anam adlı Vətən var,
Baş açmadım sağım, solum hayandı.

Gözlərimdə bir rəngdəydi bağça, dan,
Elə bildim Günəş çıxdı boğçadan,
Gülün ətri elə gəldi bağçadan,
Bala bülbül yuxusundan oyandı.

Dağ döşünə bəzək vurdu lalələr,
Sevənləri yolda yordu lalələr,
Hayandasa oxuyurdu lalələr,
Hayandasa... gözlərimdən yayındı.

Qara qıza şəfəqlərdən don biçər,
Ceyran olub bulaqlardan su içər,
Bir gül dərsəm günahımdan tez keçər,
Təbiət də anlayandı, duyandı.

Gözəlliğin aşiqiyəm, ay qağa,
Göz gərəkdir gözəliyə baxmağa,
Qızlar niyə
üz tutanda bulağa
Evimizin yanındaca dayandı?

Günəş yanır, nur paylayır hər yana
Ürəyimdə nə var, dedim mərđyana,
Özün düşün, bir baxışla, ay ana,
Saday balan bu qızlardan doyandı?

1979

BİLSƏYDİM...

Qərib durnalara qoşulan sevgim,
Könlümü, gözümü yara elədi.
Mənim qabağında o etibarsız,
Payızın üzünü qara elədi.

Ürəyində həvəs, gözündə inam,
Məni payız doğdu, neyləyəydi bəs?
Boylu payızlara inandı anam,
Bu toylu payıza inana bilməz.

Bir qurtum su olub boğazda hirsim,
Eşqimlə özüm öz bağrımı yardım.
Bilsəydim bu payız ərə gedəcək,
Mən bütün payızı oğurlayardım.

1981

Gələrsən, üzünə baxa bilmərəm,
Durub əllərini sıxa bilmərəm,
Tökülər qarşıma qaşın-qabağın,
Gedərsən, toplayıb yığa bilmərəm.
Gedərsən, köçünü çəkib gedərsən,
Yaralı kəkliktək səkib gedərsən.

Yenə təkliyimi alıb ovcuma
Çiyimdən başımı salıb ovcuma,
Könlüm gileylənir: «Uçdu kəkliyin»,
Ovcuma bax mənim, «əfəl ovcuma».
Dərdimi-sərimi içib qalaram,
Onsuz da kəkliyim uçub, qalaram.

Kimin gəlişinə qurban kəsərəm,
Böyründə-başında «tir-tir» əsərəm.
Kimin gedişinə sevincim dəniz
Necə dincəlirəm, necə bilsəniz!
... Küləklər darayıb qara saçımı
Aparar səninlə ağrı-acımı.

Gələrsən... Nə deyim, bir daha gəlmə
Günah içindəyəm, günaha gəlmə.
Bir ögey baxışdan ucuz deyilmi
Üzünə çırpılan yüz baha gəlmə?!
Qəlbim sevgisizsə, mən qəlbi daşam,
Yuxun ərşə çıxar, gözlərin daşar...

1980

GETMƏ

Nalə çəkib
 acı-acı
ala gözlər dolar, getmə!
Dərdli söyüd – qəm ağacı,
saçlarını yolar, getmə!

Nə adətli göyçəklərdə,
dərdin çəkən düşər dərdə.
Üzə gülən çiçəklər də
qucağında solar, getmə!

Gülüm açır qəm bağında,
bülbül oxur budağında.
Bu məhəbbət ocağında
Təkcə külüm qalar, getmə!

Təkcə səni görür gözüm,
təkcə sənə gülür üzüm.
Qanadına çatar səsim
durna lələk salar, getmə!

Bu dünyada bir adətli –
gedən gəldi,
 gələn getdi.
Axı, səni kim öyrətdi?
Getmə, getmə, nolar, getmə...

1985

BİR DÜNYAM VAR İDİ...

Mənim sevgi dolu, məhəbbət dolu
bir dünyam var idi...

Arxada qaldı –
o qara gözlümün vida məktubu,
bu kəndin lil axan arxında qaldı.
Qaldı oxşamalar, əzizləmələr
daha qara tellər yetimdir, yetim.
Gəldim aya dönmüş, ulduza dönmüş
o dərqli günləri ziyarət edim.

Ha çaxsın, ha çaxsın
dəli şimşək də
mürgülü həsrəti oyada bilməz.
Elə qovrulub ki, bir daha, bir də
bu sevgi içimdə boy ata bilməz.

İndi hardan bilim aşiqəm, nəyəm
nə üzlə hirsimi boşaldım buna –
beş yüz yol saydığım o beş barmağın,
inana bilmirəm beş olduğuna.

O kökü saralan gözləri daha,
payız yarpağının rəngi yoxlayar.
Başımı qoyduğum o dizlər üstə,
indiyə göz yaşların möhür saxlayar.

Mənim sevgi dolu, məhəbbət dolu
bir dünyam var idi...

Neynim, nə edim?
Gəldim ürəyimin dərđini mən də
o dərqli günlərə danışmış gedim...

1985

BİR QIZ SEVDİM...

Bir qız gördüm, coşdu ürək,
gördüm, bir də görəm onu –
allanıb gül ləçəyitək,
əlim çatmır dərəm onu.

Bir qız gördüm –
bu gözlərim
bir görməklə heç doyandı?
Bir qız gördüm, nə gizlədim
oyandı sevgim, oyandı.

Bir qız sevdim...
Bu sevgidən
bir kimsəyə payım olmaz,
innən belə yekə-yekə
yeriməkdə tayım olmaz.

İnnən belə el içində
qoşulacaq adım ada,
innən belə gündə-gündə
söz çıxacaq adıma da.

İnnən belə qonşu qızın
toyuğuna dən atmaram,
qızılgülü çəpər üstən
o atsa da, mən atmaram.

Ürəyimdə sevgi sızlar
gizlərəm – heç kim görməsin.
İnnən belə gözəl qızlar
salam vermir, qoy verməsin.

Bir qız sevdim...
Bu yaz günü
ürək köz-köz, ocaq-ocaq
Bir qız sevdim, aman allah,
özü bilsə, toy olacaq...

1986

BİR OĞLANIN TOY VAXTIDI...

Daha ulduza dönüb
buludların dalında
bata bilmir bir oğlan.
Qəlbində günəş odu,
«ay işığı altında»
yata bilmir bir oğlan.
Ölüm güc gələndə neyləsin ata
oturub qlardı indi,
gələnə-gedənə yol göstərərdi,
toyunu çalardı indi...

Fikirlər toy yükündən ağır,
nə baş dözüür, nə ürək:
ata sökəydi evi,
ata tikəydi evi,
ata duraydı gərək,
Hazırında oturub
gəlin gətirəydi oğlu...
Fikirlər ölür,
fikirlər doğulur.

Payız axşamının qaranlığında
yazıq arzular da yol gedə bilməz –
hardasa, hardasa çəpər dibində
gölməçəyə düşər, çuxura düşər,
Beləcə uzanar,
uzanar ömür...
Hər işdə birinci olan oğlanın,
toyu dostlarından axıra düşər.

1985

BİR YAŞIL SEVGİYƏ DOĞRU...

Oğrun-oğrun
bir ilahi qız baxar,
bir yaşıl sevgiyə doğru –
ömrünün çiçək vaxtı,
dodağının titrək vaxtı
ürəyinin ürkək vaxtı.

Bir qız baxar...
Bax, gözəlim, o baxışlar
qəlbimə köz salacaqmı?
Vaxtsiz yağan yağış kimi
araya söz salacaqmı?

Bax, gözəlim,
durub-durub aşıq olum –
(saçlara bax, qulac-qulac!)
Gözlərinin yaşı olum,
əlini tut, ovcunu aç...

Gül, gözəlim, gözlərimdə
sevgi gülöyşə-gülöyşə –
birgə duraq, birgə baxaq,
mən buluda, sən günəşə.

Kim ayırır, nə ayırır
nəyi nədən, kimi kimdən.
Qayadan daş qopan kimi
bir səs qopar ürəyimdən –
qollarını oyadar
gözlərini oynadar.

Bu bir əlcə sevgini də
qol götürüb oynasana,
yandı bağrım, döndü külə
oyna, quzum,
oyna, sonam...

1984

Sapsarı saçların arasından
sapsarı payızın arasından,
sapsarı günəşin arasından
gömgöy göz baxırdı mənə,
gömgöy göl baxırdı mənə...

Bu sapsarı saçların
sığalını çəkən kim?
Bu sapsarı payızın
yağışını tökən kim?
Bu sapsarı günəşin
istisini içən kim?
Nə bilim, anam, nə bilim?!

Bu gömgöy gözün
bu gömgöy gölün
sevincindən,
ağrısından-acısından xəbərim yox.
Mənimlə tramvayda gedən
bu gömgöy gözün
bu gömgöy gölün
Göy göl kimi
bacısından xəbəri yox.

Sapsarı saçları
Kəpəzdəki ağacların
sapsarı payızlığı.
Bu sarılıq arasında
Göy-göy gəlinliyi,
Göy-göl qızlığı
Gedirdi hayanasa.
Bu sarılıq içində
bircə yaşıl sevgiyə
insaf ver, ay bacısı,
ümid ver, ay anası...

1983

BİR PAYIZ AXŞAMINDA....

Bir payız axşamında
durnalara qoşuldun
dedim, gəl, sevgilim ol,
nədən dönüb quş oldun?

Sinəmdə qan ağlayan
boş bir ürəkdi sənsiz,
nəyə gərəkdi dünya,
nəyə gərəkdi sənsiz.

Bir payız axşamında
həsrətim çilik-çilik,
dedim, dönüb gələrsən,
sən getdin həmişəlik.

Baxışlarım saralan
güldü, çiçəkdi sənsiz,
nəyə gərəkdi dünya,
nəyə gərəkdi sənsiz?

Bu yaralı könlümün
qırılıb qanadları,
quşlar öz yuvasına
dönəndə qayıt, barı.

SUYU ÇOXALAN BULAQ

Günəş üfüq boyu yandı, saraldı,
subaylıq oynatdı yerimdən məni –
qələmi, kağızı əlimdən aldı,
ayırdı gül kimi şerimdən məni.

Gəlib mən bulağın durdum yolunda,
səhərdən axşama yolu yorulmaz,
səhərdən axşama səhəng əlində,
allah, bu qızların qolu yorulmaz.

Məni yol üstündə görcəyin qızlar
bir ədalı gülüş, bir quru salam...
Görəsən gözəlim, göyçəyim qızlar
bu qədər suyu neynir,
neynir, balam?

Bulağın yolunda sirli heykələm,
kim bilir, bəlkə də göyərdim buy az,
alıb hər səhəngə dodaq söykədim,
qızlar da demədi, ay şair qağa,
axı yalandan,
yalandan bu qədər su içmək olmaz.

Su içdim, uymadım əldə fürsətə
sinəmdə bir eşqin fəryadı vardı.
Qızlar bir bulaqdan su götürsə də,
hər səhəng suyunun öz dadı vardı.

Təkcə yol yorulmur...
Hey gedən, gələn
mən də soruşmuram: qızlar nə haldı –
Bu körpə bulağın, lap məəttələm,
Elə birdən-birə suyu çoxaldı?

1985

GET...

Get, dəli küləklər saçını yolsun,
Daha qabağına duran deyiləm.
atalı oğlanlar qurbanın olsun,
mən sənin yolunda qurban deyiləm.

Səni uşaq kimi danlamadım, get,
məndim ağrıyan da, məndim dözən də.
Mənim istəyimi anlamadın, get,
Getmək istəsən də, istəməsən də.

Get, sənin könlünə özgəsi yatdı,
qoy öpsün telindən yad adam kimi.
Səni var aldatdı, dövlət aldatdı,
Uşağı oyuncaq aldadan kimi.

Ah, sönən ulduzum, bir də tapılma,
gecdir, ümidlərim solan bir çiçək,
təzəcə sevgilər mənim qapımdan,
səninə qapından tövbə girəcək.

Çətin getməyindən olam peşiman,
bələdəm, bələdəm bu qızlara mən.
Qayıtma, gecələr yığıb başıma,
şer oxuyacam ulduzlara mən.

Qayıtma, könlümün davası başlar,
sevgi köhlənini səyirdə bilməz,
biganə-biganə yağar yağışlar,
yağar, eşqimizi göyərdə bilməz.

1985

Bu yayın istisində
günəş ha yan,
ha qızar –
çiyində əyrimçəsi
bulağa gedir qızlar,
bulaqdan gəlir qızlar.

Gedəndə od götürən
cığır,
qızlar ağılda,
gələndə, gəldi qızlar
su dağıda-dağıda.

Cığır çıxdı təpəyə,
əli bitdi qaşında –
buğlandı,
dedilər ki,
qızların həsrətindən
tüstü çıxır başdan...

1987

İNANMADI...

Ürəyimi açıb tökdüm,
dönə-dönə,
 inanmadı.
İstəyimi yazıb tökdüm,
kağız mənə inanmadı.

Tanışa da bulaq məni,
bu yol məni, yolaq məni,
eşitmədi qulaq məni,
ağız mənə inanmadı.

Oda düşdüm, eşqə yandım,
dedim: sənsən eşqim, andım,
Məcnun yanımda yalandı...
O qız mənə inanmadı.

Özgəsini seçdi o qız,
gözlərimdə heçdi o qız.
Dedim: yazda köçdü o qız,
payız mənə inanmadı...

1985

Dərdim gözdən içəridə
dur şəklini çək, oyanır –
ləşkər ilə yatırtmışdım,
dirilir tək-tək, oyanır.

Dərə xəlvət dərəsidi,
dəri balıq dərisidi,
yatanda su pərisiydi,
oyanır, mələk oyanır.

Dağılır qəlbimdən ələm,
düşüb sınır qəm piyaləm.
cana gəlir külli-ələm,
minillik külək oyanır.

Səs salma könlümün şahı,
yeri, göyü tutar ahım.
Məhəbbət, sevgi allahım
ay üzlü fələk oyanır...

ÜZÜ TALEYİMƏ GÖYƏRƏN ÇİÇƏK

Üzü taleyimə göyərən çiçək,
Bu da bir qəzadı – boyun qıسادı.
Yanıram, a canım, ciyərim çiçək,
Bilmirsən ürəyim hansı qızadı...

Desələr o gülü götürmə, solub...
Deyərəm bu ucuz xətir nəş olub –
Taleyim əzəldən gətirməz olub,
Üzü taleyimə göyərən çiçək.

Hayıma-küyümə qulaq söykəyib
Yamacım oyandı, yalım oyandı.
Altdan qara geyib, üstədən göy geyib
Kim idi bilmirəm halıma yandı:

Kim idi bilmirəm, min il yaşasın,
Bir budaq əyilsə, əyər yuvanı.
Kim idi bilmirəm min il yaşasın,
Get elə o versin xeyir-duanı,
Üzü taleyimə göyərən çiçək.

Hər yaz günəşinə açma əlini,
Görərsən qar düşdü ovcuna lapdan.
Sevirəm deməyə saxla dilini,
Böyü, toyun məndən, boyun allahdan,
Böyü, canım çiçək, ciyərim çiçək,
Üzü taleyimə göyərən çiçək...

1981

SEVGİ MƏKTUBU

Yox, daha bu sirri açacağam mən:
Ulduzlar bir az da yaxın olubdur.
Həkim qız, nədənsə səni sevəndən
Qonşu qızları da paxıl olubdur.

Bilsən, sən bilərsən mənim dərdimi,
Mənəm bu ağrıya tablayan, dözən...
Ən zəif, savadsız tələbə kimi
Sevgidə didlbilməz bir tələbəsən?

Bu yurdun oğluyam, könlü abadam,
Bu yurdun qayğına qalmağım gəlir.
Çoxdan yol salmışam sizin obaya
Üstəlik «körpü» də salmağım gəlir.

Nə deyim, bu yurdun gözü toxdu ki,
Əsir təmənnasız sevgi küləyi...
Mənə bu dünyanı verən yoxdu ki,
Qara gözlərinə qurban eləyim.

Qızlar toy günündə örpək geyiblər,
Nədən tutulubdu dilin yanımda –
Sənə eşq dərmanının öyrətməyiblər,
O yoxdur institut proqramında?

Səhər bəxtimiztək yellər əsəndə,
Sən mizrab vurubsan könül tarıma...
Mənim qabağında söz deməsən də,
Cavab ver nənəmin suallarına...

1986

SƏNSƏN MƏNİM MƏHƏBBƏTİM

Göylərdən enmişəm daha
sevənlər batmaz günaha
And içirəm bir allaha
sənsən mənim məhəbbətim

Səni yaxından görmüşəm
gülü yaxanda görmüşəm
gecə yuxumda görmüşəm
sənsən mənim məhəbbətim

Mələyim sən, pərim sənsən
Sözüm, nəğməm, şerim sənsən
Sənsən ümid yerim, sənsən,
Sənsən mənim məhəbbətim

Alışdı bu sinə döndüm,
qoymadım eşq sənə döndüm.
Səndən qacıb sənə döndüm
sənsən mənim məhəbbətim.

AYRILIĞA DÖZƏ BİLMİRƏM

Ayrılığı salan gülləri,
Ayrılıqdan solan gülləri,
Əl uzadıb üzə bilmirəm.
Ayrılığa dözə bilmirəm.

Mən tənhayam bu Yer üzündə,
Avar çəkib eşq dənizində.
Yanıncan üzə bilmirəm,
Ayrılığa dözə bilmirəm.

Bu axşamlar, qərib axşamlar,
Ulduzları dərib axşamlar,
Saçlarına düzə bilmirəm,
Ayrılığa dözə bilmirəm.

Halın xoşmu mənsiz, gözəlim?
Bu dünyada sənsiz, gözəlim,
Axı, neynim, gəzə bilmirəm,
Ayrılığa dözə bilmirəm.

1983

SƏNİ SEVƏCƏKDİM HAÇANSA, TANRIM!

İçimdən soyuğu, istisi keçən
Bu qoca dünyanı, ulu dünyanı,
Hələ tapmacayla dolu dünyanı
Sevdiyim kimi
Səni sevəcəkdim haçansa, tanrım!

...Onda barmaqlarım dilbilməz imiş,
Ürəyim yaxınmış – tarı dinləyib.
Sonra qulaqlarım imana gəlib
Tər-tər, qoşa-qoşa narı dinləyib –
Tanrım, sevəcəkdim səni haçansa.

Sevgili dünyada
Kimi ürək qoydu, baş qoydu getdi,
Kimi daş üstünə daş qoydu getdi.
Kiminin gözündə qurtarmış yaşı
yaşayır hələ,
Kimi də gözlərdə yaş qoydu getdi.
Tanrım – gözü yaşlı sevgim-sevgilim,
Səni sevəcəkdim haçansa, səni
Gözəl-im-göyçəyim tanrı...

1981

BU KÖNÜL BİR ZAMAN ALDANACAQMIŞ...

O qara gözlərin şimşəyi hərdən
Uçub tənhalıqda, daldada çaxmış.
O gözlər bir zaman unudulacaq,
Bu könül bir zaman aldanacaqmış.

Bu yerin üstündə, göyün altında,
Bir gün bir nəğməli neyin altında
könül adında
bir varlıq söylənib, danlanacaqmış,
Bu könül bir zaman aldanacaqmış.

Atadan, qardaşdan qorxan gözəlin,
Gözündən ovcuma yaş axardı, yaş.
Bu könül nə bilsin yalanmış dünya,
Bu könül nə bilsin yalanmış sevgi,
dünyada çox şeylər yalanmış, qardaş
Bu könül bir zaman...

Özümə təsəlli ömrümün yazı,
Gərək pozulmasın yazılan yazı...
O gözlər elə bil qaranlıq gecə,
O gözəl elə bil uzaq şəhərmiş
Bu könül, qərrib könül
neyləsin, azıb...

1980

AÇANDA GÜLLƏRİ BAHAR ÖMRÜMÜN...

Ürəyi ovcunda gəzən qızların
Başına sarılmaq qorxusu gələr.
Yanıdan ötəndə gözəl qızların,
burnuna tər sevgi qoxusu gələr –
açanda gülləri bahar ömrümün.

Açanda gülləri bahar ömrümün,
Yaralı bülbüllər oxuyar pəsdən.
Bir qızın göz yaşı şəhə çevrilib,
Yatar səhərəcən ləçəklər üstə.

Bir qızın könlündən nə keçər, allah,
dalınca atdığım daşı unudar.
O dəli günlərim düşməz yadına,
səhəri söz çıxar onun adına...
Payızı unudar, qışı unudar,
açanda gülləri bahar ömrümün.

1983

YUXUMDAN BAXAN GÖZƏL

Yuxumdan baxan gözəl,
düş yuxumdan.
hardan girmisən yuxuma,
hardan girmisən gözümə?
Mənə nəğmə oxuma –
bax sözümə,
düş yuxumdan,
tut yaxamdan.

Yuxumdan baxan gözəl
asta-asta düş gözümdən,
yıxılma.

Hələ düşə bilməzsən...
Hələ ki,
qalarsan yuxumda.
Özünə qısıla-qısıla,
özünə yığıla-yığıla,
yük ola-ola yuxuma...

Hardan düşəsən axı?
Sübhə kimi
gözlərimi
açarlaybdı yuxu...

1981

GÖRDÜM

Yanıqlı harayı, odlı həsrəti,
Qərib durnaların köçündə gördüm.
Sevdiyim gözəlin göz yaşlarını,
Bu evdən o evə köçəndə gördüm.

Sevdim bacısını, bacılığını,
Anladım sevginin ucalığını,
O toy şərbətinin acılığını,
O toy şərbətini içəndə gördüm.

Birinin toyuydu, birinin yası;
Heç tıfil, heç yetim belə yanmasın.
Yazan tanrıdıda, tərs niyə yazır?..
Tərsliyi alınımın içində gördüm.

Boynumu qucmağa qollar açılmaz,
Hər bəxtə, hər üzə yollar açılmaz,
O gözəl bir daha yollara çıxmaz,
Son kərə nə boyda, biçimdə gördüm?!

Qonşuydu o gözəl, saçın hörmədim,
Od imiş – suyunu içdim, görmədim,
Yüz yol qapımızdan keçdi, görmədim,
Bir yol ürəyimdən keçəndə gördüm.

1979

SEVGİ YOLU...

Nənəm eşq dəlisidi –
gündə-gündə
qonşu kəndə
aparan yolu gedər;
ürəyi min həvəsdə,
sevgidən olub xəstə,
zənbili dolu gedər.

Nənəm eşq dəlisidi –
gecələr yata bilmir,
gün kimi şölə saçıb,
ay kimi bata bilmir.

Nə vaxtdır güdə-güdə,
çörəyi gedir kütə,
çörəyi duzlu olur, -
qonağı üzlü olur.
Yadından çıxıb guya
ağlı-qaralı dünya
gecə-gündüzlü olur.

Mən özüm də bilmirəm
altmış beş yaşında –
saçları ağ nənəmin,
damağı «çağ» nənəmin
nə sevdadı başında?

Əlinin altda ürək
çırpınar ürkək-ürkək,
başının üstə ulduz,
darıxar, susar, dözər:
o kənddə sözlü nənəmin,
söhbəti duzlu nənəmin,

on doqquzunda bir qız
gündə yolunu gözlər.

Nənəm eşq dəlisidi...
Hələ qurbanı olum,
neçə dəfə bu yolu
gedəsi, gələsidi.

Yel kimi əsdi nənəm,
yənə tələsdi nənəm –
zənbilini istədi.
Söz deməyə qorxuram,
xeyir olsun axırı,
deyəsən yol üstədi...

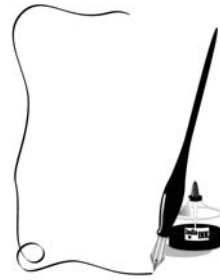
Ardınca boylanıram,
yənə o yolu gedir,
zənbil bəhanə idi,
ürəyi dolu gedir.

Uşaq olsaydım yənə
gülən olmazdı mənə –
ağlayıb yalvarardım:
məni də apar, nənə
məni də apar, nənə...

1985

POEMALAR

**Dost – tanışı qandırın,
Məni odda yandırın.
Allahı utandırın,
Küsdürməyin siz
Allah....**

KÜRƏN AT

*(At muraddır)
El sözü*

At belində böyümüşdü,
atın belindən düşməzdi.
Beş qılıncı oynadardı,
biri əlindən düşməzdi.

Günahı yox yaradanın,
bir dərdi olar adamın –
atdan söz düşdü...
Atamın
atı dilindən düşməzdi.

Sanki daş asılıb yaddaşımızdan,
elə bil bu dava dünən olmayıb...
Kürən at utanıb gəlindən, qızdan –
düz dörd il yalına sinən olmayıb.

Kürən, at deyildi; atlar içində
qanadı yel kimi yellənən quşdu –
O da insan kimi adlar içindən
uçarda, qaçarda ad qazanmışdı.
Uşaq olmasam da bu sirrə matam –
qocalar deyir ki, bir qayda vardı:
«Atanın kefini soruşan adam,
atının kefini xəbər alardı».

- Atam döyüşlərdə,
atı tövlədə,
nazını çəkərdi arvad xeylağı.
Qapını açsa da gündə yüz vədə
Heç kim düşəmmirdi Kürənə yaxın.

Bir yol aldatmaqçın kürəni nənəm,
geymişdi atamın paltarlarını –
Başına papaq da qoymuşdu, yenə
yaxın qoymamışdı Kürən qarını.

Sonra soyumuşdu qəzəbi atın,
(Gözəl at insana dostdu, qardaşdı)
Amma əvəzində yazıq arvadın,
yalın ayağını tapdalamışdı.

Qurşağı kəmərli, çiyini tufəngli,
dörd il yalmanına yatan olmayıb.
Həsrətə qurşanıb dörd il bu cəngi,
dörd il bu ocaqda atam olmayıb.

Arvad umuduna qalıb Kürən at,
arvad tayfasına əyilməyib, yox!
Arvad çörəyini alıb Kürən at,
arvad çubuğuyla döyülməyib, yox!

Sanki qaşqasıymış ağırlıq edən,
Heç başı yuxarı qalxmayıb, allah.
Yemini utana-ytana yeyib,
Gülxanım nənəmin bir yol qəfildən
qəmli üzünə də baxmayıb, allah.

Kürən at bələddi elə, ulusa,
duyurdu bu evdə iş görən odur –
Atam, döyüşlərdə əsgər oğulsa,
Kürən də bu evin rəncbər oğludur.

Öz dərdi, öz ağı vardı atın da,
Nənəmi Muğandan Arana çəkib.
Olsa da bir cılız arvad altında,
Kişi qeyrətilə araba çəkib.

Hərdən pozulsa da Kürənin kefi,
özgələr önündə mətin durarmış –
bu yiyəsiz evi, kişisiz evi,
elə atam kimi dolandırarmış.

Sanki daş asılıb yaddaşımızdan,
elə bil bu dava dünən olmayıb...
Dörd il kəndimizdən gedən olsa da,
dörd il kəndimizə dönən olmayıb.

Dörd il uşaqlardı ağlayan, gülən,
dörd il qocalardı saxlayan kəndi –
ən ağır, ən çətin işini görən,
Gülxanım nənəydi...
Bir də Kürəndi.

Kənddə Kürən atın başqaydı adı,
meydan sulamazdı belədən-belə.
Kədərli olanda görərdin yatıb,
kefi kök olanda kişnərdi elə.

Kişnərdi başına götürüb kəndi,
(bir cür övladıymış o da həyatın!)
Hamı deyərdi ki, odu – Kürəndi,
bu gün kefi kökdü deyəsən atın.

At da deməzdlər onun adına,
ona at desəydin gözdən düşərdi.
O, bəzən bənzərdi nazlı qadına,
bəzən pələng kimi yeri eşərdi.

Hamı mürğü döyüb yatandan sonra,
Yox idi Kürənə qarovul çəkən –
Kürən, cilovunu atamdan sonra,
Gülxanım nənəyə verərdi təkçə.

Elə ki, gördülər dəyişib halı,
qaçıb baş çəkərdi hamı Kürənə...
Nalbəndin əlində qalardı nalı,
gəlib çıxmayınca Gülxanım nənə.

Bir də görərdin ki, ayaqlarını,
yerə döyə-döyə yeri qazdı o,
şəkləyib balaca qulaqlarını,
qapıya bir kişi buraxmazdı o.

Mən hələ demirəm Vəliş kişinin,
Kürən at başına nə oyun açıb –
qorxudan yarımçıq qoyub işini,
necə bu qapıdan dördayaq qaçıb!

Nənəm çağırıb ki, ay Vəliş ağa,
gəl bu yeri şumla, alağ dirilər.
Kürən at o saat qalxıb ayağa,
dartıb noxtasını qırıb – deyirlər.

Kəndə hay düşüb ki, qoca Vəlişi,
Kürən at qısnayıb qovub qapıdan.
Eh, Kürən atın da oyunmuş işi,
gör kimi qısqanıb qovub qapıdan.

Dərdli vaxtlarında,
əldə girəvə,
yetim körpələrə dönüb baxarmış.
Yüklü arabalar çəkən Kürənə,
tək həsrət yükünü çəkmək ağrımış.

Ömrü uzanarmış belə günlərin,
Gün batmaq bilməzmiş,
səhər açılmaq,
Yadına düşməzmiş, vallah, Kürənin
beş gün susuz qalmaq,
beş gün ac qalmaq.

Bəli, nə olarmış o nəhs günlərdə
qəfildən olarmış, birdən olarmış.
Nənəmə az imiş atamın dərdi,
üstəlik Kürən də bir dərd olarmış.

Bir gün Vəliş kişi dəfn olunanda,
uşaqlar Kürənə döyünca gülüb –
çünki yas evinin suyu, odunu
həmən Kürən atın belində gəlib.

Dağdan danışmıram mən ki, dağlıya,
sonra söz qoşalar adıma mənim...
Qırat olmasa da qoç Koroğluya,
Kürən, qardaş olub atama mənim.

Cəbhədən –
atamdan gələn məktubun,
birinci kəlməsi Kürən olarmış.
Gülxanım nənəmin öz sözüdü bu:
«Məndən çox Kürənə sevgisi varmış».

Bir dəfə qonşu qız yaman kövrəlib,
aparıb məktubu axura kimi –
gözləri yaşarib, ürəyi dolub,
oxuya bilməyib axıra kimi.

Qayıdıb,
quruyub dodaq, dil, ağız,
sonra öyrəniblər kimmiş hönkürən.
O gün səhərəcən ağlayıb o qız,
o gün səhərəcən kişnəyib Kürən.

Bəlkə də qələbə harayı imiş,
sübhəcən yatmağa qoymayan atı.
Bəlkə fərəhdəndi, axşamkı yemi,
eşib, ayağının altına atıb.

İndicə gördüyü şirin yuxunu,
qapıdan girənə danışan nənəm,
sonra da tövşüyə-tövşüyə onu
vəfalı Kürənə danışan nənəm.

Beləcə canından əlini üzüb
tifil cocuqların hayına qalmış.
Boxça bağlaması, bir də son sözü,
deyirlər, rəhmətlik dayıma qalmış.

Sonra döyüşlərdən dönüb atam da,
uzaqdan əlini qaşına qoyub,
həyətə girəndə öz papağını,
birinci Kürənin başına qoyub...

Bəcirəvan kəndi, may, 1986

ARAZ

1. Mənə elə baxma, Araz

Araz, mənə rəhm elə
Məni məndən ayırma.
Çəmən ahlı çiçəyi
Göy çəməndən ayırma.

Əlim qoynumda qalıb
Qıvrılı ilan kimi
Gözümün odu gedib
Səndən içdiyim sular
Gözümə dolan kimi.

Başını qoy dizimə
Dincəl bir az, yat bir az.
Oyaq olsan, dönərsən
Qoy səni yata-yata
Büküb bir siyəziyə
Pişiyi azdıran tək
Uzaq-uzaq yerlərdə
Atım, azdırım, Araz.
Dincəl bir az, yat bir az.

2. Quş Araz

Araz, quşsan
Nədən sənin
İti gözlü qırğın olmaz,
Qan süzülən dimdiklərdən,
Caynaqlardan
Söylə, niyə qorxun olmaz?
Səma sənə qucağında
yer saxlayıb,
Arxan ilə duman gəlib,

bulud səni soraqlayıb
Uç görüşə yağış ilə,
səma ilə, bulud ilə
Uç görüşə,
Ağ qanadlı göyərçinin
yolu ilə...

Yıxılmısan böyrü üstə
Məlul-məlul, yazıq-yazıq
Eh, nə yazım?
Necə yazım?
Sol qanadın – Azərbaycan,
Sağ qanadın – Azərbaycan
Bir qanadın yaralıdır
Yarana qurban olum.
O birinə güllə batmaz –
Daş sinəli, güllə əyən
Güllələri güllələyən
Tufanı var, boranı var
o birinin.
Tufana qurban olum,
borana qurban olum.
Gün gələcək, göy üzündə
bir-birinə
çirpıldıqca qanadların
İtəcəksən qanadların
arasında
Öz xoşuna qəmli-qəmli
Ötəcəksən qanadların
arasında
Gəndən baxan
görməyəcək səni bir də
Ölü düşüb qalacaqsan
İki qanad arasında
bir qəbirdə.

3. Yaylıq Araz

Araz, yaylıqsan bəlkə
İki qardaş arasında
qan düşməsin deyə
nənə düzlər
gəlin qayalar
sərib səni aralığa
Ay dağlar, külək verin
qoy Araz yaylığı alıb aparsın
Nənə düzlər
gəlin qayalar
Bəsdir başıaçıq dayanmağınız
Bir baxın o ulu, dədə dağlara
Atın başınıza Araz yaylığı
Qoymayın qor düşə nəm dodaqlara
Götürün yaylığı ara açılısın
Tapaq yurdumuzu, öz yerimizi.
Götürün yaylığı, aman günüdü
Biz ki, öldürmürük bir-birimizi.

4. İlan Araz

Araz, niyə yıxılmısan
Bu torpağın qolu üstə?
Qıvrılmısan ilan kimi
Qardaşların yolu üstə.
Başını əzməli deyil,
quyruğunu kəsməli.
Başın Xəzərdir, Araz,
Bu nə azardır, Araz
gətirdin başımıza.
Əllərimiz bir yana
baxışımız da çatmır
doğma qardaşımıza.
Başını ayırsaq da

bir səhər bədənindən
quyruğun hal tutacaq
bu yolların
gələninə, gedənindən.
Bir də ki, ilan Araz
Ulduz görməyincə
Ölən deyil quyruğun.
Gəzəcək, dolanacaq
veyil-veyil quyruğun.
Bizdə o bəxt hardadı
başını kəsən kimi
Ulduzumuz boylana
göy üzündən,
Boylana lap Günəşin
ortasından.
Qorxmaya bu dünyanın
İşığında, gündüzündən.
Quyruğunla bu dünyanı
fırlan Araz, dolan Araz
Ulduz sənə baxan deyil
Ulduza bax, İlan Araz.

5. Hörük Araz

O anam dağların, bacım dağların
Uzun hörüyüsən, Araz, hörüyü.
Dərədə, tərədə düyün düşürsən
Dərə düyün-düyün, düz düyün-düyün.

Günaha batsam da iş-işdən keçib,
Demirəm hörüyün bir vaxtı vardı.
O anam dağların, qınamasalar,
Araz hörüyünü kəsib atardım.

6. Qılınc Araz

Bu qalxan dərələrdən
Siyirmisən qılınc kimi
Başın altda ulu dağlar
Qalıb yenə balınc kimi.
Əyilib suyundan
içməli deyil
gözə batırsan, Araz,
Yeriyib üstündən keçməli deyil
Dizə batırsan, Araz.
Sahilində şirin-şirin
qardaş desək, bacı desək
Səsimiz üstümüzə
halqa-halqa qayıdar
səsə batırsan, Araz.
Dadlı-dadsız deyilən söz
sənə kar etməz.
Söz də belə cürətlənib
yanından ötməz –
sözə batırsan, Araz.
Səni sındırmalı deyil
xirdək əvəzinə
ataq quduz itlərə
Od vurub yandırmalı deyil
Külünü gözünə tökək
Gəndə durub
«Mən-mən» deyən igidlərin.

7 Ananın ahı Araz

Bir ananın ahı gedib dağlara
Yellər alıb əlindən
yonulmuş tellərini.
Əlləri uzalı qalıb ananın ahı

ilişib dağların yaxasına
yorulmuş əlləri.
Har dartınıb çıxma bilməyib
başlayıb ağlamağa ahı ananın
Ağlayıb-ağlayıb Araza dönüb
Axır o ananın ahı Araz
Eşidib ahını ahı ananın
gəlib su üstünə
Ananın ahından içməyə
İç, nəfəsin qaralınca
Bu dağları qar alınca.
Sonra yolun tutulacaq, ahım mənim
Sonralar çoxalacaq
günahım mənim.
Sonra getmə günahımı içməyə
Günahım qoşulacaq o ananın ahına
dönəcək Araza.
İç, doyunca iç
bu Arazın suyundan.

7. Gəlin Araz

Üstündəki kəmər körpü
Səni yaman sınıxdırıb
Bərk-bərk bağla belinə.
Onda oxşayarsan
 təzə gəlinə,
 el gözəlinə.
Bir gün səni kəmərindən
alıb dimdiyinə bir ana qartal,
qaldırar göylərin yeddi qatına
qaldırar od kimi, bir ana qartal.
O qədər qaldırar ki,
allahdan bir az aşağı
(hər xırda şeydən ötrü
allahın yanına

getmək də yaxşı deyil).
Göydən baxanda
susuz daşlar arasında,
bacı-qardaşlar arasında,
qəbirdaşlar arasında.
həsrət görəcəksən: –
ayrılıq həsrəti
Qayıdıb yerində
yatmağın gəlməyəcək.
Az qala o həsrətin
bağrı çatlayacaqdı.
İndi sənin bağrın çatlayır.
Can şirindin deyirlər
Qırılsa kəmərin,
düşsən qartalın dimdiyindən
bizi dərd götürəcək
Yükümüzü, dərdimizi
həsrət götürəcək
Sən təksən, Araz, biz minik,
milyonuq
İstəyirsən
sənə daşdan heykəl yonum
O göylərdə
O qartalın dimdiyində qal, Araz.
Hələ ki, süzülürsən
axırsan lal-lal, Araz.
Sən təksən,
biz milyonuq, biz minik
Fikirləş bir az
Göydə qalmağın yaxşıdı,
ya düşməyin.
Günahın olmasa da
düşdün yerə, çoxalacaq düşmənin.

8. Son nəğmə

Araz, mənə bir yol göstər
Yolun hardadı, hardadı?
Bir qolunu boynuma sal
Qolun hardadı, hardadı?

Bir üzünə üz qoyuram
O birinə üzüm çatmır.
Lap öldürüm öz-özümü
Lap özümü üzüm, çatmır.

Gözlərimdə dolu yanır
Öz balanam məni tanı.
Dolu yağdır qoy utanım
Dolun hardadı, hardadı?

Bir yer göstər ayaq qoyum
Bir ayağım göydə qalıb.
İçimdə bir dəli həvəs
İndi hayda-küydə qalıb.

Araz, ömrüm başa çatmaz
Orda bir qış, bahar dadım.
Sağın hardadı, hardadı,
Solun hardadı, hardadı?

1981

KOR BALAYAR

1

Biri vardı...
Balayarı deyirəm –
qırx beş yaşı olardı.

Biləkləri arıqdı,
əlləri qırış-qırış
Şalvarı topuğundan
yuxarıydı bir qarış.

Həm xeyli sürtülmüşdü,
yamağı qoşaydı həm –
hələ corabdan çıxan
barmağını demirəm

Bəstəboydu, doluydu,
əsa vardı əlində,
deyəsən kəməri də
gümüşdəndi belində.

Özü dərd xırdalardı
nahaq ötməzdi dil-dil –
Onu kim gəzdirərdi?
bax, o yadımda deyil.

Biri vardı...
Elin toy düyünündə
yaxşı qarmon çalardı.

Balayarın qarmonu
qırmızı dilli idi,
dartılanda görmüşdüm
yaxası güllü idi.

Üstündə gül açardı
bəzənib al-qumaşa
Rəngbərəng kəməri də
Zər idi başdan-başa.

Qırmızı məxmərlə o
Silib tozun alardı.
Neçə şirin nəğməni
barmağına «dolardı».

Ayağı altda kötük
boylanıb oxumuşdu
bir şənlikdə Ramazan –
Yaşıl donlu qarmona
kimsə yazmışdı «Kazan».

Havalara adamın
oynamağı gəlirdi
elə bil yaşıl qarmon
dartılanda gülürdü.

Elə bil iki yandan
açırdılar buludu
yığırdılar buludu –
döyürdülər buludu,
sıxırdılar buludu.

Sonra o buludlardan
şirin nəğmə yağırdı
sonra qızlar oynayıb
yandırırdı, yaxırdı.

3

Biri vardı...
Bir kor Balayar vardı,
yaxşı qarmon çalardı.

O, dünyaya gələndən
heç nəyi ağ görmədi,
dolanmaq gördüsə də,
bir yaşamaq görmədi.

Bu dünyanı ilk dəfə
gecəydi,
gecə gördü.
Anasının üzünü
necəydi,
necə gördü?!
Yatırdı –
hər yan gecə!
Dururdu –
hər yan gecə!
Ona işıq borcluydu,
onu yaradan gecə!

Bilsə də qatıq ağdı,
onu qara görürdü –
qara demirdi ancaq,
qızının əynindəki
donu qara görürdü,
qara deyildi ancaq...

Əlindəki ağacla
Tapardı öz yolunu,
barmağıyla sayardı
cibindəki pulunu.

Hamiya inanardı
Hamını düz bilərdi,
yolu cığır sanardı,
cığırı iz bilərdi.

Ayağına dəysəydi –
deyinməzdi yoluna
gündə çıxan daşa da,
qonşunun toyuğuna
görürdümü daş ata?

Neçə qızın, gəlinin,
neçə bəyin yadında
bir qarmonçu yaşayır
Kor Balayar adında.

4

Necə də hay düşərdi
(gülüşlər – gözdə çiçək)
deyirlər,
sabah toya
Kor Balayar gələcək.

O, sabah sağ çiyinə
aşırdacaq qayıışı –
birinci oynadacaq
züy piləyən Qanışı.

Qarmon dizləri üstə
yığılıb açılacaq,
kimsə xəlvətə salıb
bir qızı qaçırdacaq.

Kimsə bərkdən deyəcək
bizim qarmonçalanın
ayağı sayalıda –
Vallah, Kor Balayar da
saymayanın ağası,
sayanın sayanıdı.

Hamının ürəyində
bir oynamaq həvəsi...
Tutacaq bu dünyanı
Kor Balayarın səsi –
«Bu evdən gəlin köçür»
yar, yar
bağlayın belin, köçür
yar, yar».

Uşaqlar inanmışdı –
(kimin buna sözü var?)
guya Kor Balayarın
barmağında gözü var.

Əyilməzdi qarmona,
başını dik tutardı –
xalq düşərdi təşvişə,
(barmağında gözü var)
çoxu yaxından baxıb
inanmaqçun bu işə.

Barmaqları tanışdı
qarmonun hər dilinə –
bəminə bəm deyərdi,
zil deyərdi zilinə.

5

Şən olardı həmişə
Hey danışıb gülərdi
Başına iş gəlsəydi
Ən əvvəl, ən birinci
Aşiq Əhməd bilərdi.

Soyuqlayıb yatanda
Bir kimsəyə deməzdi.
Balayar sağalınca
Heç kim toy eləməzdi.

Ürəyində saxlardı,
Olan dərdi-sərini.
Tərçalan Ərəstuna
açarmış hər sirrini.

Hayana gedirdisə
Çoxlu dost tapardı o.
Nə qədər xoş nəğmələr
Görüşlər, xatirələr
Özüylə apardı o.

Biri yoxdu...
Torpaq yaman soyuqdu...

1987
Bəcirəvan kəndi

KİTABIN İÇİNDƏKİLƏR

ƏZİZ OXUCU!	4
Allahverdi Məmmədli. Bəcirəvanın Şolan diki və...	
Və ordan görünən dünya – Şəkərli dünyası	5
Ölümdən qayıdan	16
Gözümə göz dikən sərçə	17
Açılmaz könlüm, açılmaz	18
Papaq haqqında	19
Tüstü kimi çıxaram	21
Atamdan qalan payız	22
Həşəm olmuş ömrün, günün	24
Haydı	25
Əzdim gözümü döyməklə	26
Tar danışır	27
Bir boy enirəm dünyadan	33
Bir zaman göylərin quşuydum elə.....	34
Heyf	35
Bəxtimə düşən dünya.....	36
Yarısı mənimdi, yarısı	37
Süpürgəçi	38
Biz çoxdan ayrılmışıq	42
Qobustanda şer gördüm	43
Özgədi	44
Ayağım altında qalan qarışqa	45

Dindim, yedi söz məni.....	46
Göydən düşənlər	47
Zaman üzəngisi basılmış bir at	48
Bu da mənim ömrüm.....	49
Şüşə kimi ydi könlüm	50
Tanıya bilmirəm mən adamları	51
Adam ölümə gedəndə	53
Ölüm	54
Vallah, düz deyirəm, qınama məni	55
Yaralı qaldıq	57
Qəfil xəbər.....	58
İki ana.....	59
Minini unutmuşam	60
Bir ucdan	61
Torpağa oğul sözü.....	62
Hara qaçım bilmirəm	63
O illərdə güllələr	64
Ən əvvəl	65
Yer tapa bilmirəm bu yer üzündə	66
Gəldim, getməliydi kimsə dünyadan.....	67
Belə tapşırıblar mənə dünyanı	68
Bir günü, ömrümdən təkə bir günü.....	69
Bu dünya kiçilir mən böyüdükcə.....	71
Bayatı de.....	72
Hara gedir bu adamlar?	73
Mənə yuxu kimi gəlir bu dünya	74
Atdılar	75
Mən Vətənə axıram.....	76

Üzü Vətənə ömrüm.....	77
Əsgər heykəlinə oxunan layla.....	78
Ayrılib.....	79
Durna köçü.....	80
Ağızdan çıxdı sirrin.....	82
Qərib yurdun havaları.....	83
Nə mən sirri xudayam.....	84
Şeir yazdım, ilahi.....	85
Dostum Rəfail Qəribə.....	86
Var mənim.....	87
Gərək.....	88
Qərq olsam əgər, eşqlə dəryadə, gözəldir.....	89
Neyləyim, rəhmə gəlib ağlamasın qan ürəyim.....	90
İçin qaranlıq bir gecə.....	91
Dur səsinin arxasında.....	92
Gözlərin.....	93
Yorğanın dar gəldi.....	94
Nə boyum çatır sənə.....	95
Mən bulanıq dənizlərdə.....	96
Çiyinlərə yük olmaram.....	97
Rafiq Tağıyla bir zarafat.....	98
Məni atdan düşürtdülər.....	99
Nə məsləhət verim sənə.....	100
Öləndən sonra.....	100
Görəsən, hansı əliynən.....	102
Zindanla döyüb.....	103
Ehey, Cavid Əfəndi!.....	104
Babək türkdür - deyirlər.....	105

Qüruba enmiş bir qarı	106
Xalqımın şairlərinə açıq məktub	107
Sinəsi sarı, yaşıl	109
Heç belə etməzdin sən qara günlü.....	110
Torpağım xəstələnib.....	111
Şişişirin əsrin	112
Peredelkinonun qarlı.....	113
Bilgəhdə, ürəyilə, yaşayanlar	114
Sinəm qaya, daş yeridi.....	115
Son kərə sular	116
Ay oğul, yaz gəlib, çöl-çəmən gülür	117
Yaz ruhunda	118
Yatım, qulağıma pıçıldasın	119
Dəfn elədim körpə dəni	120
Danışan dilimi qoyub.....	121
Ölüm ömrün tərs üzüdü	122
Durub yol üstündə, çay qırağında	123
Bir şair oğlunun gözləri duru.....	124
Yurduma	125
Bu gün rəssam qardaşım	126
Kasıblıq təki.....	126
Məndən sonra gələn payız.....	128
Dərdiylə oynayan uşaq.....	129
Bir qəmin altda	131
Gecədən çıxan kimi	132
Əngini əzəm gərək, sözüm, sənin	135
Səttar Bəhlulzadə nağılı.....	136
Şairlər üçünmüş dünyanın dərdi	137

Günah dirəyi	138
Kəndi qoyub getdik qız umuduna	142
Bizə qoşulur, dünən.....	143
Səməd Vurğun	144
Mənim çaldığım hava.....	145
Payız adamı.....	146
Həyat	147
Doğuluş	148
Yoxdur	149
Gəlirəm	150
Soyulurlar diri-diri	151
Dəli	152
Ötüşən günlərim yadıma düşər.....	153
Beş yüz ildə bir salamın səhrələr dolaşması.....	154
Fikrət Qocaya	155
Bir yağış yağaydı.....	156
Haçandı	157
Ümid işığı.....	158
Bacım Dilşadın xatirəsinə.....	159
Şəkil	160
Sayılmaz	161
Yatmış bütün aləm	162
Hərdən dəli olmaq istəyir adam.....	163
Məni	165
Alın parçalayın mənim ömrümü	166
Gün-günorta dərisini soyanlar.....	167
Mən gedincə.....	168
Qara gözlüm.....	169

Kənd havası	170
On bir yaşlı ayrılıq	171
Əyri əllər	172
Qərib adamın göz yaşsı.....	173
Qərib adama yuxu ver, Tanrı!	174
Qərib adamın sevinci.....	175
Qərib adamın gözləri.....	176
Mənim qara pencəyim.....	177
Mənim günüm keçir umudum üstə	178
Publisistik düşüncələr	179
Getdim səndən	181
Mənim toyumda	182
Köhnə şeylər	183
Oğulsuz analar fikir çəkəndə	185
Onsuz da	187
Oğulsuz-uşaqsız Nurxanım xala	188
Məni qoymadılar şair olmağa	189
Uzadır.....	190
Bir şeyə gözümü zillərəm qəmli.....	191
Məni	193
Təklənib	194
Qoruyun, bir uşaq gəlir dünyaya	195
Baxtım	197
Mənim bu dünyadan xəbərim yoxmuş.....	198
Dərdim öz başınadı	199
Yandı şair	200
Gör	202
Təzədən doğulmaq istəyir adam	203

Qərib qəbrin ölüsünə	204
Füzulinin qəbri göydədir hələ	205
Göynədi	206
Keçdi on beş il.....	207
Hərdən nağıllaşmaq istəyir adam	208
Gedirəm	210
Göz yaşı	212
Əlimi başıma çəkdim indicə	213
Böyü, oğul, böyü, boy at.....	214
Bir topa sevinc	215
Qoşma	216
Bir yağış nəğməsi könlümdən keçər	218
Ay məhəbbət ağacım	219
Bulaq	220
Payız	220
Əlini dizinə söykəyən ağac.....	221
Nar ağacı və külək.....	222
Bu ağaca toxunma	223
Baharı gözümə geydim	224
Söyüdü yıxdılar	225
Ağaclar... çiçəklər	226
Bir budaq sındırdım özüm bilmədən.....	227
Bu ağac	228
Bülbül qonmayan çiçək	229
Lal qaya	230
Hələ çox gələcək sel bu çaylara.....	231
Uçur, uçur durnalar	232
Bu qayanı su gətirib sahilə.....	233

Payız	234
Bənövşə.....	235
Gömgöy suların üzündə	236
Min dəfə gördüyüm dağların şeri.....	237
Bulaq	238
Vurğunun «Ceyranı».....	238
Buludun şer payı	239
Nə sirdir bilmirəm, xətrimə dəyir	240
Ağaclar ağlayanda	241
Unutma	242
Yağmasaydı bu yağış	243
Yağış yağır.....	244
Dünya gözəllikdi başdan-ayağa.....	245
Bənövşə.....	246
Ulduzlar öz yolundan.....	247
Bu çay – dağdan axan bir çaydı.....	248
Dünya cavanlaşsın deyə	249
Getdim dənizəcən.....	251
Dağlar.....	252
Ayrılıq.....	254
Yanır.....	255
Bilsəydim ki	256
Atasından qorxan qız.....	257
Bir də boyum çıxmaz o gözəlliyə	258
Baxma.....	259
Demərəm	260
Çətin ki, payıza qala bu nəğmə.....	261
Sıxma gözlərini ömrümə, gözəl	262

Hara aparırsan mənım eşqımı?	263
Payızdı	264
Hara gedırsən, ata?	264
Nə fərqi var	264
Qarıçnın nə payızı, nə qışı	264
Ətrinə güllə atılan çiçək	265
Asta yeri	267
Özün düşün	268
Bilsəydim	269
Gələrsən, üzünə baxa bilmərəm	270
Getmə	271
Bir dünyam var idi	272
Bir qız sevdim	273
Bir oğlanın toy vaxtıdı	274
Bir yaşıl sevgiyə doğru	275
Sapsarı saçların arasından	277
Bir payız axşamında	278
Suyu çoxalan bulaq	279
Get	280
Bu yayın istisində	281
İnanmadı	282
Dərdim gözdən içəridə	283
Üzü taleyimə göyərən çiçək	284
Sevgi məktubu	285
Sənsən mənım məhəbbətim	286
Ayrılığa dözə bilmirəm	287
Səni sevəcəkdım haçansa, tanrım!	288
Bu könül bir zaman aldanacaqmış	289

Açanda gülləri bahar ömrümün.....	290
Yuxumdan baxan gözəl.....	291
Gördüm	292
Sevgi yolu.....	293
Poemalar	295
Kürən at.....	296
Araz.....	303
Kor Balayar	311

Saday Şəkərli

Nəşriyyatın direktoru:
professor Nadir MƏMMƏDLİ

*Yığılmağa verilmiş 30.08.2009.
Çapa imzalanmış 08.09.2009.
Şərti çap vərəqi 20,5. Sifariş № 410.
Kağız formatı 60x84 1/16. Tiraj 300.*

*Kitab «**Elm və Təhsil**» nəşriyyat-poliqrafiya
müəssisəsində
hazır diapozitivlərdən çap olunmuşdur.
E-mail: elm_ve_tehsil@box.az
Tel: 497-16-32; 050-311-41-89*

Ünvan: Bakı, İçərişəhər, 3-cü Maqomayev döngəsi 8/4.

328-DƏ BAĞLA

